I. BERNARDINI LONGI NEAP.

DILVCIDA EXPOSITIO

IN PROLOGVM AVER. IN POST. ARI.

AD EXCELLENTEM MARINVM SPINELLVM.

NEAPOLI,
M. D. LI.

I. BERARDINI LONGI NEAP. DILVCIDA EXPOSITIO

In Prologum Auer, in post. Arist.

AD EXCELLETEM MARINVM SPINELLVM.

ETVS ac laudata communis expositorũ Arist. consuetudo est, ut nunquam ad id accedere audeant, quod uocabula declarant, Antequàm aliqua praedocuerint, ac inuestibulo praescripserint. Quae ad scripta authoris intelligenda conferant. Sed aliqui plura, aliqui pauciora praedocenda uoluerunt. Si quidem inter graecos, Ammonius decem numero censet. inter nostros Boetius sex tantum. inter Arabes AVERROES à me nunquàm satis laudatus, quem à pueritia obseruaui, obseruaturus, quo ad uiuam, octo ad Simplicij morem praecepit. Nam is est, ut nemo ex Arist. Familia dicatur, nisi AVERROISTA. Meritò etiam ut dixerim, neminem doctum, qui Auerroem non legerit, indoctiorem, qui lectum contempsit, indoctissimum, cui non sapit. Sed de laudibus Auerrois alias. Nunc ad propositum reuetar. Hunc morem etiam confirmat ipse Auerroes in hoc, magnae (ut aiunt) commentationis prologo, quem expositurus sum, qui est tanta difficultate (sed quo difficilius hoc praeclarius) ut hactenus nemo eum intellexerit. Sed scio quàm scopuloso difficiliquè loco uerser. Si igitur quid indoctius, in cautiusq; protulero, refutari à quouis cupio, refutaturus ipse me, si fuero admonitus. Non enim sic me peruerse amo, ut errare alios malim, quàm imotescere, quod errem. Sed ne diutius lectorem suspensum detineam. Illa octo Auerrois aggrediar. Sed prius à lectore, si modo aliquis accedet, petitum uelim, ne à me in hac explanatione uerborum ornatum expectet. Nam in his scriptis, in quibus rerum cognitio quaeritur, non loculentae orationis lepos, sed in corrupta ueritas exprimenda est. cum praesertim ipse M. T. C. admoneat res phylosophicas ornate uelle dicere puerile esse. Sed illa octo Auerrois, sine quibus fieri non potest, ut quis Arist. mentem animo concipiat. Haec sunt primum de subiecto. Secundum de inscriptione tertium de necessitate libri. Quartum de ordine. Quintum de utilitate. Sextum de proportione. Septimum de nomine authoris. Octauum de nomine libri. His explanatis. facillimus apud Aristotelem erit additus.

INTENTIO HVIVS LIBRI EST EXPONERE SECVNDOS ANALYTICOS.

Quare primũ de subiecto agendum.

PRIMVM De subiecto agendum, inquit Auerroes. nam si subiectum in arte tractandum ignorabitur, & principia & passiones etiam ignorabuntur, cum in subiecto contineantur, & de ipso inuestigetur, et hac de causa in primo post. cap. 2. docet scientiam in nobis agenerari ex praecognitione esse subiecti, & quid nominis ante scientiam unde. 2. ret. dicebat

Arist. omnis Ars ordinata sit ex fine praecognito, qui finis seu Scopus artis, non est, nisi res tractanda. quae subiectum dicitur. Quare bene Alexander aphro. in primo priorum dicebat. Si quis operis intentionem idest rem tractandam ignorauerit, caeco similis efficitur, qui quo uadat, ignorat. Merito igitur primo subiectum praecognoscendum, ex quo ea, quae in arte tractanda sunt, eliguntur, & ordinantur. Sed hic ordo facile ex modo procedendi et docendi Aristotelis confirmatur. Semper enim ut ordinis seruator in principio uel in prologo suam intentionem uel subiectum tractandum proponit. Intentionem accipio pro re tractanda. omittens illam quaestionem, quae uulgo fieri solet, an subiectum & intentio differant. Sed ut ab ouo incipiam hunc morem apud Aristotelē seruatum. in primo periher. suam intentionē uel rē tractādā ponēs, ait, primo op3 dicere qd sit nomen, et qd uerbum, postea quid negatio, & affirmatio, & enunciatio. ecce rem tractandam proponit, similiter in principio primi priorum dicit primum oportet dicere circa quid, & de quo. quoniam circa demonstrationem, & de demonstratiua disciplina. Idem primo physicorum ponens suam intentionem dicit. Manifestum quidem, quòd quae sunt circa principia sciemiae, quae de natura est, primo determinare tentādū. Similiter primo coeli pri. quoniam scientia de natura ferè plurima uidetur de corporibus esse, in principio etiam de generatione & corruptione: habet, de generatione autem & corruptione natura generatorum & corruptorum. Similiter in primo de anima suam intentionem ponēs dicit. quare rōnabiliter hystoriam de anima in primis ponemus, & eodem pacto in caeteris phylosophiae & meta. partibus. ut patet in .12. meta. primo & ut, quae scribam, hunc Aristotelicum morem habeant. primo uidendum est, quae Aristo. sit intentio tum in primo tum in secundo post. uelle pertractare. Nam ex cognitione subiecti fiunt notae passiones, et principia, quae illi conueniunt, & haec breuiter de primo quaesito dicta sint.

Mos Arist. in principio proponēdi quod tractare habet.

Sed dicet aliquis, subiectum est praecognitum, ergo non quaesitum quia frustra est haec inquisitio, quid sit subiectum. nam dicebat Auerroes .2. posteriorum .33. quod praecognoscitur, non quaeritur, & è contra nam praecognitio est contraria quaestioni. Ad hoc aliqui respondent, quod non inconuenit subiectum posse demonstrari. Subiectum in quam partiale, bene inconuenit subiectum totale posse demonstrari. ut Aristotiles probauit ignem esse .4. coeli .32. Sed Haec responsio in doctrina Auerrois est falsa. nam Auerroes primo posterirum. 73. dicit. subiecta aut accipiuntur, ut nota per sensum, uel quia sunt probata ab alia scientia superiori. ergo subiectum, ut subiectum debet esse notum. nam de subiecto praecognoscitur esse & quid, & in hoc est ratio fortissima mec iuditio. Subiectum partiale est subiectum respectu partis scientiae. ergo de ipso praecognoscitur esse. Probo quia est subiectum, ergo praecognoscitur esse. aliter non esset subiectum. Nam sicut se habet subiectum uniuersale & totale ad totam scientiam, sic se debet habere subiectum partiale ad partem scientiae, sed subiectum totale per te in scientia praesupponitur, ergo subiectum partiale in particulari scientia debet praesupponi. & quod hoc sit uerum, adduco textū Auerrois in secundo physicorum .26. ubi habet impossibile est aliquam scientiam uniuersalem & particularem declarare suum subiectum siue per causam, siue per demonstrationem, quod non est ita in causis sui subiecti, quare cum nec scientia uniuersalis nec particularis subiectum probet,

Dubiū an cū subiectum sit praecognitum possit eē quaesitū quod utrūq; dicit diuersa ratione.

Subiecta ut subiecta nota uel per sensu3 uel q̄a à superiori sciā probata.

Subiectum

Subiectum ut subiectum tam universale quã particulare nõ probatur.

Subiectum ut subiectum sive particulare sive universale non probatur, aliter non esset subiectũ hæc obiter sint dicta. Sed nos dicamus quod subiectum etiam non quæritur, sed præsupponitur. Sed possumus quærere, quod est illud subiectũ, quod habet conditiones, per quas debet in esse subiecti constitui. exempli gratia. Homo est subiectum in medicina, non esse hominis, quæritur, sed quæro an homo in medicina habeat illas conditiones, per quas possit in esse subiecti constitui

Exẽplu Auer.

Hanc responsionem dedit Auerroes in pri. post. com. 73. ubi dicebat, si quis quæreret, an anguli trianguli sint æquales duobus rectis, hic absq; dubio habet apud se notum triangulum esse. Sed quærit an illa passio scilicet habere tres angulos insit triangulo. Similiter dicit Auerroes, si quis quæreret, an ens mobile esset subiectum, haberet pro comperto, esse ens mobile. Sed quæreret an ens mobile sit genus, idest sit subiectum, ergo non quæro esse subiecti, sed quæro quid est illud subiectum an definitio' an demonstratio de quo probantur illæ passiones, quæ ab Arist. investigantur uel si loqui uolumus, ut latinis placet dico quòd subiectum de secundo adiacente, non quæritur. bene de tertio quòd Auer. his uerbis explicauit primo post. 73. non quæritur de quæsito & esse simplici bene de quæsito & esse composito & sic patet responsio ad hoc dubium.

Ordo servãdus.

Sed quoniã de subiecto acturus sum, operæ pretium mihi facturus uideor, si prius terminos declarabo, cum sint multiplices, ne in paralogismum ducamur primo cœli. 100. sed primum declarabo hunc terminum scilicet subiectum.

Subiectu3 multiplex.

Subiectum in peripatetica familia multis modis accipitur, uno modo accipitur subiectum, pro concesso sicut accepit Auerroes. 3. cœli. 4. quando dicebat subiectum logices est scientiam esse idest concessum. conceditur enim in logica scientiam esse, quoniam si non, tunc demonstratio non esset. aliquando subiectum capitur, ut ad accidentia comparatur, sicut uocat Aristo. substantiam subiectum accidentis, & Auerroes. secundo de anima. 8. dicit duplex est subiectum, formæ, & accidentis. subiectum accidentis est individuum substantiæ cõpositum. subiectum formæ est materia prima in potentia, aliquando & aliter accipitur subiectum pro esse, ut accepit Arist. 5. phy. t. 7. quando dicebat, omne quod transmutatur, quatuor modis fit, aut de non subiecto in subiectum, idest de non esse, ad eẽ, uel de esse ad non esse. Aliquando accipitur pro singulari, quod ab Aristo. uocatur simul totum in. 7. meta. & Arist. primo meta. habet quòd à proprijs ad subiecta idest ad singularia est demonstratio. aliter accipitur subiectum, ut respicit prædicatum, & sic est pars propositionis & hoc modo dicebat Arist. in primo priorum. cap. .1. Subiectum est, id de quo aliud prædicatur. et Auer. primo post. .82. Vltimo modo accipitur subiectum secundum similitudinẽ, pro re tractata & hoc etiam Asserit SCOTVS in primo sententiarum in prologo & hoc modo est subiectum in scientia, nam scientia in rei ueritate non habet subiectum, nisi animã, ut Arist. in ante prædicamentis cap. 2. et Auer. in libro prædicamentorũ cap. de qualitate. Et Auer. est sententia 3. de aĩa. 5. quod universale, quod est ipsum scibile unum, per quod est unum, est intellectus, aliud per quod est ens uerum: et sunt phantasmata, ergo subiectum in scientia est secundum similitudinem, & est illud, quod cadit sub scientia, quod est scibile & dicitur subiectum, quia subijcitur cognitioni ipsius scientiæ & sic subiectum dicitur res considerata in scientia. res apta sciri. de qua proprietates & passiones investigantur ac si ego dicerem, lignum est subiectum fabri lignarij, idest est res considerata, in qua omnes suas passiones & actiones considerat

Quomodo accipiatur hic subz

Sciẽtiæ subiectum re ipsa in anima.

Subiectum in sciẽtia ex similitudine.

 siderat

siderat. Sic quando quæro, quid est subiectum in scientia, quæro, quæ est res considerata in hac scientia, de qua artifex uult inuestigare passiones & proprietates, & hoc modo dicebat Aristoteles primo post. .179. ubi dicit scientia est unius generis subiecti principia partes. & passiones considerans, Auerroes exponit, est unius rei consideratæ. hoc etiam Aristo. determinauit in.6. meta.1. ubi Arist. habet quoniam uero physica scientia est circa quoddam genus entis idest circa rem consideratam. quando ergo quæro quid est subiectum in lib. post. Quæro quæ est res tractata & considerata, de qua sunt inuestiganda principia & passiones, uerum sciendum quòd hoc subiectum quòd dicitur res tractata est duplex, unum est subiectum à latinis materiale uocatum, ab Auerroe res tractata, aliud dicitur subiectum formale, quod ab Auerroe dicitur modus considerandi uel ratio considerandi & hæc est ratio considerandi per quam unus artifex ab alia distinguitur ac separatur exemplum in arte naui factiua et fabri lignaria Subiectum materiale idest res considerata est idem commune utriq. hoc dicit Auer. primo post.179. scientia est unius generis subiecti .i. unius rei considerata subratione uero, qua ad arcã uel ad nauẽ ordinatur, & designatur, dicitur subiectum formale, uel ratio et modus cõsiderandi et hoc dicit Auer. 2.phy.18. quando una res multas demonstratiuas artes ingreditur, uerum alio & alio modo ac diuersá ratione. Nam de homine medicus & physicus considerant. Sed medicus, ut arte sanabilis, physicus uero ut habet principium motus & quietis Terminis sic expositis. Quæro Quæ res tractata in libro posteriorum. Quo scito. Quæro sub qua ratione, & quomodo consideratur in libro post. hæc breuiter pro consuetudine de quæstionis titulo.

Eiusdem rei diuersos artifices considerantes non res sed diuersus modus considerãde rei distinguit. Auer. in epi. log. cap. de faciẽda demõ. ac defini. idẽ. 2 phy. 18. et .71.

In Hac Quæstione hunc ordinem seruabo primo aliorum opiniones quæ magis probabiles uidentur, examinatas ponderabo. Nam hoc idem semper Arist. seruauit, Qui ad ueri inuestigationem semper opiniones & rationes aliorum proposuit, tum ut intellectum nostrum ad ueri inuestigationem præexercerent, tum ut si quid boni dixerint, accipiamus. Sin autem, non, etiam gratiæ his habendæ sunt, nam contulerunt aliquid, dicit Arist. secundo meta. tex. 2. nam habitum quidem nostrum præexercitati sunt, nam si thimeus non fuisset. non multam melodiam haberemus, & si non phrinis fuisset, nec talis thimeus ideo adducam primum aliorum opiniones, Secundo opinionem consonam doctrinæ Arist. & Auerrois ultimo ad rationes respondebo.

Mos Arist. Cuius rationẽ dat. 7 eth. cap. 14. & .3. meta. 1.

Ioannes Grammaticus, qui à laboriosiss. inquisitione circa uerba Arist. exponenda Philoponus cognominatus dicitur. in primo priorum & primo posteriorum tenet treis conclusiones, quas fere omnes latini sectantur, quarum Prima est. quòd subiectum idest res tractata in libro post. est ipsa demonstratio. Secunda quòd non tantum demonstratio est subiectum, in libro post. sed etiam est subiectum finale & principale in tota logica uerũ alio et alio modo, ut uidebimus. Tertia conclusio quòd Demonstratio non tantum est subiectum in primo post. sed etiam in secundo libro. Omnes hæ conclusiones probandæ sunt. Verum pro harum conclusionum intellectu, est sciendum. quòd demonstratio dupliciter considerari potest, uno modo, ut ad ea comparatur, quæ in hoc libro tractantur, et sic demonstratio est subiectum in hoc libro quoniam de demonstratione in eo Arist. sermonem fecit. potest etiam et alio modo demonstratio ad totam logicam comparari & sic totius logices demonstratio est finis, & per finem, uult totius logices subiectum finale & principale intelligi. Si quidem notum est, quòd semper perfectius est finis imperfectioris.

Tres conclusi. Philoponi.

Verū Philoponus p. probat, quòd demonstratio sit subiectum finale principale totius logices, pro qua ratione intelligenda, est sciendum, quod subiectum finale principale in arte est illud, quod necessitat omnia in arte considerata, & quæcunq; ibi tractantur, necessario ad ipsum ordinem & attributionem habent. Secunda propositio est Arist. 3. etic. & sexcentis in locis. Prima substantia scilicet DEVS Benedictus est subiectum finale et principale in meta. ut habet Auerroes. 12. meta. 1. nam omnia, quæ in meta. dicuntur, proper deum dicuntur, similiter primus motor in libris physicorum. ex hoc Philoponus rationem ponit, qua probat, demonstrationem esse subiectum finale in logica, cuius talis est ratio. Illud est finale & principale artis subiectum ad quod omnia necessario diriguntur, & omnia ad ipsum ordinem habent, sed demonstratio omnia, quæ in logica tractantur, necessitat, ergo demonstratio est subiectum finale & principale, & quia minor est probanda. Philoponus unum declarandum accipit scilicet quòd syllogismorum species sunt tres Sophisticus Topicus & Demō stratiuus. Sophisticus est ad deceptionem ad fugam non ad usum scientiæ cū non usus primo elēchorum et est nobis ut auxiliare pharmacum ad euitandas sophisticas importunitates. Sicuti Medici de uenenis non ad usum tractant. Sic Arist. nobis dedit syllogismum sophisticum ad fugiendas sophisticas deceptiones. Topicus syllogismus est ordinatus ad utramq; problematis partem ueram uel falsam uincendam primo top. ne à disputantibus decipiamur. Demonstratiuus uero tantum ad scientiam ueram capescendam est ordinatus. eius .n. finis est. facere scire, ut infra dicet Arist. Demonstratio est syllogismus faciens scire, & ideo Arist. 2. meta. 15. dicebat. finis phylosophi est solum uerum inquirere demonstratiue non topice nec sophistice. ergo cum demonstratio faciat scire uerum & syllogismus topicus est ad utramq; partem, ut ne à disputantibus decipiamur. Syllogismus sophisticus est, ut auxiliare pharmacum ad sophisticas importunitates euitandas Merito igitur demonstratiuus syllogismus erit horum finis. nam omnes tractātur & ordinātur gratia ueri. Quod uerum per demonstrationem acquiritur, ergo demonstratio erit finis amborum syllogismorum. & sic totius logices erit finis. ultra quòd necessitet omnia alia, quæ in logica pertractantur probat. Nam cum scientia semper sit ab uniuersalibus ad propria. Si finis logices est demonstratio. Oportebat prius Arist. in libro priorum de syllogismo tractare. est. n. uniuersalior demonstratione primo priorū. 5. et se h3 ut genus, ergo erat necessariū pertractare de syllogismo, ut per ipsum ad demonstrationem perueniremus. & dat exemplum. Sicut impossibile est doricam aut lidiam armoniam cognoscere simpliciter idest uniuersaliter nescientem pulsare cytheram. nec aliquis oxyrynchū pingere potest si picturæ omnino erit expers. Sic impossibile est, demonstrationem cognoscere. Si aliquis sylogismum in communi ignorauerit qui se habet, ut genus, et propter hoc primo priorum cap. 5. dicit Arist. oportet prius loqui de syllogismo, & postea de demonstratione. quare ad cognitionem demonstrationis, oportuit prius cognoscere syllogismum, & qnoniam syllogismus simpliciter constat ex propositionibus. necessarium erat prius cognoscere propositiones, tamquàm principia, ex quibus syllogismus constat, & sic de illis Arist. tractauit in libro de interpretatione, et quoniam propositiones constant ex simplicibus uocibus. Quæ uidentur principia propositionum, ex quibus propositiones connectuntur, pertractandum fuit de illis in lib. præd. & sic à primo ad ultimum, uidetur quòd demonstratio necessitet cunta, quæ in logica tractantur, cua

Marginal notes: Vsus syllogismorum. — Finis phylosophi indagare uerum. — Scietia ab uniuersalibus ad propria Arist. 1. phy. 4. et. 57

cum demonstratio necessitet syllogismum, syllogismus propositiones, propositiones simplices uoces, & necessitat etiam treis syllogismorum species, ergo ipsa omnia necessitat, & per consequens est subiectum finale et principale, ut arguatur sic. Illud est subiectum finale principale alicuius artis, ad quod omnia diriguntur, et propter quod omnia tractantur. Sed ad demonstrationem omnia necessario diriguntur, ut probauimus ergo demonstratio est subiectum principale & finale, quæ cum in hoc libro tractetur, erit subiectum respectu huius libri ad æquatum, respectu totius logices finale et principale & hæc est prima Philoponi conclusio Est secunda conclusio, quòd subiectum in hoc libro est demonstratio ipsa, quod est probandum sed pro rationis intellectu sciendum quòd uult Auer. quod unus sit liber priorum & post. saltim unitate finis, & etiam rei tractatæ, quia ambo tractant de demonstratione, ut dicemus. hoc dicit Auer. 2. post. 100. unus est tractatus libri priorum & post. & etiã primo priorum cap. 1. tunc arguo sic. Arist. proposuit intentionem in primo priorum, & dixit, esse circa demonstrationem, & quia unus liber priorum & post. proposuit etiam intentionem libri post. immo dico uobis quòd ibi Arist. proponit intentionem tantum libri post. ut græci omnes & Auerroes cõmuni sententia uolunt. quia postea Arist. parũ infra proponit intentionem libri priorum dicendo, deinde determinare, quid propositio, quid terminus, et quid syllogismus et quòd hoc sit uerum. uide Auerroem ibi qui dicit quod proposuit subiectum et utilitatem libri post. subiectum esse de demonstratione, utilitatem gratia demonstratiuæ scientiæ. tunc formatur ratio. illa est intentio, quæ proponitur ab authore, sed Arist. proposuit intentionem lib. post. esse de demonstratione. Quare bene Philoponus, quod res tractata est demonstratio, quòd hoc sit uerũ addo secundam rationem, & est textus Aristo. qui meo iuditio non patitur glosam, Arist. in primo priorum cap. 5. ponens intentionem libri priorum & post. dicit determinatis autem his. scilicet propositionibus & termino, dicendum est de syllogismo, postea de demonstratione, subdit prius enim de syllogismo quàm de demonstratione, nam uniuersalior est. quia omnis syllogismus demonstratiuus est syllogismus & non è contra. et Auer. in com. dicit oportet prius loqui de syllogismo, deinde post illum de demonstratione, sed post librum priorum, in quo tractauit de syllogismo immediate sequitur liber post. ut uidebimus, ergo in hoc libro de demonstratione est intentio. Tertia ratio. Arist. in 2. post. cap. 26. secundum commentaria Auer. com. 100. habet dictum est de syllogismo & de demonstratione quid utrũq; sit, ubi Auer. in com. habet cum expediuit illud quod iam in cap. libri priorum proposuerat, quòd id quod intendimus est demonstratio, gratia demõstratiuæ disciplinæ, illud iam epilogat, ex quo tex. potest formari hæc ratio. Illud est subiectũ in libro, quod in prologo proponitur, & in fine epilogatur, sed Demonstratio in prologo proponitur, & in fine de ipsa tractasse, dicit. ergo ipsa demonstratio est res considerata, & hæc eadẽ ratio potest etiam ad tertiã Philoponi cõsionem formari. in qua uult demonstrationem in primo & secundo post. subiectum esse, quod per eandem autoritatem confirmatur, nam. Arist. in fine secundi post. dicit se de demõstratione tractasse. ergo etiam in secundo, quia de demonstratione dicit dictum fuisse. Addit quartam rationem Simplicius, pro cuius intellectu est sciendum. quòd semper titulus libri uel operis à re tractata sumitur, ut patet per omnes ferè libros Arist. Nam liber de anima inscribitur. Quia anima est res tractata. & sic de cœlo. de generatione, & similiter in alijs. Tunc sic Titulus à re tractata sumitur.

Ratio Philopo.

Secunda cõclusio Philoponi

Liber prior. et post. unus unitate finis ac rei tractatæ.

Prima ratio. Autho Scop. esse quod auth. proponit.

Subiectũ quod in prologo proponitur & in fine epiloga.

Simplicij ratio tit ulum sumi à re tractata.

sumitur. Sed post. liber apud omnes de demonstratiõe inscribitur, ut Auer. dicit in principio huius prologi. QVI LIBER DE DEMONSTRATIONE IN SCRIBITVR. Ergo demonstratio erit subiectum. potest & quinta ratio addi illud est subiectum libri, quòd primo & principaliter definitur primo cœli secundo. Sed Demonstratio primo definitur, ergo demonstratio est subiectum. & si dices primo definitur scire. dico quòd licet, definiatur primo scire, non tamen ut subiectum, sed ut id, quod ingredi debet demonstrationis definitionem. Nam si Demonstratio est syllogismus faciens scire, oportebat prius cognoscere, quid scire, ut definitio per notiora daretur. dicunt isti. sed principaliter & per se primo definitur demonstratio. ergo ipsa est subiectum. & maxime Quòd in nullo lib. definitur nisi. 1. post. præterea ponunt hanc ultimam rõem. Illud est totale uel adæquatum, subiectum, quod totam artem continet, & non excedit artem, nec exceditur. Sed in primo & secundo post. tractatur de aliqua demonstrationis conditione. ergo ipsa est subiectum. Minorem probant. quia in primo tractatur de præmissarum demonstrationis cõditione. in secundo de inuentione medij, demonstrationis, ergo totus liber est de demonstratione, hoc concludit Arist. in fine secundi post. cap. 26. ubi finem primi & secundi ponens, dicit dictum est autem de demonstratione. ergo in primo & secundo de demonstratione ut de subiecto totali et ad æquato. Sed restat ut quanti hæ rationes sint, examinemus ab Aristotele nunquam discedentes. Qui pro Auerroe in omni expositione facit. Sed nec Auerrois calumniatores desunt. Qui cum eius opera nunquã intellexerint, ne ut uerius dicam, nunquam legerint. ipsum ut barbarum & inutilem damnant. quibus pro Auer. defensione nihil respondendũ puto, satis enim eum defendit autoritas, quam habuit ab ætate sua ad hæc tempora apud doctissimos phylosophos, nec ipse Auerroes si uiueret à tali hominum genere refutari curaret, nec profecto defendendi locus daretur. Nam qui Auerroi Male dicunt, non in corona phylosophorum, ut par esset, id agunt, sed domi, in puerorũ multitudine. Sed unde digressus sum, reuertar.

Subiectum id quod primo definitur.

Conditio ad æquati subti.

Hæc dicta Philoponi considerando, uidetur quòd non sapiant Aristo. mentem. & quo ad primum. nam si per dicta, subiectũ finale prĩcipale in arte debet eẽ nobilius oĩbus in arte cõsideratis, ergo cum definitio sit nobilior omnibus consideratis à logico. ipsa erit finale subiectum non demonstratio. quòd autem definitio sit nobilior omni eo, quod à logico consideratur: probatur ex dictis etiam suis nam omnes concedunt quod demõstratio est nobilior omni considerato à logico præter definitionem, si quidem definitio est nobilior demonstratione. nam secundo post. primo dicebat Aristo. quatuor esse quæsita æqualia numero scitis. Inter quæ quæsita principalius & perfectius est quæsitum quid, quod est per definitionem. ergo erit perfectius quæsito, cur res est, quod est per demõstrationem: quare potius definitio subiectum erit finale, quam demonstratio cum sit ipsa perfectior. Secundo nos possumus uidere quòd hic uir male dicat ex uerbis & sententia Aristo. nam ex perfectione finis nos possumus arguere ad perfectionem medij et instrumenti ducentis ad finem: adeo ut quanto finis perfectior, tanto instrumentum uel medium debet esse perfectius, tunc arguo, sed finis qui acquiritur per definitionem, est perfectior fine, qui acquiritur per demõstrationem. ergo demõstratione est perfectior definitio, definitio enim facit acquirere scientiam substantiæ & quiditatis rei. 7. meta. comm. 33. demõstratio uero accidentia propria. ergo quanto substantia excedit accidentia in perfectione & nobilitate. tanto definitio

Cõtra Philopo.

Cõtra Philopo.

finitio excedit demonstrationem, & ideo Arist. ex perfectione rerum dicebat. 7. meta. 4. scire autē tunc singula maxime putamus, quādo quid scimus magis quàm cū quale aut quantū, et causa est. quia uti res se habet ad esse, sic ad cognosci, modo substātia est perfectior accidente, ergo instrumentum, quo scimus substantiam, debet eē perfectius, & nobilius instrumento, quo scimus accidētia. Hinc sequitur demōstratiue quòd si definitio ē īstrumētū, quo scim9 subtiā, demōstratio quo scimus accidētia. ergo definitio erit instrumētū perfectius demōstratione, ergo ipsa subm finale & principale.

Instrumētum sciend eo nobilius quo nobilio rem rem facit scire.

Tertia ratio.

Tertia ratio sumitur etiā ex uerbis suis. Illud est subiectum princeps in aliqua arte, quod necessitat omnia quæ in illa arte dicuntur, & ad quod omnia habent attributionem. tunc sic omnia, quæ tractantur in logica, ordinantur ad definitionem. & ipsa omnia necessitat, ergo definitio erit subiectum principale et finale. quod autem omnia quæ tractantur in logica ordinentur ad definitionem, probatur: nam 2. post. cap. 1. et. 11. oīa tria quæsita ordinantur et reducūtur ad quæsitū quid. ergo ipsum necessitat omnia quæcunque dicuntur in arte. quia est omnibus perfectius. modo omnia imperfectiora ordinantur ad perfectius. tanquam ad finem & quod hoc sit uerum, adduco authoritatem Auer. in primo post. com. 11. in fine com. ubi habet quod scire per demonstrationem simpliciter est perfectius, quam scire per signum dat causam eo qa contınet in potentia quæsitum quid & definitionem, quæ naturaliter desideratur, & ob ipsam appetitur scientia causarum idest demonstrationum per causas, exquibus uerbis colligo duo. primum quod defintio naturaliter desideratur pro fine. non demonstratio. Secundum quod scientia causarum est propter definetiones. ergo definitio necessitat demonstrationē. quia est finis ob quem appetitur scientia demonstrationis. & hoc etiam confirmat Auer. in illo com. famoso secundo post. 38. ubi inquit quicquid dictum est in primo dictum est propter id quod in hoc libro commostratum est) ergo definitio necessitat demonstrationem, tunc ex his utor argumento Philoponi. illud est subiectum finale principale quod necessitat, omnia quæ dicuntur in arte, Sed definitio necessitat omnia quæcunque dicuntur in logica. ergo est subiectum finale principale, minor probatur nam demonstratio necessitat omnia, quæ dicuntur in logica per Philoponum, & definitio necessitat demonstrationē, ut uidistis per uerba Auer. & Arist. quoniam omnia quæsita ordinantur ad quæsitum quid, ergo uidetur quod definitio est subiectum finale & principale, & hæc est uera Aristo. & sui sacerdotis Auer. mēs. derelīquo an ēt philoponus benedicat in libro perihermenias pertractari propositiones qa hoc excedit nostrū negotiū. EST aliud dictum Philoponi. demonstrationem esse rem considerandam, & subiectum in libro post. quam opinionem destruit Auer. in hoc prologo in illis uerbis. Quando dicit Demonstrationes tractat quo ad res quæ procedunt uice materiæ ipsarū. Vult Auer. in his uerbis ut infra latius declarabitur, quod demonstratio habeat duas partes & duo prædicata. una pars est, quæ gerit uicem formæ, altera est quæ gerit uicem materiæ, pars formalis demonstrationis est syllogismus, figura debitus ordo: quæ dicitur pars formalis, quia est res uniuersalis omnibus speciebus syllogismorū et in ipsa syllogismi forma oēs species syllomorū conueniunt, & quia causa conuenientiæ est forma, quæ est fundamentum uniuersalitatis. primo cœli. 92. ideo syllogirmus dicitur pars formalis demonstrationis, quia est illa res uniuersalis in qua omnes syllogismorum species conueniūt. sicuti participatione speciei, oēs homines sunt unus homo, utrum uero propter hoc syllogismus dicatur

Alia cōclusio.

Expo. tex.

EXCELLENTI MARINO SPINELLO S. D.
I. BERNARDINVS LONGVS.

VM Expositionem in prologum Aucr. absoluissem SPINELLE præclarissime, ac de ea, ut moris est, dicanda, mecum ipse cogitarem, nam ut in lucem darem, discipuli omnes id à me contendebant. Tu mihi primus omnium occurristi, qui hoc muneris, quale id cunq; esset, tibi quasi tuo optimo iure uendicares. Nam tibi tantum debeo, quantum hõem homini debere, uix fas ē, nisi.n.tu fuisses, ego profectò nihil essem. Quare non à me alienum esse putaui, si ullo is esse, quem tu me esse uoluisti, & si referre nullo pacto possim, aliquid tamen efficere, quo gratum animum meum ostenderem. Quare sus scipias quæso quicquid est hoc mei fœtus, qua me quoq; ipsum soles humanitate. Deinceps autem plura melioraq; forsitan accipies, modo hunc primum quasi gustum non asperneris. Sed interim tuum limatissimum iudicium expecto, quod mea sententia quicunq; profitemur literas, ueneremur, necesse est. & si in me agnosces impetus aliquos bonæ frugis quibuscunq; rebus possis, faueas. Vale.

PRAEFATIO

ON Deerunt, Qui cum hanc expositionem legerint, me ut barbarum lingua in dicta causa damnabunt, ac dicent, nihil mirum. Si Auerroem Barbarus homo exponit. Sed profectò illi si pedem conferant, in Auerroe mercurium non in lingua, Sed in pectore cognoscent. Nam ut natura Aristotelem tradidit, ut, humanae scientiae, regulam, sic Auerroem, qui nobis ad illum additum faceret, ut ducem, Quo si quis diutius insistet, periculum faciet, quantus sit, quantumq; illi debeamus, quem sua non antiquitas modo, sed quaedam propè diuinitas extra ictum, supraq; iniuria posuit. Sed ut quòd est, fatear. ita est, idemq; semper fuit DAMNAT QVISQVE QVOD IGNORAT Facile deridemus atq; contemnimus, quod non habemus. Sed in hac expositione in prologum, hoc uelim lectores potissimum quaerant, quid scribam, non quomodo scribam, nec mihi uitio dent, si uocabula artis non mutauerim, quod fecisse fortasse uitium erat. Nam in tradendis artibus in primis nocere existimo ambitionem eorum, qui studio nouitatis sine graui causa à ueteri consuetudine discedunt. sed unde discessi, reuertor. in meu expositione curaui, ne ratio aberraret non oratio. studui re placere non uerbis. Hoc meum propositum fuisse quisq; sciat, sed an ad propositum finem peruenerim, alij iudicium faciant, ipse nolo iudicare, ne affirmando inanis habear, negando uero stultus. sed non omnibus idem gustus, suum cuiq; palatum, nam alij uerba, alij res quaerunt, sed profectò neq; uerba sedem habere possunt, si rem subtraxeris. Hoc sciat, qui Auerroem legerit, se nihil inanis, ac uento quodam turgidae ostentationis, sed neruos phylosophiae succos imbibiturum. Sed hunc prologum, & quam appellant commentationē magnam in post. Aristo. esse Auerro. non tam inscriptio, quam stylus & citatae à posterioribus auctoritates fidem faciunt. Qui prologus regula & praefatio totius phylosophiae ad uerbum ediscendus est. continet enim quicquid non modo ad posteriora Arist. pertinet, sed ad totam logicam, omnibusq; scientijs additum facit, Quo omnia comprehenduntur, ut nauium gubernatores intra unam paginam omnia colligere solent. Sed ex meo labore hoc mihi mercedis à lectoribus postulo, ut Auerroem nō mō assidue legant. sed ipsum nunc quam maxime diligant, ac defendant, nihil enim dixit, quin ratione & auctoritate defendi possit, qui nostra memoria iunctis omniū sententijs merito ab Alexādro mutuatus est, ut NEMO ARISTOTELICVS NISI AVERROISTA Nec fieri pōt, ut quis aliūde ad Arist. additū habeat praeter quàm ab Auerroe, quod si qui aliter sentiunt, corticem tantum ab Arist. accipiunt. cuius scripta maiora complectuntur, quam uerba indicant, Sed iam accedendi tempus est ad institutum nostrum.

tur pars formalis, infra disputabitur: est & pars materialis et sunt præmissæ demonstratiuæ, quæ dicuntur partes materiales, quia sunt illæ ex quibus demonstrationes constant, quod quomodo sit, infra declarabitur, his sic declaratis, arguo contra hanc opinioné. Si demonstratio esset hic subiectũ, ergo de ipsa tractarentur principia et partes, nam de subiecto inuestigantur principia partes et passiones. sed in libro post. non tractantur principia omnia, & partes omnes demonstrationis, si quidem non tractatur pars formalis. i. syllogismus figura et ordo quæ est pars necessario requisita ad demonstrationem, ergo non tota demonstratio ẽ subiectũ et res tractatæ in lib. post. hæc rõ apud oẽs sanæ mentis uidetur demonstrare, Ex eisdem etiam uerbis Auer. potest formari tertia ratio. si subiectum in aliquo libro non debet excedere librũ. nec ab ipso excedi debet. quo modo erit subiectum in libro post. tota demonstratio, cum ipsum excedat. nam in libro posteriorũ non tractatur unum prædicatum conueniens demonstrationi, quod est prædicatum formale. nam Aristoteles in hoc libro tantum unum prædicatũ inuestigat, scilicet præmissas demonstratiuas quo ad earum conditiones. & eo magis, quia ut patebit infra hic liber cũ libro priorum, est unus ab una re tractata. de qua re Aristo. inuestigat prædicata in his duobus libris. non ergo in hoc libro post. tota demonstratio. cum etiam in utroque libro Arist. proposuerit unum proemium in primo priorum primo, et fecisset eundẽ epilogum in secũdo post. 100. ergo una res tractata in utroque scilicet tota demonstratio. de qua unum prædicatum scilicet formale in libro priorum, inuestigauit, de materiali uero in libro post. s. de præmissis demonstratiuis. nõ ergo tota demonstratio, et hoc clare dicunt uerba Auerroes quando dicit.

Prima ratio contra Tho.

Secunda rõ.

Textus Auer. QVANDO: Demonstrationes componuntur ex duplicibus rebus. quarũ altera sunt præmissæ, quæ gerunt uicem materiæ. & altera est ratiocinatio, quam syllogismum dicimus quæ gerit uicem formæ, quæ cum iam explicata sit in libro priorum analiticorum incepit hic sermonem facere de altera re remanente ad cognitionem syllogismi demõstratiui, quæ est dispositio materierum ex quibus illæ cõponuntur. Ex his uerbis Auer. clare patet: quæ est intentio in hoc lib. non tractare de tota demonstratione sed de una parte tantum. s. de præmissis, cum de reliqua pertractasset in libro priorũ: non ergo tota demonstratio ut Philop. sentiebat. Et pro hoc confirmando, adduco tertiam rationem Auer. ĩ hoc prologo, ubi soluens unam difficultatẽ. unde est quod Aristo. non fecit duos libros, uel tractatus, de definitione, sicut duos libros de demõstratione. soluit in illis uerbis. QVONIAM Non est inuenire rem aliquam in definitionibus, quæ gerat uicem formæ, Dat causam Auer. quia in definitione non est inuenire rem communem, quæ gerit uicem formæ & rem propriam, quæ gerit uicem materiæ, sicut in demonstratione. Quod quomodo intelligatur infra declarabitur, Ex his uerbis colligo rationẽ. si liber priorum nõ tractaret de aliqua parte demonstrationis. uanum esset hoc quæsitum. unde ẽ quod non facit duos libros de definitione, sicuti de demonstrationẽ: ergo Aristo. fecit duos libros de demonstratione. non ergo tota demonstratio tractatur in lib. post. sed aliq̃d eius tractatur ĩ lib. prio. bene igitur Auer. dixit. cũ explerit tractare unã partẽ in libro priorum, reliquum erat hic tractare de altera remanente scilicet de præmissis demonstrationis. Sed his dictis insurgeret aliquis nouus sacerdos ĩ doctrina Auer. si Auer. dicit quod ideo non de tota demonstratione agitur in lib. post. quia non de parte formali. s. de syllogismo, qui ẽ pars formalis demonstrationis, hoc uidetur falsum. nã syllogismus nõ est pars formalis tantũ demõstrationis,

Tertia ratio Auer.

Tex.

Dubium.

sed etiam aliarũ specierũ syllogismorum.est.n. forma syllogismi topici, & elenchi, cum sit uniuersalior omnibus. primo priorũ cap 5. ergo male Auer. qui dicit cum tractasset in libro priorũ de forma demonstrationis. q̃a syllogismus est forma omniũ specierũ syllogismorũ, et nõ tantũ demõstratiõis. ergo tractauit de parte formali omniũ syllogismorũ, ad hoc respõdeo. quod syllogismus, qui primo priorũ definitur, quod est oratio in qua etc. est instrumentũ notificans ignotũ naturaliter ex notis præmissis nãliter, et hoc nõ cõuenit. nisi syllogismo cathegorico per se. præcipue uero conuenit demõstrationi. et ideo dicebat Auer. 2. post. primo exponẽs illã particulã, quæ si tn sunt æqualia numero scitis. dicit Auer. post demõstrationẽ: alijs uero spẽbus syllogismorũ nõ cõuenit per se. s; per accidẽs et secũdario. sũt.n. q̃dã discursus nõ ex noto nãliter ad ignotũ nãliter, sed ex aliqualiter noto ad aliqualiter ignotũ. Quare dicuntur potius manifestãtes, quã probãtes hoc patet ex uerbis Auer. secũdo physi. 3. & primo cœli. 2. sed tantũ forma syllogismi forma demonstrationis est per se et primo. quia principaliter et per se. hoc scilicet ex noto ignotũ probare in ipsa inuenitur, in alijs uero non ita per se & principaliter, et ideo Auer. incipit. log. cap. 3. de notificatiõe syllogismi cõditionalis h; quod tãtũ cathegoricus h; inferre, & probare naturaliter ignotum. ergo forma & syllogismi figura & ordo principaliter ob demonstrationem sunt constituta. nam & si in alijs ẽt syllogismorũ speciebus reperitur, non nisi ut demonstrationi deseruiant. habet enim Auer in fine istius prologi. quod omnes partes logices fuerunt edoctæ. ut seruiant demonstrationi: syllogismus enim topicus ante demonstrationem deseruit, ad discernendũ uerum, post demonstrationem ad confirmandum uerũ demõstratũ, similiter dicitur ab Ari. syllogismus sophisticus ne offendat demonstrationẽ, dicebat Philoponus in prologo suo primi post. sicuti medici habent scientiam de uenenis, ne homines offendãtur. ergo forma syllogismi, quæ est ex noto naturaliter ignotum probare in modo & figura, non inuenitur nisi in demonstratione per se, quæ ex noto habet probare naturaliter ignotum, in alijs uero instrumentis non reperitur, nisi ut ordinantur ad demonstrationem, & quoniam secundo de anima. 49. à fine unũ quodq; denominari iustum est. possumus dicere syllogismum formam demonstrationis, & non aliorum syllogismorum. quoniam demonstratio est finis syllogismi, forma enim & debitus ordo. syllogismus ipse primo & per se fuit ordinatus ob demonstrationem, tanquam ob finem, & ideo Aristo. primo priorum cap. primo dicit uelle determinare de demonstratione, sed primo de syllogismo, ob demonstrationem, quia est uniuersalior, ergo primo & præcipue syllogismus est ordinatus ob demonstrationem. & licet syllegismus sit forma syllogismi topici et sophistici, nõ tamẽ syllogismus. est inuentus propter syllogismũ topicũ. nã finis syllogismi topici ẽ uictoria primo post. 85. et topicus syllogismus ẽ ordinatus. ut sciamus uincere respõdentẽ. nec syllogismus ẽ ordinatus propter syllogismũ sophisticũ, quoniã quãdoque syllogismus sophisticus peccat ĩ figura et dicitur paralogismus. ecce nõ est ordinatus syllogismus, primo et per se, nisi ob demõstrationẽ. aliorũ aũt ẽ secũdario, et per accidẽs, ex q̃bus uerbis p;. solutio. syllogism9 dicitur forma demõstrationis ob duas cãs, primo q̃a principaliter per se et maxime demonstrationi deseruit, secũdo q̃a ĩ ipsa inuenitur primo et per se, ut ĩ cã finali, mõ à fine res denominatur, et hæc quo ad secundũ philoponi dictum sufficient. Erat aliud & tertium dictum Philoponi. Quod Demonstratio tota est subiectum primi & secundi libri posteriorum, circa quod dictũ. seruabimus talem ordinẽ.

Responsio.

Expo. Auer.

Tertia côclu. Philopo.

Auer. opinio cōtra Philop. Primo uidebimus quo modo contradicat Auer. & Aristo. & per consequens ponemus opinionem Auer. secundo ponemus rationes. Auerro. noster ponit suam opinionem circa hoc quaesitum in illis uerbis quando dicit. ET CVM Ex pleuerit tractare praemissas & Dinumerare ipsarum conditiones. tractat eas inquantum sunt definitiones, & ut uniuersalius inquam inquantum ducunt ad perfectam conceptionem. Sed pro his intelligendis uerbis est sciendum illud, quod dicit Auerroes .3. de anima .21. quod operatio, qua intellectus aliquid intelligit, est duplex una est, qua intellectus tantum simplicia intelligit, & simplices rei conceptus concipit, quae à latinis dicitur simplicium aprehensio, ab Auerroe formatio uel conceptio. quia ipsas tantum intellectus aprehendit simplices formas sine uerbo, sine affirmatione, & negatione, & ideo dicitur simplex rei conceptus, est & alia operatio, qua intellectus intelligit aliquod affirmando, uel negando per discursum, quae operatio à latinis dicitur cōpositio uel diuisio, ab Auer. fides. quia est discursus quidam uel credulitas, qua assentimus uero, uel falso. Secundo est praesupponendum, quod definitio declarat simplicem rei quiditatem, non dicens esse uel non esse, ut uidebimus primo post. 14. et Auer. declarat. 7. meta. 42. demonstratio autem dicit esse uel non esse per affirmationem & negationem. His sic declaratis. Patent uerba. Auer. quae obscurissima uidentur, inquit Auer. DICIMVS Ita que libri intentionem esse scrutari demonstrationes & definitiones. Ecce intentio utriusque libri infra dans intentionē propriam ī uno quoque, dicit. ET Cum expleuerit tractare praemissas & dinumerare ipsarum conditiones, ecce subiectum primi libri, dans & ponens subiectum secundi inquit. TRACTAT Eas inquantum sunt definitiones, & ut uniuersalius inquam, inquantum ducunt ad perfectam conceptionem. Hoc est subiectum secundi libri, ex quibus uerbis patet contra Philoponū, quod non demonstratio est subiectum in secundo & primo. Sed duae res diuersae. Nam definitio in secundo, & demonstratio in primo, quae sunt duo instrumenta diuersa, ducentia ad diuersos fines. Sed aliquis dicet. Idem est demonstratio, & definitio, nam Auerroes dicit. Cum expleuerit tractare praemissas in primo, tractat eas, ut sunt definitiones. ex quibus uerbis patet, quod eadem sit definitio, & praemissa demonstratiua. Ad hoc dico, quod aliqua esse eadem, contingit duobus modis, uno modo aliqua sunt eadem subiecto, quae ratione & definitione distinguntur, altero autem modo aliqua sunt eadem ratione & definitione haec distinctio sumitur ex uerbis Auerrois secundo physi. .20. Sed clarius ex uerbis Aristo. 8. physicorum. 65. tunc hac distinctione stante. dico quod definitio & demonstratio sunt idē subiecto, & hoc modo intelliguntur uerba Auer. sed differunt ratione & modo considerandi. Sunt idem subiecto. nam illi met termini qui ingrediuntur & constituunt Definitionem, illi met constituunt demonstrationem. si quidem dicemus in primo post. 30. quod in primo modo dicendi per se, est quando tota definitio praedicatur de definito. uerum differunt ratione, & modo considerandi. nam dicitur definitio, ut instrumentū cōtra diuisum demonstrationi, faciens scire qd, demōstratio uero faciens scire quale, quae iō dicitur demonstratio, ut habet praemissas per se primas etc. modo differt dicere quid, & per se, nam quid tātum rei quiditatem significat per se uero accidentia quoque significare potest: ergo differunt ratione. differunt ēt rōe, si quidem faciunt scire duo quaesita diuersa, ergo ipsa sunt duo instrumenta diuersa, non re, sed ratione. Tertio differunt solo ordine, et partium positione ut

Tex. !

ne ut uidebimus infra in primo posterio. tex.66. primo permittente numine, ex quibus ita declaratis patent uerba Auerrois ET CVM expleuerit tractare præmissas, & dinumerare ipsarū conditiones, ecce subiectum primi lib. non tota demonstratio. sed præmissæ demonstratiuæ, ponens subiectum secundi dicit. Tractat eas, ex quo uerbo uult Auer. quod sint idem præmissæ, & definitiones, sed idem subiecto, nam dicit. Tractat eas, ergo sunt idem subiecto, ponēs modum considerandi diuersum sub ratione formali dicit. INQVANTVM ducunt ad perfectam conceptionem, ecce ratio formalis considerandi diuersa, nam ut scribitur ab Auerroe & Aristo. secundo physicorum .18.19. & .20. & 71. una res potest considerari à diuersis scientijs. sed diuersa ratione formali, & diuerso respectu, distinctio enim scientiæ sumitur à ratione formali considerandi, non à re tractata, nam Matem. cōsiderat de corpore, et physicus, et eadē ēst res considerata. sed diuersa rōne formali penes quam una scientia distinguitur ab alia, eodem pacto hic, licet sint idem re definitio & demonstratio. tamen quia ratio formalis unius specie & ratione differt ab alia, ideo Arist. tractat de illis in his libris diuersa ratione & modo considerandi, nam in primo de præmissa, ut ducit ad perfectam assertionem. in secundo de eadem ut ducit ad cōceptionem, nam si non tractaret de illis diuersa ratione, unus esset superfluus, cum à diuerso considerandi modo sumatur distinctio, et diuersitas considerationis, & ideo male Philop. quòd in secundo etiam, demonstratio est subiectum. cum demonstratio non tractetur ibi sub ratione formali ut demonstratio. sed ut definitio, quæ licet re non differant, tamen modo et ratione formali considerandi, à qua sumitur distinctio diuersorum tractatuum & librorum, & ideo Arist. in secundo post. cap.2. ponens intentionem dicit esse tractare, quo modo inuestigetur quod quid idest definitio. & quorum est, & quorum non est definitio, ecce tractat de definitione sub ratione formali distincta à demonstratione. & ideo Arist. dicet in tex. com.8. huius primi post. quam dedit definitionem de demonstratione, de qua uult inuestigare, inquit si est alius sciēdi modus, posterius dicetur & per alium sciendi modum, omnes boni Aristo. interpretes intelligunt definitionem, hāc intentionem Aristo. explicauit Auer. in secundo post. com.69. in principio com. ubi ponens intentionem secundi libri, dicit esse de definitione & de speciebus eius, earumque proprietatibus ut ibi potes uidere. Sed quia sectatores omnes opinionis Philoponi. imaginantur faciliter soluere has rationes. ideo cum ipsis oportet in arenā descendere, dicūt isti quod nullus negat, quin in secundo non tractetur de quod quid. & de definitione, quia hoc clare Aristo. in locis dictis declarat & Auer. sed Arist. tractat de quo quid. & de definitione. inquantum definitio est mediū in demonstratione, clare enim Arist. declarauit ī secundo post. quod medius terminus in demōstratiōe est definitio siue maioris siue minoris ut declarabitur ī com.11. huius. ergo ad oēs rationes unica solutione respondent, in secundo de definitione tractari ut de medio in demonstratione, quod est ipsum quod quid. uel subiecti uel passiōis. Sed ista respōsio pace tantorū uirorū nō satis facit. nā ad huc rationes stant in suo robore. Ari. ī tex. cō.8. dicit si ē alius sciēdi modus posterius dicetur. ecce uult īuestigare ī .2. de definitione. ut de alio instrumēto sciēdi distincto à demonstratione. mō medius terminus non distinguitur à demōstratione ī agenerāda sciā. Idē .n. faciūt scire, nō diuersa, cū sit tota demōstratio ī potentia. & scientia, quæ ageneratur à demonstratione est ratione medij. hoc declarauit Auer. in isto prologo quādo dicit, tractat .n. definitiones, ut ducunt

Tex. Defensio Philopo. Refutatio.

ducunt ad perfectam cōceptionem, modo defini-tio ut ducit ad perfectam conceptionem idest simplicem rei quidditatem, non est medius terminus ī demonstratione. sed est prædicatum in quid, dicebat si quidem Arist. in secundo post. cap. 2. in fine cap. alterum quodqd est ostendit, & alterum demonstratio. DEFINITIO Quidem quod quid est ostendit. demonstratio autem quia si est hoc de hōc. ecce clarissime patet quod Arist. loquitur de definitione non ut de medio demonstrationis. quia faceret scire ut medius terminus in demonstratione si est hoc de hoc. sed ut definitio facit scire quid, de qua scientia uult inuestigare in secundo posteriorum hoc etiam declarauit Arist. secundo post. cap. 17. ubi inquit. QVO MODO Quodqd in terminos assignatum ē. & quo modo demonstratio aut definitio sit ipsius uel non dictum est. quomodo autem oportet uenari ea, quæ prædicantur in eo quod qd nūc dicamus. Ex his uerbis colligitur clare si Ari. intēdit uenari quo modo partes ipsius definitionis prædicantur in eo quod quid. ergo non de medio termino. probo tum quia medius terminus non habet, partes sed ipse est pars simplex. causa prima inmediata: non composita, tum & secundo quia medius terminus in demonstratione nō prædicatur in quid. sed bene est prædicatum per se. modo differt dicere per se, & in quid. nam per se potest cōpetere accidentibus proprijs. in quid autem prædicatum competit tantum formæ, quæ declarat quiditatem rei. 7. meta. 34. & 21. et declarabitur hoc in com. primo istius quare patet, quo modo ista ratio demonstrat: quod non de medio in secūdo, sed de definitione ut definitio prædicatum in quid, hanc conclusionem posuit Auer. secundo post. com. 69. ubi habet Quando intentio eius in hoc libro prima fuit loqui de definitionibus. quod enim in illis scrutatus est differentiā inter ipsas. & ipsas demonstrationes. ecce clare loquitur in secundo de definitione: ut differt à demonstratione, & non ut medium in demonstratione. hoc met ut ueritas ex omni parte sibi constet, declarauit noster Auerroes in secundo posteriorum com. primo ubi habet. INCEPIT Hic considerationem secundæ partis, quæ est consideratio de definitionum speciebus, & de omnibus ipsarum euentis, dat causam dicens, Ex quo definitio est aliud à demonstratione. per quæ uerba clare patet, quod Aristoteles tractat de definitione, ut distinguitur à demonstratione. modo medius terminus cum sit tota demonstratio in potentia, non distinguitur ab ipsā, sed pro clariori intellectione ueritatis pono treis rationes, et sic erit finis huius tertij quæsiti, Pro quarum notitia accipio primo, quòd Arist. in secūdo posteriorum capite secundo ponens suam intentionē dicit, quòd uult declarare quo modo demonstretur ipsum quod qd ē, quod ē quæsitū naturaliter ingnotum, ut Auer. inquit in secundo post. com. primo, ergo ex his uerbis patet, quòd Arist. uult declarare quo modo per demonstrationem acquiritur, quod quid. Tunc arguo ex his uerbis demonstratiue, si per tē. Aristoteles in secūdo posteriorū de quodqd. uel de diffinitiōe per tractat ut est medium, ergo uult declarare, quo modo monstretur quodqd, idest quo modo monstretur medium, quoniam idem quod quid ac medium, sed hoc est falsum, nam medium in demonstratione est principium inmediatum in demonstrabile ut Auer. declarat primo post. com. 10. nam aliter processus esset in infinitum, hoc idem confirmat Auer. in eodem primo com. 11. quando dicit nil aliud est dicere præmissas esse causas primas quam præmissas continere medium, qui sit causa prima in mediata in demonstrabilis, ergo si Aristoteles de definitione ut de medio in secundo tractaret, uellet probare, an medium possit demonstratione acquiri. quod est omnino ridiculum. Vltra

Prima ratio.

Vltra & fortius. Arist. in secundo inuestigat, an diffinitionis sit demonstratio. si per te Arist. de diffinitione, ut de medio ibi tractat, inuestigaret an medij sit demonstratio, quod est falsum. cum ex ipso sit demonstratio, & non est demonstratio ipsius medij, sed est illius quod quæritur, quod est passio naturaliter ignota. Tertio Aristoteles in secundo cap. dicit uelle inuestigare, an idem possit sciri demonstratione & definitione, dat causam. quia sunt instrumenta diuersa, & unum facit scire quid. reliquum quale. quæ sunt diuersa quæsita: modo medius terminus in demonstratione facit scire idem, quod demonstratio. nam terminantur ad idem quæsitum: male ergo diceret Aristo. quòd faciunt scire diuerso quæsita definitio & demonstratio. si per definitionem intelligeret medium: quoniam idem facit scire medium, quod demonstratio. cum sit tota demonstratio in uirtute: ergo de definitione, ut de instrumento, contradiuiso à demonstratione in secundo pertractat, non ut est medium in demonstratione. nam de medio pertractauit in primo à cap. 16. usq; ad caput. 27. & pro hoc uide Arist. in. 1. post. cap. 18. in principio cap. ubi inqt MANIFESTVM quòd per medium necessarium, oportet habere demonstrationem, similiter in cap. 25. ĩ fine cap. habet Arist. SI Vniuersale non sit medium, non erit. ubi clare notũ est. Arist. de medio loqui, cum ipsius inuestiget conditiones. patet ergo, quæ sit uera Arist. mens, & qomodo Philoponus in hoc ipsum non inspexit. Ideo omissis istorum opinionibus dicamus ea, quæ Arist. mentem sapiunt circa hoc quæsitum: quæ omnia declarat Auer. in hoc capite de intentione, sed antequàm. hoc demonstrem. oportet aliqua præsupponere. sectans morem Arist. qui præcipit demonstratorem semper debere aliqua præsupponere, primum præsupponendum est, quod subiectum est triplex, quodam est subiectum, quod artem comprehendit & omnia quæcunque in arte dicuntur, quod subiectum à latinis uocatur totale, ob alijs uocatur subiectum adæquationis, quia hoc subiectum non excedit artis considerationem. neque ab arte exceditur, nam nihil in arte illa consideratur, quin sit aliquid illius subiecti. & quia hoc subiectum, in uirtute uel in potentia omnia quæ considerantur in arte continet, ab alijs iunioribus barbara uoce dicitur subiectum uirtuale, exemplum est, si dicerem, uniuersum est subiectum in phylosophia naturali: quoniã quicquid consideratur in phylosophia, est aliquid uniuersi, & omnia quæcũq; à physico cõsiderantur, continentur in uniuerso. ergo de ratione subiecti totalis uel adæquati est, quòd non excedat artem, neque excedatur ab arte, secundum est subiectum partiale, & est illud quod tãtum in illa arte particulari uel in parte artis consideratur, de quo inuestigantur prædicata et passiones actu ei conuenientes. & hoc modo dicebat Auer. secundo physicorum. 3. com. natura et principia naturalia sunt subiectum huius libri. s. partiale. hoc subiectum ab alijs dicitur subiectum actuale uerba tantum mutantes. et est illud, de quo actu passiones quæruntur. quando autem passiones non actu de illo quæruntur sed de alis quo eius, quod potentia est in illo, dicunt quod est subiectum uirtuale sed Auer. noster uocauit hæc subiecta: uel subiecta secundum partem et partialia aliquãdo secundũ speciem uel secundũ totum, ac si subiectum uel sit totale uel particulare, hoc colligitur ex dictis Auer. secundo phy. 26. ubi habet nulla scientia nec uniuersalis nec particularis probat suum subiectũ esse. ergo simili modo subiectũ erit duplex uniuersale, quod idem est quod totale. Vniuersale enim quoddam totum est primo physi. 4. & subiectum partiale. sicuti est & scientia, quæ est passionum subiecti, hoc etiam Auer. 4. cœli. 32. ubi uocat subiectum

[Margin notes: Secunda rõ — Tertia ratio. — Arist. præceptum. — Sbm triplex.]

iectum partiale speciem subiecti, & quia Auer. nihil protulit sine sententia praeceptoris Aristo. etiam, hanc distinctionem significauit in primo physicorū tex.1. ubi proponēs subiectum uniuersale totius phylosophie, dicit esse res naturales, quae habent principia causas & elementa, in fine illius textus proposuit subiectum secundum partem in libris physi. dicens quare circa principia, quae de natura sunt, primo determinare tentandum, quae sunt subiectum partiale in libro physicorum, ut Auer. declarauit secundo physicorum 3. quando dicit natura et principia naturalia sunt subiectum huius libri non dicit huius scientiae, qa non erat subiectum totale sed partiale, eodē pacto. gratia exempli. si dicerem subiectum in tota logica uniuersale uel in potentia. (nam uniuersale est potentia omnia singularia. 3. meta. 10.) sic subiectum uniuersale uel in potentia sit syllogismus, nam licet in tota logica non tractetur de syllogismo. tamen de aliquo semper tractatur, quod in uirtute et potentia est sub syllogismo: sed subiectum partiale, quod actu consideratur in partibus logices. erit enuntiatio in lib. perihermenias, Et praemissae demonstratiuae in lib. post. ut uidebimus, hoc ergo est subiectum totale et partiale, Tertio modo est subiectum principale & finale, & est illa res quae inter partes subiecti uel rerum consideratarum est perfectior & principalior. dicitur secundo subiectum finale tum quia perfectior. modo finis ē perfectior his, quae sunt ad finem, tum etiam, quia .9. meta. 15. finis est primus in intentione, & ultimus in exequutione, sic etiam subiectum finale licet primo intēdatur, tamen ultimo cognoscitur, ut colligitur ex uerbis Auer. 12. meta. 1. hoc modo etiam in. 8. physicorū dicit Auer. prima intentio est cognoscere primū motorem, & ultimo cognoscitur, dat causam, qa omnia cognita ante ipsum fuerunt cognita ob ipsum. hinc patet quod regula cognoscendi hoc subiectum: est quādo cognouerimus, quod inter partes subiecti est perfectior & est prima intentio, quae ab Alexandro dicitur Scopus cum sit primum in intentione, & ultimo cognoscatur, quia omnia ante ipsum sunt causa ipsius. Tertium quod est sciendum, est quod logicus habet inuenire instrumenta sciendi cōmunia omnibus scientiis. ut habet Arist. primo top. 1. cap. instrumenta autem sciendi sunt duplicia. aut est per demonstrationem aut per definitionem, & ratio est, nam si Auer. primo de anima .5. dicit principia scientie sumuntur ex principiis quae sunt in re, ergo instrumenta sciendi sumuntur etiam ex rebus, sed quia res omnis quae scitur. uel est substantia uel accidens. ergo instrumentum faciens & ducens ad scire, erit duplex, uel faciens scire substantiam, & est definitio uel faciens scire accidens, & est demonstratio, nā definitio dicit, quid & rei substantiam. demonstratio quale & propria accidētia, cū ergo duae sint res, quae sciri possunt, ergo duo instrumenta. potest etiam esse alia ratio, quae quasi est eadem, nam finis. 3. eth. habet necessitare instrumenta, quae ad finem ducunt, & etiam modum instrumenti, ut si finis fabri est facere arcam: instrumentum debet esse ex ferro non ex cera, cum ergo duo sint fines ad quos ordinantur instrumenta scientiae, ergo tot erunt instrumenta, fines enim sunt scire substātiā rei, uel rei proprium accidens, ergo duo erut īstrumēta, unū quo subtiā rei scimus. et ē ipsa definitio, aliud quo accidentia propria, & erit ipsa demonstratio, hoc declarauit Arist. primo de aīa 48. sed clarius. 11. meta. cap. primo fere in principio ubi inquit unum est instrumentum sciendi, quo accidentia rei scimus, & non quiditatem, & est demonstratio, alterum est quo quiditatem rei cognoscimus, & est definitio, hoc idem Auer. declarauit in principio epitomatum logicalium, ubi habet unum est instrumentum, quo quaerimus

quod

quod quid est, & est dictum ab Auer. hoc instrumentum formatio, secundum est instrumentum, quo scimus propria rei accidētia. quod uocatur assertio ab Auer. ex quibus sic declaratis patet quotuplex est instrumentum sciendi, et quare duplex, his sic stantibus, pono conclusiones de mente Auer. circa hoc quæsitum. Prima conclusio subiectum totale adæquatum unum in lib. priorum & posteriorum est demonstratio tota, accipiendo demonstrationem in communi ad tres is species demonstrationis. quia, simpliciter, & propter quid. Secunda conclusio subiectum partiale in primo posteriorum sunt præmissæ demonstratiuæ cōmunes omnibus speciebus demonstrationis. accipiendo subiectum pro re considerata, uel ut aiunt latini pro materiali, pro ratione formali considerandi, ut ducunt ad perfectam assertionem. Tertia conclusio subiectum partiale in secundo posteriorum, est definitio pro re cōsiderata. pro ratiōe formali ut ducit ad perfectā conceptionem. Quarta conclusio subiectum totale uel adæquatum in primo & secundo post. est instrumentum sciendi commune definitioni et demonstrationi. communitate analoga. Vltima conclusio finale & principale subiectum non solum istius libri sed totius artis logices est definitio, ut instrumētū cōtra distinctū demōstrationi: quantū ad primā cōclusionē, quod subtū totale ī libro priorum & posteriorum sit demonstratio, est sciendum, quod mos Arist. & cuiuscunque authoris est. quod ī una narratione uel in uno libro semper ī principio proponitur una intentio ī Proemio, & eadem epilogatur in epilogo, HINC patebit an liber priorum et posteriorum sit unus liber. In libro priorum & posteriorū Arist. unam tantum proponit intentionem. & in utroque eandem met epilogat. quare de necessitate unus erit liber dicit enim Aristo. in proemio primi priorum proponens intentionem, & utilitatem utriusque libri Primū oportet dicere circa quid & de quo est intentio quoniam circa demonstrationem & de demonstratiua disciplina. Hæc intentio est tum libri priorum ac etiam lib. posteriorum, & magis libri posteriorum, quoniā Auer. inqt ī cō. tractat enim de syllogismo propter demonstrationem, quæ demonstratio in libro post. tractatur, quo ad nobiliorē partem, ut infra patebit, hanc met intentionem epilogat Aristo. in fine secundi posteriorum cap. 26. dicens. DE syllogismo igitur et de demōstratione quid utrūque & quomodo sit manifestum est, simul autē & de scientia demonstratiua. Cum igitur in libro priorum et posteriorum proponat unam intentionem, & eandem in fine secundi posteriorū epiloget, quare unus liber. hoc declarat Auer. ī hoc prologo, duplici ratione quod unus sit liber, Prima ratio sumitur ex illis uerbis Auer. ET HANC OB REM Vtrumque librum inscripserat eodem nomine. Est enim regula uniuersalis in omnibus libris Aris. quod unus lib. semper uno nomine inscribitur, uno (ut aiunt) titulo. inscripsit enim Arist. libros physicorum uno nomine, scilicet de physico auditu, libros et de cœlo uno nomine, ac libros de generatione, & omnes ut patet discurrendo. sed Arist. inscripsit utrumque librum & priorum & posteriorum eodem nomine uel titulo. uidelicet resolutorium, ab una ergo inscriptione unus liber erit, maxime quia omnes græci & latini dixere libri inscriptionem sumi à re tractata. Sed aliquis insurget. Auer. dicit, inscripsit utrumque librum eodem nomine, ergo erunt duo libri distincti, dico quod sunt duo libri partiales, uel duo tractatus qui ambo unum uniuersalem constituunt tractatum, sicuti sunt quatuor libri de cœlo partiales & tamen unus est liber totalis uno inscriptus nomine. eodem pacto hic sunt duo libri uel tractatus partiales, qui constituunt unum librum totum qui

Prima conclu.

Secūda cōclu.

Tertia cōclu.

Quarta cōclu.

Vltima conclusio.

Vnus liber priorum & post.

Prima ratio. Auer.

qui uno inscribitur nomine. & hoc etiam modo uocat Auer. tractatus in hoc prologo, illis uerbis quando quærit, unde est quod Aristoteles non fecit duos tractatus de diffinitione, sicuti de demonstratione, sed clarius Auerroes secundo post. in com. .100. habet hæc uerba. Consideratio de syllogismo est pars cõsiderationis de demonstratione & ambo constituũt unam considerationẽ. ‖ Ecce clare una consideratio totalis ex libro priorum & post. ergo unus liber & subdit ‖ Et iam expleta est intentio quam proposuerat i initio horum librorum scilicet in primo priorũ. ‖ Et ideo appellauit ambos uno nomine ‖ Quare clare patet quod unus est liber priorum & posteriorum. Secunda ratio Auerrois, quod unus sit liber sumitur, ratione unitatis rei tractatæ si enim res tractata & subiectum est unum, ergo unus liber, nam dicit Aristo. in primo posteriorum comm. 179. scientia est unius generis subiecti principia & passiones considerans, sed in libro priorum & posteriorum considerat prædicata per se unius rei scilicet demonstrationis. ergo ab uno subiecto unus erit liber. hæc ratio formatur ex illis uerbis Auer. quãdo dicit ‖ Dicimus itaque libri intentionẽ eẽ scrutari demonstratiões et definitiones ‖ usque od illa uerba ‖ Et hãc ob cãm utrumque inscripserat eodẽ nomine ‖ in illis uerbis colligitur hæc ratio Auer pro intellectu rationis Auer. est sciendum, quod prædicata componentia demonstrationem sunt duplicia. unum est prædicatum, quod gerit uicẽ formæ et est rõcinatio, quã syllogismũ appellamus, aliud est præ dicatũ, quod gerit uicẽ mãæ, et sũt præmissæ demõstratiuæ. istud ẽt declarauit Aauer. secũdo post. com. 100. ubi inquit cum notificauit in libro priorum de forma demonstrationis, scilicet de syllogismo. iam expleta est in libro post. reliqua pars considerationis. de materia demonstrationis, quæ sunt præmissæ ipsę. patet ergo quod demõstratio habet unum principiũ formale uel prædicatũ, & est syllogismus, qui habet rõem formæ. est aliud prædicatum materiale, & sunt præmissæ demonstratiuæ, quæ habent rationem materiæ. Sed antequã ueniam ad rationẽ. oportet uidere quare est quod Auer. dicit syllogismũ habere uicem formæ in demonstratione & præmissas habere rationem materiæ, ad hoc dixerũt aliqui. quod cum syllogismus sit superior & uniuersalior demonstratione ut dixit Arist. primo priorum cap. 5. & quia forma est fundamentum uniuersalitatis & est innata prædicari de pluribus & inueniri in pluribus primo cœli com. 92. ita syllogismus cum sit uniuersalis superior ad omnes species syllogismorum, & est innatus inueñiri in omnibus habet rationem formæ. præmissæ uero uocãtur materiæ, nam sicuti forma uniuersalis fit hæc per materiam, contrahitur in particularitate per materiam, ut humanitas quæ est forma communis, contrahitur in sorte per materiã sortis. sic forma uniuersalis, quæ est syllogismus communis ad omnes syllogismorum species determinabilis est per præmissas suas tanquã per materias. & ideo uocãtur præmissæ materiæ, per præmissas. n. demõstratiuas contrahitur syllogismus ad demõstrationẽ. per præmissas topicas ad symogismũ topicum contrahitur, et iõ syllogismus dicitur forma. præmissæ dicũtur materiæ. Sed aliqui iuniores quorũ studium est in contradicendo, dixerũt quod hæc responsio ẽ falsa. nã Auer. 5. meta. cap. de uno et ẽt porsirius in capite de genere uocauit genus mãm ex eo, quia est determinabile per differẽtias, ergo mã dicũt isti ẽ indeterminata, et forma ẽ determinata, et cã terminationis. sed ego corroboro dictum istorum. nã Auer. i. 3. physi. cõ. 65. 66. et. 67. dicit materia ẽ cã indeterminationis, et infinitatis, forma ẽ cã terminatiõis, et finitatis unde dicebat. 3. physi. 37. et. 4. cœli. 40. forma terminat mãm & dimẽsionum

Verba Auer. 2. post. 100.

Secunda rõ Auer.

Quæsitum.

Solutio aliquorum.

Impubnatio iuniorum.

C

sionum ; & .9. meta. .20. actus est qui distin-
guit & determinat & primo meta. .17. in fun-
damento naturæ nihil est distinctum, si ergo ma-
teria est indeterminata de se, & infinita & cau-
sa indeterminationis. forma uero est causa termi
nationis & distinctionis. ergo syllogismus non
potest habere rationem formæ, quia est indeter-
minatus uniuersalis. nec præmissæ possunt habe
re rationem materiæ, quia determinant syllogis-
mum, quia istæ sunt rationes oppositæ materiæ
Positio iunio. *& formæ, Ideo isti dixere. quod est una pro*
positio Auer. .7. meta. .14. & .17. quæ est,
partes definitionis genus & differentia contra-
rio modo se habere, & quasi analogice in defi-
nitione accidentis, & in definitione substantiæ.
nã ĩ definitiõe subtiæ illæ partes sũt secũdũ se et
simpliter partes definitionis, sed partes definitio
nis in accidentibus sunt secundum quid, dicũt isti
causam esse assignatam ibi met ab Auer. nam si-
cuti res se habet ad esse, sic se habet ad cogno-
sci, & ad definiri, sed quia esse simpliciter, est
substantiæ, accidentis uero est, esse secundũ qd
7. meta. secundo ita partes in definitione, substã-
tiæ, erunt simpliciter & per se. partes uero in
definitione accidentium erunt secundum quid, et
ideo habent imperfectam definitionem .7. meta.
15. & .17. Secundo dicunt, quod est alia diffe-
rentia. nam in definitione substantiæ. genus
est ueluti materia. & differentia ueluti for-
ma. 7. meta. .43. sed in definitione accidentium
est contrario modo: nam genus est ueluti forma,
differentia est ueluti materia, & causam dicũt
nam substantia est ens per se, & ut est ens per
se, & habet prædicata per se & per suas causas.
eiusdem generis, per materiam & formam;
accidentia quia sunt entia per aliud scilicet per
substantiam, quæ dicitur subiectum. ergo habẽt
definitionem per prædicata alterius generis, er-
go per materiam & formam alterius generis,
ex his soluunt isti dubitationem. syllogismus est
forma demonstrationis. quæ demõstratio est acci-
dens ĩ quo accidenti genus est forma, differentia
est materia. 7. meta. 17. econtrario in substantijs ĩ
quarũ definitione differentia est à forma. genus
à materia, cum ergo demonstratio sit accidens
habet pro forma sua genus, & quia genus demõ
strationis est syllogismus. ideo dicitur syllogis-
mus forma demonstrationis. Sed qa nostris tẽpo- **Cõtra opinionem iuniorũ.**
ribus tanta surrexit istorũ authoritas sed nimiũ
patiẽter ne dicã stulte quod multi eorũ authorita
te adducti tantũ, & inopinabilia credũt, idẽ opere
prætiũ facturus mihi uideor, si ostendero istorũ
errorẽ, qui ut cõtradicerent, ausi sunt etiã Auer.
contradicere non in expositione textus, nam hoc
quandoqꝫ permittendũ esset pro mala tex. serie.
sed etiam quod est impossibile ĩ digressionibus. q
omniũ fere consensu & græcos et latinos et oẽs **Cõtra positio. iuniorum.**
superauit, sed ad nostrum, reuertentes. Positio
istorũ ẽ falsa, et primo quod idẽ. syllogismus ẽ for- **Prima ratio**
ma demõstrationis: qa demõstratio ẽ accidens in
quo accidẽte semper genus ẽ forma. differẽtia est
uti mã. si hæc positio esset uera, hoc esset, qa de-
mõstratio est accidẽs, et hoc isti concedũt, sed tra-
ctare de demõstratione ut ẽ accidẽs non pertinet
ad logicũ nec ad posterioristã, nã accidens et sub
stantia sunt differentiæ entis ualde oppositæ .2.
physi. 4. quæ cõsiderãtur à meta. et patet. 7. me-
taphysi. 5. ergo hæc ratio potius esset redẽda de
demonstratione à meta. qñ à posteriorist. nam ip-
si fatentur authoritate Auer. quod in substantijs
genus est à materia, secundum differentia à for-
ma, in accidentibus contrario modo, ecce clare pa
tet, quod loquuntur de accidente & substantia
ut sunt de consideratione meta. quia hoc modo
auctoritates, quas isti adducunt sonant, quare si
ideo syllogismus esset forma demonstrationis,
quia demonstratio est accidens, ergo esset de
consideratione meta. nunquam enim reperitur
dictum

dictum ab Auer. uel Aristo. quod demonstratio uocetur uel nominetur accidēs semper dixit Ari. & Auer. demonstrationem esse instrumentū faciens scire per causam, accidens autem est differentia entis. Secundo & fortius quod ducit ad cognoscenda propria & essentialia accidentia rei non est accidens. aliter enim idem duceret in cognitionem sui ipsius. sed demonstratio est instrumentum ducens ad cognitionem accidentium propriorum rei & essentialium. ergo non est accidens. Nam accidens tantum est differentia rei. quare ista positio nullo pacto uidetur consona uerbis Aristo. & Auer. praeterea arguo contra istos. Si subiectum in accidentibus & materia habet locum differentiae, & forma locum generis. quaero, illud subiectum est diuersum à natura & specie accidentis, ita uel ne, concedunt isti quòd sic, ut est rei ueritas. nam subiectum est in alio genere, quam accidens. tūc sic, si subiectum est in alio genere. Quo modo potest esse eius propria differentia, cum differentia sit in eodem genere, in quo id, cuius est propria differentia. immo in eadem specie, uerbum est Auer. .7. meta. .18. ubi habet omnia, quae constituuntur per eandem differentiam, sunt eiusdem speciei, ergo si subiectum est in alio genere, quam id, quod definitur, quo modo poterit esse eius differentia. & pro hoc confirmando adduco autoritatem Auer. .7. meta. 13. ubi habet [QVONIAM subiecta accidētium sunt alia à naturis eorum, ideo non sunt genera illorum] Ergo si, per hoc subiecta non sunt genera accidentium quia sunt alia à natura eorū, à fortiori non possunt esse differentiae, quia differentia est magis intrinseca rei, quam genus. cū genus sit communius differentia propria. si per esse diuersum à natura accidentium, subiectum non potest esse genus, à fortiori remouetur esse differentiam, si quidem à quocūq; negatur commune & uniuersale, negatur proprium, Vltra isti non uiderunt Aristo. in meta. ubi in .12. à tex. 19. quaerit, an principia decem praedicamentorum sint eadem, tandem probat quod in omni praedicamento dantur propria principia, proprius actus, & propria potentia, quamuis remota principia possint esse eadem, ut patet ab Auer. .12. meta. .22. & Auerroes in comm. 19. in fine habet, Omne illud cuius elementū idest principium intrinsecum est substantia, & illud est substantia. si ergo subiectum accidentium esset forma, ergo accidentia essent substantiae per istā rationem Auer. si quidem accidentium subiectū est substantia, Contradicit etiam Auerr. isti positio. Nam Auer. in .4. meta. secundo habet accidentia attribuuntur substantiae, non quia est agens, aut finis eorum, sed quia constituuntur per illum, & est subiectum eorum. ecce quod subiectum ī accidentibus non est ut forma, sed ut materia. modo si est, ut materia nō potest esse, ut forma, quia materia et forma nunquam possunt coincidere hoc declarauit Arist. in .7. meta. 14. ubi dicit accidentia habere definitionem et quiditatē secundum quid, sicuti sunt entia, et propria eorū quiditas est in eodem genere, non in diuerso genere. ut Aristo. ibi declarauit et Auer. in eodem 7. cō. 18. nec unquam reperitur in doctrina Auer. quod isti dicunt, in accidentibus differentiam sumi à materia idest à substantia, et genus à forma Nam Auerroes & Aristo. 7. meta. 14. & .12. meta. 19. usque ad 29. contrarium dicunt & maxime in comm. 22. & .19. sed bene Auerroes in .7. metaphisices .17. dicit in definitionibus accidentium propriorum sumi subiectum, & ratio est, quia definitio illorum non potest significare ipsa, quin significet subiectum. ergo subiectum se habet, ut forma, & differentia, nego: Nam propter hoc. accidentiā dicuntur habere definitiones per additamenta.

Secunda rō. Tertia ratio Quarta ratio. Quinta rō.

ut declarat in com. 4. 17. & 18. quia in eorum definitione cadit alia natura diuersa, & hoc modo Auer. etiam in eodem. 7. com. 40. dicebat quod anima cum sit ens, in alio existens, habet imperfectã definitionem, sic etiam ibi Auer. accidẽtia, propria definiũtur per subiectũ, qa existũt in ipso, ergo subiectum habet rationem differentiæ. Hæc consequentia non traheretur à bouum pari ut ita dicam, nec est adpropositum alia autoritas istorum, quam adducunt. 7. meta. 15. & 33. quod partes definitionis se habent alio modo in accidentibus, quam in substantia. ergo materia & subiectum habet locum differentiæ, negatur, sed uide Auer. in. 7. meta. 14. ubi declarat hoc, dicẽs quod partes substantiæ dicũt et ingrediũtur definitionem substãtiæ simpliciter, partes in definitione accidentium ingrediuntur secundũ quid. quia sunt naturæ diuersæ. hoc etiam confirmauit Auer. in epit. meta. in tractatu secũdo folio. 34. quod in definitione, quorundam prædicamentorum. s. qualitatis, quantitatis, quando, et relationis, non apparet manifeste in eorum definitionibus substantia quis nõ possint esse sine substantia, ergo ex his uerbis, patet quod habent ipsa accidentia proprium actum, & propriam potentiam, sed quia hoc esset opus potius metaphyquam logicum. Ideo nolo amplius insistere contra hoc, oporteret quidem multas implere paginas, si omnes autoritates, et rationes contra istos in medium offerre uellem. tantum has uolui afferre rationes & autoritates, ut omnibus clarum sit, quomodo ipsi, contradicendi studio in maximũ errorem lapsi sunt, Ideo missa ipsorum opinione ponam quam reputo ueriorem, quam defendere enitar. dico quod, ideo syllogismus dicitur forma demonstrationis, quia est uniuersale quoddam, et quia à forma est uniuersalitas, primo cœli. 92, ideo syllogismus dicitur forma. Secundo dico, quod syllogismus dicitur forma demonstrationis,

Defensio primæ opinionis.

sed per accidens, & secundario aliarum specierum syllogismorum. quoniam est unum commune quoddam, in quo fere omnes conueniunt saltim analogice, & quia primo meta. 40. dicit Auer. quod uniuersalia non numerantur, idest uniuersalia sunt causa unitatis, & non multitudinis, ut etiam porfirius dicit participatione speciei, omnes homines sunt unus homo, sic quia participatione syllogismi in modo & figura, omnes species syllogismorum sunt syllogismus, saltim analogice. ideo syllogismus dicitur forma, quia in eo omnes conueniunt syllogismi, sicuti in forma omnes cõ ueniunt. nam forma est causa conuenientiæ & similitudinis. 3. physi. 68. & primo de anima. 90. & secundo de anima. 7. ergo si per syllogismũ in communi & per eius figuram & ordinem omnes syllogismorum species sunt unum saltim analogice, ergo syllogismus ob hanc rationem dicitur forma, ualet enim, topicus syllogismus ẽ syllogismus. deceptorius est syllogismus & idem Phylopo. & Auer. uolẽtes exponere illã partem oportet demonstrationẽ eẽ ex ueris. dicunt syllogismum uerum posse esse ex falsis. dum modo non peccet in modo & figura, similiter Poeticus & rhetoricus similiter & demonstratiuus, quã uis unus perfectior reliquo. nam perfectum & imperfectum non uariant communitatem analogiæ, ut declarat Auer. 7. meta. 15. patet ergo, quare dicitur forma, sed quare præmissæ dicuntur materiæ dico quod præmissæ sunt materia demõstrationis. nam sententia est Auerr. 3. pryficorum. 60. quòd materia ẽ causa infinitatis & multitudinis, & ea, quæ sunt multa, sunt ratione materiæ ut Auer. declarat. 7. meta. 28. ubi habet generãs generat aliud propter materiam. ergo alietas & diuersitas est ratione materiæ, & idem Auer. declarat. 12. meta. 49. & primo meta. 40. conclusionem omnium istorum posuit Auer. ĩ lib. destru. destru. in prima disputatione in solutione

& dubij ubi habet eius causa enim pluralitatis uel numeralitatis est materia apud philosophos, & causa conuenientiæ in multitudine numerali est forma. Ecce causa unitatis est forma, pluralitatis materia, & ideo in illis quæ carent materia, non inuenitur, multitudo indiuiduorum ut p3.3. de anima.5. sed omnes species syllogismorum conueniunt in forma & figura, ergo propter hoc dicitur syllogismus forma, sed quia sunt diuersi et multi syllogismi ratione diuersarum et multarum præmissarum, ideo præmissæ dicuntur materiæ, quia ratione præmissarum sequitur multiplicatio syllogismorum, non ratione formæ, & hoc modo dicit Auer. primo posterio.95. & in epit. de demonstratione quod sunt tres species de monstrationis, quia sunt tres species præmissarum, quæ inter se differunt. eodem pacto hic, præmissæ dicuntur materiæ demonstrationis, quia ratione præmissarum demonstratio est species syllogismi multiplicata, & alia ab alijs speciebus, & hæc uidetur uera mens Aristo. & Auer. ut patet ex locis adductis. Sed hic insurgit dubitatio, & non parua, si causa quare demonstratio est diuersa et distincta à syllogismo topico. est præmissa eius, quæ est materia. ergo causa distinctionis & diuersitatis est materia. contra Aristo.7. meta. 20. actus est, qui distinguit & seperat. & contra Auer. primo de anima.53. membra cerui non differunt à membris leonis, nisi quia anima differt ab anima, ergo causa distinctionis est forma, potius ergo hæ species syllogismorum differrent et essent diuersæ ratione formæ, quam ratione materiæ, sed respondeo quamquam hic locus sit discutiendus in secundo de anima, tamen ut deseruit nostro proposito. dico quod causa multiplicationis & diuersitatis aliquorum est materia; causa unitatis est forma, sed principium distinctionis & determinationis est forma in materia, et sic non forma absolute, ut forma, quia sic est causa unitatis, sed est forma in materia. nam si non esset in materia, non esset causa distinctionis unius ab alio, et sic quam uis forma demonstrationis idest syllogismus ut syllogismus sit illa per quam omnes species syllogismorum sunt una species, tamen hæc forma ut in hac materia .s. demonstratiua constituet demonstrationem. ut in materia probabili constituet syllogismum topicum, & sic de alijs. hoc mihi uidetur esse de mente Auer. & Arist. et magis eorum dictis consonum, si autem alijs uerior iuniorum positio uidebitur. illam teneant, mihi autem satis erit, quod Auer. sentit declarasse, & noui aliquid attulisse, hæc sint dicta pro expositione illius uerbi ¶ Quod demonstrationes componūtur ex duplicibus rebus, quarū alteræ sunt præmissæ, quæ gerunt uicem materiæ, & altera est ratiocinatio, quam syllogismū dicimus, quæ gerit uicem formæ Sed ad nostrū, reuertentes unde digressi sumus, formabamus secundam rationem probando, quòd subiectum totale in lib. priorū & post. est demonstratio. cum unus sit liber ut probauimus, qui habet considerare duo principia uniusmet rei, formam namque in lib. priorum, materiam in lib. post. ex his arguitur tali pacto, illud est subiectum in aliquo libro, cuius principia quæruntur, sed in his duobus libris partialibus quæruntur principia uniusmet rei, scilicet demonstrationis, nam principium formale in libro priorum, principium materiale ī lib. post. ergo demōstratio erit subiectū in utroque totale, & adæquatū. et hæc ratio uidetur demōstrare, & ideo Aristo. de demonstratione intentionem proposuit in primo priorum, & in fine secundi de eadē tractasse epilogat, ergo una res tractata totalis ī utroque lib. Tertia rō, partes demōstrationis sunt subiā partialia in his duobus particularibus libris. ergo tota demōstratio ī toto libro, antecedēs ē notū, nā syllogismus, qui est pars formalis in demonstratione, tractatur in lib. priorum

Margin notes: Dubitatio contra positionē. — Solutio. — Tertia ratio

priorum primo & per se, præmissæ demonstratiuæ, quæ sunt partes materiales in lib. post. tractantur, ergo tota demonstratio in hoc toto libro erit res tractata & considerata, & per consequens subiectum totale, patet ergo prima conclusio, quomodo sit intelligenda de mente Auer. et quæ sint eius rationes, quæ illam probant.

Secūda cōclu. Secunda conclusio erat subiectum in libro post. primo esse præmissas demonstratiuas, quæ se habent, ut materia in demonstratione. & quod hoc sit uerum, Auer. noster ponit hanc conclusionē in hoc prologo, quando dicit | Demonstrationes quidem tractat, quo ad res, quæ procedunt uice materiæ ipsarum, quæ ut summatim dicam sunt præmissæ uere | In hac parte Auer. noster ponit subiectum materiale, uel rem cōsideratam in libro post. ponit & subiectum formale idest rationem considerandi in illis uerbis infra quando dicit. | Tractat enim ille has præmissas secundum numerum suarum specierum & attributorum, quibus ostensis de illis, possent ducere hominem ad ueritatem, & non considerat eas, pro ut sunt una pars entis. Sed scrutatur ī quantum conducunt hominem ad perfectam assertionem, perfectamq; conceptionem | In his uerbis Auer. ponit subiectum formale, uel modum considerandi demonstrationem, sed prius declaremus uerba Auer. quantum ad subiectum materiale, dicit Auer. quod res tractata ī hoc primo lib. sunt præmissæ demonstratiuæ, & hoc probo tali ratione. Illud est subiectum, de quo inuestigantur partes passiones & proprietates primo post. .175. sed de præmissis demonstratiuis Aristo. inuestigat proprietates & conditiones, & non de tota demonstratione. ergo præmissæ demonstratiuæ, tantum sunt subiectum, & res considerata in primo lib. post. maior est Aristo. minor patet, non enim Aristo. inuestigat partem formalem demonstrationis scilicet syllogismum, quia hoc in libro priorum, & per totum processum primi post. nō apparet nisi inuestigatio cōditionum præmissarum demonstrationis, & non totius demonstrationis, quia non quo ad partem formalem, & hoc est illud quod dicit Auer. in his uerbis quando dicit | Demonstrationes quidem tractat, quo ad res, quæ procedunt uice materiæ ipsarum | Ecce non quo ad rem, quæ procedit uice formæ, quia de illa in lib. priorum, ergo tantum præmissæ demōstratiuæ sunt res tractatæ. quia de illis solum inuestigat proprietates et attributa, & hoc declarat Auer. in illis uerbis quando dicit | Tractat enim ille has præmissas scilicet demonstratiuas secundum numerum suarum specierum & attributorum idest proprietatum, quæ dicuntur attributa, quia tantum illis conueniunt, ecce clare intentio Aris. est tractatā re attributa & proprietes. præmissarum demōstrationis. quibus positis, ponantur præmissæ demonstratiuæ, & illis remotis remoueātur, quod non sunt præmissæ demonstratiuæ, ex omnibus his formatur ratio dicta, illud est subiectum uel res tractata, de qua proprietates inuestigantur. sed præmissarum tantum proprietates inuestigantur, ut dictum est, ergo præmissæ solum sunt subiectum in hoc libro. Sed quia Auer. in his uerbis dicit unum, quod Arist. tractat demōstrationes, quo ad res, quæ procedunt uice materiæ | Quæ ut summatim dicam sunt præmissæ ueræ | Videtur ex his uerbis, quod proprietas, quam Aristo. inuestigat de præmissis, est illas esse ueras, ex isto dicto emergit occasio dubitandi, nam non solum Aristo. inuestigat præmissas esse ueras, sed inuestigat etiam præmissas debere esse de omni, per se, primas causas uniuersales & necessarias. Immo primo et per se & principaliter Arist. in hoc lib. uult inuestigare, præmissas esse necessarias, quæ necessitas est conditio, quæ gerit uicem conceptionis. dicit Prima ratio.

Tex. Auer.

Prima ratio.

Vide prima dissput. destruct. destruct. in solu. 22.

Ex his patet cõtra latinos hãc propositionem non esse uerã, sortes ẽ bõ, sorte non existente. uide idẽ ĩ post prae dica. cap. de priori.

Auer. primo post. 29. i. est nobilissima, & inter alias princeps, quãuis in. 4. quaesito de conditionibus praemissarum demonstrationis, dicat esse primitatem principem conditionem, sed de hoc in cõ. 29. primo numine secundo, cum ergo inuestiget Arist. multas praemissarum conditiones & nobiliores, quam illas esse ueras, unde ẽ quod Auer. dicit, tantum de hac conditione .s. de ueritate, ad hãc dubitandi occasionem potest esse duplex responsio, sed pro solutione prima intelligenda, est sciendum, quod uerum apud doctrinam Auer. in 4. meta. 27. est illud, quod est extra animã, secundum quod concipitur in anima, falsum autem econuerso, hoc idem Auer. declarat. 9. meta. 17. inquit enim. quod anima non habet proprium de scientia aliquid, quod non est extra animam, ergo uerum tunc aliquod dicitur. cum aliquod concipitur ab anima conforme rei extra animam, hanc conclusionem posuit Auer. secundo post. com. 33. ex his omnibus patet. cum uera sint illa, quae insectantur ens extra animã, cum entia extra animam naturalia sint in actu, ergo sunt per se & necessaria, et propria, quoniam natura abhorret eã, quae sunt per accidens, cum semper intendat id, quod melius est secũdo coeli. 34. quare si entia sunt uera, ergo necessaria & per se & propria, ex his declaratur dictum Auer. uult declarare praemissarum conditiones, quae ut summatim dicam, sunt praemissas esse ueras, dicit hanc conditionem tantum, quia intelligendo praemissas esse ueras, possumus intelligere omnes alias conditiones. nam si sunt uerae, sunt naturales, sunt per se & necessariae, nã falsum nõ potest eẽ necessarium, uerum autem est impossibile, quin sit necessarium, omni ex parte, & ideo Auer. dicit, quae, ut summatim dicam, sunt praemissae uerae, ac si diceret omnes simul complectendo. dicendo esse ueras, et quod hoc sit consonans dictis Arist. uide in primo post. cap. 5. ubi dans differentiam inter propositionem dialecticam, & demonstratiuam. dat per ueritatem, dicẽs dialetica quidem, quae similiter est accipiens utranq; demonstratiua, quae alteram tantum quoniam uera est, & tamen propositio demonstratiua habet alias conditiones, quae sunt enumeratae ab Arist. uerum dicit de ueritate quoniam illa includit omnes alias, ut uidistis & est principium aliarum, proprietatum & conditionũ, si quidem omnes ab illa originem trahunt, sed quia aliquis hic posset insistere, unde est quod Auer. non dicit Arist. uelle declarare praemissas esse necessarias, sicut dicit eẽ ueras, cũ necessitas sit conditio omnium nobilissima, & ipsa posita, omnes aliae ponantur, sed nõ ecõtra, ut Arist. uidetur declarare in primo post. cap. 11. ideo ad hoc respondendo, do etiam secundam solutionem ad principale quaesitum, pro intellectu cuius solutionis, est sciendum, quod Aris. intendit in hoc lib. inuestigare conditiones praemissarum communes ad treis species demonstrationis, quãuis primo & praecipue de praemissis demonstrationis simpliciter, sed uniuersaliter de conditionibus omnium praemissarum intendit loqui, & hoc iam notum est quoniam, à primo cap. usq; ad. 30. de demonstrationis absolutae conditionibus loquitur, in cap. 30. loquitur de cõditionibus praemissarum demonstrationis quia, & propter quid, his sic stantibus, dico quod Auer. potius nominauit ueritatem praemissarũ, q; necessitatẽ, si quidem ueritas est conditio omnibus demõstrationũ praemissis competens, dicebat Auer. hoc com. 8. uolens declarare uerbũ unum quod in suo textu erat .s. quod demostratio est syllogismus uerax, dicit in co. & haec est differentia, quã discernitur syllogismus demonstratiuus. quae uis trium specierum demonstrationis fuerit à syllogismo dialetico, ubi per haec uerba habemus, quod esse praemissas ueras omnibus conpetit demonstrationum praemissis, aliae uero nõ omnibus.

quia

quia esse præmissas causas, propter quas res ē, eē notas nobis et nāe et ī mediatas et necessarias tātū cōpetūt hæ cōditiones demōstrationi absolutæ et simpliciter, ideo Auer. noster ut uniuersaliorem conditionem omnibus competentem complecteretur, dicit illas esse ueras. et non alias cōditiones, & hæc secunda responsio uidetur magis ad aures Auer. sed ad huc circa hoc dictum Auer. aliquis quæreret. nonnè Arist. in isto lib. inuestigat conditiones conclusionum demonstrationis quare Auer. protulit suam intentionem, dicendo esse de præmissis tantum, cum Arist. inuestiget etiam conditiones conclusionum, ut patet primo post. cap. 15. et. 17. ubi habet, quod id, quod scitur, idest conclusio debet ex necessitate esse, ad hoc respondet Auer. primo post. 53. & 54. quod Arist. tractando conditiones præmissarum, tractat etiam conditiones conclusionum. sic dico quod Auer. hic dicendo de cōditionibus præmissarum eē intentionem. non dicit non esse de conditionibus conclusionū. si quidē ex conditionibus præmissarū inferūtur et fiunt notæ conditiones conclusionum à priori & propter quid, patet ergo intelligentia textus Auer. circa subiectum materiale istius libri, potest ultra addi pro hac opinione Secunda ratio, quæ sumitur ex auctoritate Auer. secūdo post. primo, ubi connectens secundum librum cum primo habet cum considerauit in primo demonstrationem quid sit idest definitionem & quot sint earum species & ex quibus singulæ earum species constent & quarum dispositionum & conditionum sint, ergo demōstratio erit subiectum & res considerata, de qua Arist. inuestigat proprietates & attributa, uerum non quo ad partem formalem quia de illa in libro priorum, sed tantum quo ad partem materialem, & ideo Arist. in. 5. cap. inuestigat tantū conditiones præmissarum demonstrationis scilicet quod debent esse ueræ, primæ, immediatæ, et nunquam loquitur de figura & forma syllogismi, nisi in cap. 31. ubi pertransēūdo declarat quæ est figura demonstrationis remittens se ad librū priorum, ubi declarauit perfectam figurā perfectosque modos, hanc conclusionem. clarissimis uerbis posuit Auerroes primo post. com. 17. in fine ubi habet INTENTIO autem huius libri est dinumerare inditia & conditiones. quæ dum adueniunt primis præmissis. habetur scientia, quod illarum assertio sit per se & sic de alijs conditionibus. ecce quod lucide dicit Auer. intentionem esse tractare præmissarum conditiones, & attributa, & non totius demonstrationis sequens Aristo. qui in primo post. non considerat, nec inuestigat nisi conditiones præmissarū demonstrationis non totius demonstrationis patet, ergo subm mãle huius libri. Sed sub qua rōe et sub quo mō considerandi, hæ conditiones inuestigantur ab Aristo. de præmissis oportet uidere ad quod quæsitum respondet Auer. in illis uerbis. ‖ AT Vltimæ differentiæ quibus diuiduntur species demonstrationum ex parte suarum materierum sunt differentiæ quæ insunt demonstrationibus, inquantū alias res notificant & conducunt ad illarum assertionem. non differentiæ, quæ eis insunt inqūtū sunt unum certum geus entium. pro ut alpharabius ‖ In quo textu Auer. ponit suam opinionem de subiecto formali, quod sunt præmissæ inquantum ducūt ad assertionem idest ad scientiam habitam per discursum, affirmando, uel negando, quia hoc inquantum denotat rationem formalem, & modum considerandi rem, uerū quia Auer. ponit uerbum unum, satis difficile in hac positione, ideo primo illud declarandum est, dicit Auer. ‖ AT Vltimæ differentiæ quibus diuidūtur species demonstrationum ex parte materierū ‖ quid intelligit Auer. per differentias sumptas ex parte suarum materierum quibus diuiduntur species demonstrationum, uerum est hic aduertendum quod

Secundarō. Subiectum formale. Textus.

quod alij textus habēt. ex parte suorū mediorū, aut illud uerbum, materierū, eēt mediorū uterq; textus pōt stare. ut declarabimus, pro intellectu, primo ē sciendū, quod conditiones præmissarum dicuntur ultimæ differētiæ ipsarū. duplici de ratione, prima, quia sicuti ultima differentia. adueniens rei. rem constituit in eē. sic cōditionibus his declarandis infra ab Ari. existentibus, cōstituūt præmissas demōstratiuas, & illis, remotis. remouentur. ab esse præmissarū demonstratiuarū. hoc mō Ari. probat eē prædicatū aliquod necessariū, & essentiale subiecto, primo poste. cap. 11. secunda ratione. dicuntur ultimæ differentiæ. quia per illas conditiones differunt tres species demonstrationis inter se & distinguntur, & etiam ab alijs syllogismorum speciebus, ut declarabimus deo adiuuante, primo post. 95. modo differentia est illa, per quam una res ab alia distinguitur, sic dicit Auer. ultimæ differētiæ, quibus diuiduntur et distinguntur, quia distintio est à differentia rei, species demōnis. ex parte suarū materierū, primo exponēdo textū hunc ex parte suarū materierū, est sciendū ut Auer. declarat primo post. 95. & in epit. de demonstratione. quod differentiæ. spērū demōnis. quædā sumuntur ex parte materiæ. & hoc declarat Auer. locis nuper allegatis, quædā sumūtur ex parte formæ. differentiæ, quæ sumūtur ex parte materierū sunt illæ, quæ sumuntur ex parte præmissarū, siqdem præmissæ habent rōnē materiæ, ut dictū fuit. & ex hac differentia præmissarū & materierū. sumitur triplex spēs demōnis, nā si præmissa ē prior, et notior, nāe & nobis, necessaria et alias habeat conditiones requisitas, erit una differētia præmissarū demōnis simpliciter ex quibus erit construēda, talis demonstratio, quādo uero præmissa erit nota naturæ. non nobis. quia est prior quo ad naturam, nam procedit à causa nota naturæ, non nobis. causabitur alia differentia præmissæ, quæ constituet speciem demonstrationis propter quid, si aūt præmissa erit nobis et non naturæ nota, erit alia differentia ex parte materiæ, quæ constituet demonstrationem quia & signi hæ sunt differentiæ ex parte materiæ. quia sunt differentiæ sumptæ ex parte præmissarum, quæ sunt materiæ demonstrationis habentes diuersas cāre demonstrationum spēs. sunt aliæ differētiæ sumptæ ex parte formæ, quas recenset Aristo. primo post. cap. 39. ubi dans differentias ex parte formæ dicit. quod alia est demonstratio uniuersalis, alia particularis. alia affirmatiua alia negatiua, & alia est demonstratio ducens ad impossibile, licet de mente Auer. sint de genere signorum primo celi. 95. istæ sunt differentiæ ex parte formæ, quia ex parte modorū & figurarum, quas differentias habet demonstratio à syllogismo, q est eius forma ut declarauimus, ex his patent uerba Auer. quod istæ conditiones, quæ conueniunt speciebus demonstrationum. sunt conditiones ex parte suarum materierum, & has inuestigat Arist. non conditiones, quæ conueniunt demonstrationū speciebus ex parte formæ, quia de illis in libro priorum, quamuis in lib. post. uerba fecerit. hoc non ex intento, sed ad doctrinæ ubertatem, Alio pacto legitur series literæ ex parte suorum mediorum, & quasi est unusmet intellectus, nam dicebat Auer. primo posteriorū .xi. nihil aliud est dicere præmissas eē causas, quam præmissas continere mediū, quod sit causa, ecce præmissa cum contineat medium. illæ differentiæ, quæ sumuntur ex parte præmissæ sumuntur ex parte medij. sed pro clariori intelligentia est sciendum, ut clare Auer. declarat primo posterio. 95. in epit. de demonstratione secundo cœli. 35. & 5. colliget determinat Auer. clarissimis uerbis cap. 24. quod demonstrationum species uariantur, & sunt diuersæ ratione medij, si enim medium est effectus nobis notus & prior, naturæ uero ignotus

tus erit una species demonstrationis quæ dicitur quia, & hoc à fine, quoniam tantum, quia ē absoluit, dicitur quia etiam. ratione medij, quoniã medium est esse rei, scilicet effectus, si autem medium erit causa nobis ignota, quia remota à sensibus. naturæ autem prior et notior. erit una differentia demonstrationis, quæ dicitur propter quid. ratione finis, qa absoluit quæsitum propter quid. & ratione medij, quoniam medium est causa. quæ est propter quid rei, cum uero medium sit causa prior & notior naturæ, quia cã. notior nobis quia sensata, erit alia species demõstrationis diuersa ratione medij, quæ dicitur demonstratio simpliciter absoluta, hac ratione. quoniã omne quæsitum absoluit, & si est & propter quid est, ad quæ omnia quæsita reducuntur. dicitur etiã demonstratio simpliciter ratione medij, quia medium omni modo est notũ & nobis & naturæ. istæ sunt differentiæ sumptæ ex parte mediorum, potest in hoc etiam esse alia responsio non discedendo ab Auer. quod demõstratiões uariãtur tribus modis, dicit ipse primo post. .95. ratione mediorum, nam si medium ē causa, quæ infert necessario causata, et nõ econtra, erit demonstratio causæ & propter quid tantum, nã in demonstratione causæ tantum. non oportet, ut cã & causatum conuertantur, esset enim demõstratio simpliciter, cum ĩ demonstratione causæ ingrediatur medius terminus cã efficiens uel finalis, quæ nõ conuertuntur cum causatis 12. met. .16. & 2. post. 57. quamuis dicat Auer. quod cã finalis semper est, & conuertitur cum causato, hoc ē ut finis sumit rationem formæ, uel quãdo propria forma est ingnota, utimur fine pro ipsa, ut Auer. declarauit primo poste. 35. & ideo in demõstratiõe propter qd nõ semper procedimus ex cõuertibilibus & ex parte causæ et ex parte causati, sed hoc est in demonstratione absoluta, ĩ demonstratiõe uero propter quid. causæ inferũt necessario causata. & non econtra dicit Auer. cõm. 95. primi. sed in hoc nolo silentio pertransire unam contradictionem meo iuditio maximam, quomodo demonstratio propter quid procedit à causa, quæ infert necessario causata et non econtra, cum Auer. dicit contrarium. 2. post. 59. dicẽs hæc uerba [PRIVS enim & posterius sit sunt. s. ꝙ quando ponitur posterius, quod ē causatum esse oportet quod sit prius, quod est ipsa causa, & non conuertitur. s. ꝙ quando ponitur causa esse, non sequitur esse causatum. ecce processus à cã ad causatum est demõstratio propter quid, & tamen non ualet à cã ad inferendum necessario causatum. quia causa potest esse & cãtum nõ. hocmet dixit Auer. 2. post. 67. dicens ex causis efficientibus non infertur necessario causatum esse, modo causæ efficientes subintrãt demonstrationem propter quid, primo põst. 35. et si aliquando demonstrationem simpliciter, hoc ē, ut est connexa rei. & proxima & hoc raro accidit. sed causa efficiens ut efficiens non conuertitur cum effectũ. 12. met. 16. & 2. post. 58. causa uero formalis conuertitur cum effectu, & posita illa de necessitate ponitur effectus, & hæc causa tantum est medium in demõstratione simpliciter, ut declarat Auer. 2. post. 56 & 95. & declarabimus primo post. xi. & 8. cum medium in demonstratione potissima sit illa causa, propter quam res est, & simul ē cum re, & hæc cã est illa, quæ accipitur medius terminus in demonstratione simpliciter dicit Auer. 2. post. 58. sed cã propter quam res est, & quæ simul, est cum re & causato est causa formalis. 2. de anima. 7. & 8. & 12. meta. 16. quare tantum causa formalis erit medium. in demonstratiõe potissima, & hæc cõuertitur cũ suo cãto, & econtra ut Auer. dicit primo post. 95. sed cã efficiens, quæ ingreditur demonstrationem propter quid secundo post. 58. & primo poste. 35. non infert necessario causatum, ut probaui, nec potest quis dicere, quod loquitur de demonstratione propter quid, quæ est

Contradictio maxima ĩ dictis Auer.

est per causam formalem, nã demonstratio, quæ habet medium causam formalem, nõ dicitur propter qd, sed simpliciter, quæ procedit per causam propter quam res est, ut Auer. declarat primo post. .8. .9. & .10. & .11. com. quare uidentur hæc inuicem cõtradicere, & ut magis augeam difficultatem, pono unam rationem, nam certum est, quòd non possumus procedere à causa ad inferendum propter quid effectus, nisi causa prius fuerit per effectũ notificata nobis, ut declarat Auerro. 8. physicorum .53. primo post. 95. & in cap. de demonstratione, & secundo posteriorũ 66. & etiam primo physicorum com. 2. pulcherrime declarat Auerro. ex his arguo, si causa non potest esse nota nisi ex effectu, ergo effectus necessario infert causam, probo consequentiam, primo quia signa demonstratiua conuertũtur cũ illis quorum sunt signa, ergo hæc signa si conuertuntur cum causa necessario inferunt causam, hoc confirmatur auctoritate Aristo. primo post. cap. 30. ubi habet ꝙ uno modo fit demõstratio, sed non per causam, sed per conuertentium notius. ecce demonstratio quia, est ab effectu qui infert necessario causam, & non econtra ut dicit Auer. secundo post. 55. & .67. & Aristo. in cap. 25. secũdi hꝫ, causa .n. prior est eo cuius causa .i. non conuertitur cum suo effectu, quare ex his pꝫ potius causatũ inferre causam necessario quam econtra, hæ sunt contradictiões, quas uolui breuiter tetigisse, ut rei difficultas appareat, quæ mihi semper dubia fuit, illam autem soluendam derelinquo in com. 96. primi post. in quo Auerr. hanc contradictionem habet in suis difficillimis uerbis, interim uero satis sit mõstrasse locum. Sed unde discessi reuertor. Differẽtiæ ex parte mediorũ quibus uariãtur species demõstrationis sunt tres, uel. n. medium est causa, uel effectus. si effectus, erit demonstratio quia, ut patet primo physicorum secundo uel si rectius loqui uolumus, si medium est propositio significans effectũ, erit una demonstrationis species, quæ dicitur quia. uel mediũ erit significans causam, et hoc dupliciter uel causam formalem quæ est proprie propter quam res est & conuertitur, cum effectu, & sic est demonstratio simpliciter, secundo post 56. 95. et primo post. 11. uel mediũ erit significans causam, quæ est efficiens uel finis uel materia. quæ non cõuertuntur cum causato, & sic erit demonstratio propter quid, causa enim efficiens & materia nõ semper sunt cum suis causatis secundo posteriorum .58. & si, ibimet dicat Auerro. quòd finis & forma est simul cum causato. accipit finem ut est idem quod forma, si quidem forma & finis coincidunt. uel accipit finem esse simul cum causato loco ultimæ formæ quando est ignota, & istæ causæ dicit Auerro. quæ simul recipiuntur cum causato capiuntur medij termini in demonstrationibus simpliciter. ergo quando medij termini sunt causæ, quæ non sunt simul cum causato. efficiunt demonstrationem propter quid, patet igitur ex dictis quæ sunt differentiæ demõstrationum tum ex parte materierum. si sic iacet textus. uel ex parte mediorum, uterqꝫ enim potest stare, & sic clara sunt ea, quæ Auerro. dicit in his uerbis. ❡ AT Vltimæ differentiæ idest quod in hoc libro tractãtur tres species demonstrationum ex parte materierum. sed primo & principaliter de præmissis demonstrationis simpliciter, quæ est omnium perfectissima. Auerroes declarat primo posteriorum .9. & .11. sed sub qua ratione & sub quo modo considerandi: Auer. ponens modum considerandi dicit ❡ Sunt differentie hæ, quæ in sunt demonstrationibus in quantum alias res notificant, & conducunt ad illarum assertionẽ nõ differentiæ quæ eis insunt inquãtum sunt unum certũ genus entium pro ut fecit Alpha. ❡ Istud ẽ subiectum formale à latinis dictũ, quod

Auer. supra clarioribus uerbis significauit quando dicit { ET Non considerat ens pro ut sunt una pars entium. sed scrutatur inquantum conducit hominem ad perfectam assertionem perfectamque conceptionem} Hæc sunt Auer. uerba in quibus declarat rationem formalem considerandi præmissas & dicit esse ut ducunt ad perfectam scientiam. & non ut sunt unum certum genus entis ut alpharabius dicebat. Sed pro intellectu horum uerborum est sciendum, quod entia quæcunque à scientia considerantur, possunt considerari tribus modis, uel enim considerantur ut entia sunt absolute & sic de his consideratio attinet ad metaphysi. ut declarat Aris. 4. meta. 2. nam reliquæ scientiæ abscindunt partem entis in consideratione idest considerant ens determinatum, uel igitur considerantur entia ut sunt entia primo intellecta quæ dicuntur primo intellecta, quando concipiuntur & cognoscuntur ab intellectu ut sunt, non per aliquod prædicatum factum ab intellectu, sed intelliguntur ut simplicia sunt ut simplices formæ. Secundo modo possunt considerari ut secundo intellecta .i. inquantum illis simplicibus formis conueniunt quædam prædicata, ab intellectu facta & formata, per quæ prædicata dicuntur secundo intellecta. exemplum est, cum enim intellectus concipit uel intelligit aliquid sine materia sed simplicem eius formam quæ dicitur uniuersalis absolute ipsam intelligendo formatur intellectus illo uniuersali & illud uniuersale dicitur primo intellectum. ut intelligendo tantum simplicem hominis formam, quando uero intellectus, huic formæ simpliciter sic intellectæ ad inuenit quasdam conditiones per discursum, uidens ipsam esse in pluribus numero differentibus & dicit ipsam esse speciem, & hoc modo intelligit ipsam ut prædicatur de pluribus numero. hoc genus entis dicitur secundo intellectum. quoniam esse eorum fuit per intellectum inuentum, & hoc modo dicebat

Ens tribus modis considerari potest.

Auer. 5. meta. 30. forma secundum quod est genus aut differentia differt à formis secundum quod sunt formæ, illas enim esse genus aut differentiam est accidens quod accidit eis. per quæ patet quòd genus aut species est res secundo intellecta quæ fuit inuenta per intellectus operationem, & ideò dicit Auerro. genus aut differentia differt à formis secundum quod sunt formæ idest ut sunt primo intellectæ. & hoc modo considerantur à logico dicit Auer. 4. meta. 2. quod ens dicitur de secundis intelligibilibus & sunt res logicæ Tertio modo possunt considerari entia ut instrumenta uel organa ad aliquem finem ordinata exempli. g. serra potest tribus modis considerari. uel ut ens. uel ut ens ferreum. Tertio modo potest considerari ut ens ordinatum ad arcam construendam uel ad aliquod opus, his sic declaratis, dico quòd demonstrationes & definitiones possunt tribus modis considerari, uel ut sunt entia, uel ut sunt quædam entia quæ sunt entia secundo intellecta. uel inquantum sunt instrumenta & organa ordinata ad finem, tunc. d. Auer. uolebat quidam uiri sui eui quod cum Arist. tractasset de definitione et demonstratione ut sunt instrumenta ordinata ad scire, quia definiuit demonstrationem, ut ordinatur ad scire; similiter & definitionem ut est instrumentum ducens ad scientiam perfectam, & non tractauit de illis ut sunt quædam entia idest entia secundo intellecta, quod Aristo. propter hoc esset mancus. & cum alpha. in tractatu de demonstratione tractasset de illa ut est quodam ens idest ut ens secundo intellectum, quod complete & perfecte de demonstratione tractasset, uerum Auerr. uocat hæc entia secundo intellecta, unum certum genus entium, ac si denotaret esse entia diminuta et imperfecta, quia sunt entia in mente, modo uere ens est extra animam in actu, & ideo Auer. primo post. 32. & 12. meta. 19. dicit quod rellatiua sunt entia minime entitatis quia consistunt in anima; & sunt

& sunt facta intellectus operatione, sic cū entia
secundo intellecta sint opere intellectus facta, sūt
quoddam genus entis diminutum & imperfectū
hoc ergo modo hæc Auer. uerba intelliguntur ꝙ
cum Arist. non considerasset de demonstratione
& definitione ut sunt secundo intellecta, sicut fe
cit alpha. quod uidetur mācus, cum ipse conside-
ret demonstrationem & definitionem ut ducunt
ad perfectam assertionem & perfectam concep-
tionem idest ut sunt instrumenta ducentia ad sci
re, uerum pro maiori intelligentia est sciendum,
Opīo Alpha. opio latinorū. ꝙ opinio Alpharabij est opinio latinorum qui uo
lunt ꝙ omnia quæ considerantur in logica con-
siderentur ut sunt entia rationis secundo intelle-
cta, nam tenent ꝙ logica est scientia speculatiua;
quæ considerat hæc entia secundo intellecta, si-
quidem Arist. exclusit in .6. meta. ens rationis à
meta. & cū debeat considerari à nullo præterq̄
à logico, cum sit artifex sermocinalis, Aliæ uerb
scientiæ sunt reales ut patet. 6. meta. 2. quæ non
habent cōsiderare de entibus rationis & secūdo
intellectis. sed nolo hic ponere rationes istorum
pro ista opinioue. nam excederet meum proposi-
Auer. opīo. tum, tantum Auer. mentem declarare intendo.
pro cuius opinionis intellectu. est sciendum, quod
in quacunq; scīa sunt duo. ut supra etiam fuit de
claratum, est res considerata, & est modus con-
siderandi illam rem, ut habetur secundo physi,
19. & .18. tunc opinio Auer. est ꝙ res considera-
te in logica. sunt res secundo intellecte quoniam
est scientia (si scientia dici potest non disputo
hoc) sermocinalis quæ tantum considerat ea quæ
ab intellectu sunt constituta, uerū omnia ista tra-
ctantur, & considerantur non ut sunt talia entia,
sed ut sunt instrumenta uel organa ducentia ad
scire. & ꝙ hoc sit uerū probo unica ratione, ille
est modus considerandi res in aliqua scientia per
quem una scientia differt ab alia, sed definitio cō
sideratur à logico & meta. uerum à logico ut
instrumentum quod inducit intellectum ad intelli-
gere q̄ditates rerū. à phyloso. ut significat na-
turas rerū hæc est propositio Auer. 7. meta. 42.
ergo si differt cōsideratio de definitione in logi
ca & in meta. quia ī logica ut instrumentum, ista
erit ratio formalis considerandi, & non ut entia,
& quia aduersarij dicerent ꝙ hæc est proposi-
tio Auer. & non Arist. quibus sit dictum ut ui-
deant Arist. in tex. 42. ubi dicit { Nunc autem
dicamus primum in quantum in analeticis de de-
finitione non dictum est } per quæ uerba patet
Arist. uelle loqui de definitione non ut loquutus
est in lib. post. ergo sub alia ratione. quam ratio-
nē dicit Auer. esse inquantū est instrumentū uel
organum ducens ad scire hanc rationem forma-
lem considerandi declarauit Arist. primo post. 8.
quādo dicit, si ē alius sciēdi modus posterius dice
tur & oēs intelligunt definitionem, & tamen uo
cat ipsam instrumentum sciendi. sicuti uocauit ēt
demonstrationem, hoc etiam confirmauit Arist.
primo de anima 48. & .11. meta. cap. primo in qui
bus locis declarat duos esse tantum modos per
quos intellectus potest scire. definitionem & de-
monstrationem, & semper ordinat illas ad scien
tiam ergo ut sunt instrumenta ad scire Aristo.
ipsas, considerat, declaratas in lib. post. nunq̄; .n.
Arist. dat definitionem utriusq; nisi per modum
uel instrumentum sciendi, immo oīa quæcunq;
considerantur in logica semper considerantur
ut instrumenta ordinata ad aliud. s. ad scire. si. n.
ut ab uniuersalibus incipiā, uidebimus definitionē
generis eē datā ut est organum ducens ad scien-
tiam rei. est enim genus quod prædicatur in quid
de specie differentibus per quam definitionem
cognoscemus genus esse inquid prædicatum cōe,
similiter & de differentia & de specie & alijs
similiter si uidebimus quid propositio, nō nisi ut
organum & instrumentū ducens ad scire ipsam
cognognoscemus, est enim propositio in qua aliqd
de

de aliquo uel aliquid ab aliquo, facit enim scire prædicatum affirmari uel negari de subiecto enuntiatio simili rõne definitur. ut significat uerum uel falsum. & ordinatur ad aliud, syllogismus primo priorum definitur, ut est instrumentum notificans naturaliter ignotum .s. conclusionem, demonstratio ut facit scire rem naturaliter ignotam per causam. ē enim syllogismus demonstratiuus faciens scire per causam, eodem pacto definitio, & reliqua instrumenta, quæ à logico considerantur .s. inductio & alia, semper considerantur, ut notificant aliqua, quæ non sunt omnino nota, & oĩa ordinantur ad aliud, ergo quæ in logica tractãtur, ut sunt instrumenta & modi sciendi tractantur. & non ut quædam entia.i.ut sunt secundo intellecta, hanc cõclusionem posuit Arist. in .2. meta. 15. dicens absurdum est quærere simul scientiam, & modũ sciendi et per sciendi modum omnes intelligunt, uti rei ueritas est, logicam, sicut Auer. exponit ĩ cõm. & ex uerbis Arist. potest accipi in textu quando dicit, ꝙ oportet prius erudiri quomodo singula sunt recipienda. quæ eruditio à logico traditur. ut patet .4. meta. 5. et primo topi. primo ponens hanc eruditionem Aristo. pro intentione ĩ uniuersa logica, dicebat propositum quidem negotij est methodum inuenire per quam poterimus syllogizare de omni proposito problemate ex probabilibus, & Alex. in expositione illius textus & secundo topi. uocat logicam organum & scientiam adminiculatiuam. quoniam tradit instrumenta & organa sciendi omnibus scientijs, hanc conclusionem posuit Auer. etiam. 7. meta .2. dicens, ꝙ dialectica usitatur duobus mo-
dem 1. physi. 35. com. dis, uno modo secundum ꝙ est instrumentum, & sic usitatur in alijs scientijs, alio modo ut accipiuntur ea, quæ declarata sunt ĩ illa ĩ alijs scientijs. ac si diceret Auer. ꝙ his, quæ declarata sunt in logica, utimur duobus modis. uno modo ut sunt instrumenta & organa, & sic omnia considerantur in logica, altero modo. ut his utimur in diuersis scientijs. secundum diuersas materias, nam syllogismo declarato ĩ logica utimur ĩ phylosophia naturali in met. & etiam in alijs sciẽtijs, secundum diuersitatem rerum considerarũ, primo modo dicit Auer. primo physico. 35. est consideratio propria. & modus proprius considerandi omnia in logica, ut sunt instrumenta & organa ad distinguendum uerum à falso. secũdo modo consideratio est non propria, quia sic in omnibus scientijs consideratur, ut applicantur diuersis rebus, & materiebus. Sed uide hanc determinationem pulcherrime ab Auer. 2. tractatu summæ meta. in primo, folio. 32. inquit Auer. res; quæ declarantur ĩ arte logicali, exercentur dupliciter, uel ex eo. quod sunt. instrumenta methodi & regulæ dirigentes intellectũ & custodiẽtes ipsum ab errore, & hoc est proprium officium illorum, uel ex eo, quod accipiũtur illæ res, quæ ibi fuerũt declaratæ tanq̃ pars artis demonstratiuæ ut utuntur illis in alia arte, tanq̃ præsupposito. hæc sunt uerba Auer. per quæ habetur clara sententia, ꝙ proprium officium eorum, quæ in logica declarantur, est dirigere nos ad ueritatem inuestigandã, quare omnia tractantur sub hac ratione formali, ut sunt organa uel instrumenta dirigentia nos ad scire, & non, ut entia sunt secundo intellecta, quamuis res consideratæ sint secundo intellectæ, hoc idem Auer. confirmauit in primo tractatu summæ meta. in principio dicens. ꝙ artes & scientiarum genera sunt tria, artes speculatiuæ & sunt illæ, quarũ finis est scire tantum. artes practicæ & sunt quarum scientia habetur propter opus, aut sunt artes adiuuantes & auxiliantes his, & ad has dirigentes, & sunt artes logicales. per quæ uerba colligimus clare, logicam esse artem adminiculantem organicam, quoniam

Sẽtẽtia Auer. maxime notãdum. 2. tractatu summæ meta. ĩ prin° folio .32.

Maxima: autoritas Auer. ĩ tractatu summæ meta. in principio.

omnia,

omnia, quæ ibi tractantur, ut instrumenta & organa ad scientiam tractantur, non ergo ut entia sunt, nec ut talia entia secūdo intellecta demonstratio & definitio tractātur, sed ut sunt instrumenta & modi sciendi, uerum aduertendum, quod res in logica consideratæ dicuntur secundo intellecta pro rebus consideratis, siquidem subiectū duplex eē declaratum fuit mãle pro re considerata, & formale pro mō cōsiderandi. res cōsideratæ sunt secundo intellecta. ut dixit Auer. 4. met. 2. sed modus considerandi illas ē, ut sunt organa, uel instrumenta ordinata ad aliud ut patet per adductas auctoritates, et iō dicit Auer. cōsiderat Ari. definitionem & demonstrationem. non ut entia, nec ut, quædam entia, sed ut ducunt ad scientiam habitam per demonstratiōem. & habitam per definitionem. & hoc modo intelliguntur uerba illa Auer. ex quibus sic declaratis. patet quod subiectum materiale in libro post. sunt præmissæ demonstratiuæ, subiectum uero formale. ut ducunt ad perfectam scientiam habitam per causam. quia hoc modo ipsas Arist. hic considerat. & hæc de subiecto primi libri sint

Subiectum secundi lib. dicta. Erat aliud declarandum. s. de subiecto secundi libri, quod quia ex dictis contra phylopo num fuit magna ex parte declaratum. ideo breuiter aliqua addendo declarabo. Auer. noster ponens subiectum secūdi ī hoc prologo dicit

tex. ¶ ET CVM expleuerit tractare præmissas, et dinumerare ipsarum conditiones. hoc ē subiectū primi quod fuit declaratum ponens subiectum secundi dicit. TRACTAT eas, inquantum sunt definitiones, & ut uniuersalius inquam, inquātum ducunt ad perfectam conceptionem, pro intellectu horum uerborum, est sciendum quod definitio & præmissa demonstratiua sunt idē re, quia eademmet præmissa quæ demonstrationē ingreditur, eademmet potest eē definitio. sed differunt, ratione formali, dupliciter. tum rōne scientiæ, quia definitio agenerat perfectiorem scientiam, quæ est per quid. demōstratio scientiam, quæ est per quale, differunt secundo, ordine & situ partium, nam sicut illæmet partes et termini, qui ingrediuntur definitionem, ingrediuntur demonstrationem, tamen alio ordine ponuntur in definitione, alio ordine & situ in demonstratione, in demonstratione enim primo ponitur differentia, secundo genus in definitione, semper primo genus, secundo differentia, & iō definitio ē tota demōstratio sola positiōe differens idest ordine & situ partium. ut declarabimus in cōm. 66. licet etiam differūt ratione finis, & dictum est, & ne aliquid uideamur dicere sine Auer. auctoritate. uide hoc ab Auer. secundo post. 45. ubi habet differunt autem tales definitiones et demonstrationes ordine et positione declarans hoc dicit quia demonstrationum cōpositio est cōpositio orationis enuntiatiuæ. et definitionis compositio sit compositio conditionis et corroborationis clausulæ, hæc est una differentia. quia demonstrationis compositio est compositio orationis enuntiatiuæ. i. significantis uerum uel falsum per affirmationem uel negationem hæc enim est proprietas oratiōis enuntiatiuæ primo physi. 4. compositio definitionis. est corroboratione. clausulæ. i. certitudinis ueræ, quæ habetur per clausulam positam ī definitiōe. quæ explicare habet. genus et propriam differentiā de definito, nam clausula in demonstratione ponitur uice. affirmandi uel negandi, in definitione uice explicandi rei quiditatem, subdit postea Auer. in eodem cōm. aliam differentiam ¶ AC etiam quod præponitur in una, postponitur in altera, nam genus præponitur semper in definitione. postponitur in demōstratione. istæ sunt differētiæ orationis. inter demonstrationem & definitionem. his sic declaratis. dico quod subiectum in secūdo libro est definitio ipsa, non ut est idem re cum de

monstratione, sed ut est instrumentum diversum à demonstratione. quod a generare habet diversam scientiam, hoc patet ex supra declaratis, nã à subiecto formali & ratione considerandi differunt scientiæ inter se. si ergo primus liber post. differt à secundo, ergo per aliquam rationem formalem & modum considerandi, sed in .2. de definitione tractatur, ut omnes concedũt, & est sententia Arist. 2. poste. 2. cap. et. 17. ergo sub aliqua ratione formali distincta à demonstratione. sed ratio formalis, per quam destinguitur à demonstratione, est, ut instrumentum faciens scire quid, igitur sub tali modo consideratur in. 2. poste. non ergo ut idem re cum demonstratione. hoc declarauit Auer. 2. poste. cõ. primo, ubi inquit cum tractauit in primo lib. de conditionibus demonstrationum, & de earum speciebus, incepit hic considerationẽ secũdæ partis, quæ est consideratio de speciebus definitionum & de rebus, quibus constant & de modo, quo educuntur & de omnibus ipsarum euentis. dans causam istorum, inquit ex quo definitio est aliud à demõstratione, quæ e de definitione Ari. inuestigat, ut est aliud instrumentum à demonstratione. & sic ex his uerbis potest formari ratio talis, id est subiectũ, de quo proprietates principia inuestigantur ĩ illo libro, sed in secũdo post. proprietates principia definitionis et species earum inuestigantur, ut differt à demonstratione ergo definitio est subiectum ĩ secundo, ut differt à demonstratione. ualeant ergo, qui dicunt ꝙ de definitione. ut de medio in demonstratione. sic enim non esset definitio aliud à demonstratione, idem enim facerent scire. hoc declarauit etiam Arist. 2. post. cap. secundo ponens suam intentionem, dicit uelle inuestigare de quod qd, quod est aliud à demonstratione, & quamuis hæc posito sit corroborata supra, maximis rõnibus, tamen quia res est difficilis, ideo duabus alijs rationibus ipsam corroborabo. contra dicentes de definitione in secundo, ut de medio tractari, & non ut diuersum instrumentum à demonstratione, & prima ratio sumitur ex auctoritate Auer. in. 2. post. cõ. 45. & in hoc prologo quãdo dicit definitiones uero scrutatur hic secũdum suas species, & res, quæ definitiones cõstituũt, per quæ uerba accipio, ꝙ Arist. intendit de definitionũ speciebus tractare in secũdo, quæ species definitionum sunt tres. uel quæ est conclusio demonstrationis, uel ẽ quæ principiũ demonstrationis, uel quæ est sola positione differens ut declarat Auer. primo post. 66. & in quæsito de triplici genere definitionis tunc ex his arguo. si de definitione in secundo, ut de medio. ergo tantum de definitione, quæ est principiũ demonstrationis, siquidem hæc tantum est medium in demõstratione, quia medium ẽ principium primum indemonstrabile. & pro complemento huius quæsiti, pono ultimam rationem, quæ apud omnes sanæ mentis facile poterit demonstrare. habet Arist. in. 2. post. tex. com. 47. quomodo demonstratio de eo, quod quid sit, inueniatur, & quomodo non sit, ex dictis euidens est. & reliqua, quæ ibi dicit. Auer. in. cõ. habet. ex dictis euidens ẽ quomodo ex demonstratione educatur definitio. quando enim definitio ex demonstratione educitur, aliquomodo inuenitur demonstratio de eo quod qd sit. s. de definitione, per quæ uerba Ari. & Auer. habemus quod declaratum ẽ, quomodo ex demonstratione educitur definitio, si per te de definitione ut de medio tractaret, ergo haberet Arist. quomodo ex demonstratione educitur medium. sed hoc nullus concederet, ex demonstratione enim non educitur medium, sed conclusio naturaliter ignota, medium autem est indemonstrabile, ex quo educitur demonstratio, & non e contra, ꝙ ex demonstratione educatur medium, & inquit Auer, aliquo modo inuenitur

Auctoritas Auer. maxima.

Rõ, ꝙ definitio sit subiectũ ut differt à demonstratio.

Secunda rõ.

Tertia rõ demonstratiua.

uenitur demonstratio de quodquid .s. quādo des finitio educitur à demōstratione. ergo aliquo mō demōstratio est de medio, ꝙ ē omnino falsum ul tra Auer. ibi loqtur de definitiōe respectu defi= niti, mō definitio respectu definiti nō est mediū ī demonstratiōe, qa sic nō respicit definitū, sed de mōstrabile, p3. ergo qualiter positio Auer. ē cōso na menti Ari. et ueritati, quòd definitio est subie ctū in secūdo, ut īstrumētū diuersum à demōne qa de illa, ut sic inuestigat cōditiones et propries tates, bene igitur Auer. d. definitiōes uero scrus tatur hic secūdū suas spēs .s. quæ sunt tres, et res quæ definitiōes constituūt, et hæc q̄tum ad sub3 secundi lib. deinde seqtur Auer. dicēs ¶ Quoniā non est inuenire rem aliquā ī definitionibus etc. cū Auer. declarasset subm tū primi lib. tū secūs di et q̄tū ad rē tractatā. et modū ēt tractandi, et cōsiderādi, uult ī hac parte, & in his obscurissi mis uerbis soluere quandā tacitā difficultatē, alis qs. n. posset dicere si Ari. tractans de demōne in primo fecit de ipsa duos tractatus. unū ī quo tras ctauit formā demōnis .s. syllogismū ī lib. prior. si qdē unus ē liber ut declaratū ē, alterū in quo de materia demōnis pertractauit .s. de præmissis de mōnis. eodē pacto duos debuit de defiōne agere tractatus, unū ī quo tractaret de forma, parte ma gis uniuersali defiōnis. alterū in quo tractaret de mā defiōnis, et eo magis, cū definitio et demō. sint idē re. ergo si una uariatur et reliqua. sed demō habet uarios tractatus, ergo & definitio, ad hāc obiectionem respondens Auer. d. quoniam nō est inuenire rem aliquam in definitionibus, quæ ges rat uicem formæ & rei cōmunis. & aliquam, quæ gerat uicem materiæ & rei propriæ pro ut in demonstratione, pro quorum uerborum nos titia est rememorandum, quod dictum est supra demonstrationem ex duplici constari parte ex una scilicet formali, quæ est genus. & est syllo gismus de quo in lib. priorum, ut declaratum fuit ex alia parte .s. materiali, quæ sunt præmissæ demonstratiuæ, de quibus in primo post. quæ par tes fuerunt ī diuersis tractatibus declaratæ. nā pars formalis diuersa est à parte materiali, fors ma. n. syllogistica. dum mō sit in debito mō & de bita figura pōt eē ēt ex propositionibus falsis, sis cuti et ex ueris. & iō diuersa est forma à mā in demonstratione. quia materia, debet tantum eē uera necessaria per se forma dum mō sit in debi to ordine & debita figura, potest esse ex ueris falsis necessarijs contingentibus etc. & propter hoc demonstratio tota diuersos meretur tractas tus, sed in definitione non est reperire formā cō munem quæ, sit diuersa à materia, ob quā decla ratio de definitione mereatur diuersos tractatus quoniam definitio non habet rem, quæ se habes at ut forma, diuersam à re, quæ se habet ut mate ria, sicuti est in demonstratione. & ideo Arist. non fecit diuersos tractatus de definitione, sicus ti de demonstratione. sed aliquis hic instaret cōs tra Auer. quomodo definitio non h3 formā diuer sam à materia, nam definitio habet diuersum ors dinem diuersamq; compositionem à demonstras tione, modo ordo & compositio rei est à forma, ut patet secundo de anima. 8. & ideo ipsemet Auerro. declarauit secundo post.. 45. ꝙ diffes runt demōnes & definitiones in ordine & cōs positione. nam cōpositio demonstrationis. est cōs pō orationis enuntiatiuæ; & compositio defini tionis ē compositio cōditionis et corroborationis clausulæ, ut supra declaraui ergo alia forma de mōnis, et alia definitionis. Secūdo differunt in forma siquidē dicebat Aristo. & Auer. 9. meta 22. diffinitiuus sermo et affirmatiuus .i. demon stratiuus idē nō sunt. nā ī demōne ē compositio et forma orōnis enūtiatiuæ, quæ. d. eē uel non eē affirmando uel negando sed forma definitionis nō. d. esse uel non esse. sed. d. simplicem rei quis ditatē, non dicēs eē uel non eē, ut declarabitur in

Tex.

tõm.14. huius primi, præterea forma defiõnis cõstat ex actu & põa.8.meta.ultimo et.7.meta. 40.quare alia ẽ forma demõnis, et alia defiõnis, quo ergo.d.Auer. ꝙ in defiõne non ẽ forma diuersa, quæ mereatur distinctũ tractatũ à materia. iõ propter has rões & auctoritates dixere qdã, Auer. non negasse defiõnẽ, nõ habere formam. sed negasse non habere formam, quã habet demonstratio. quoniã demonstratio hꝫ formã dicentem esse, uel non eẽ, definitio uero nõ, sed de hoc nullus dubitat, siqdem probatũ fuit supra, definitionem in.2.tractari, ut est diuersum instrumentũ à demonstratione, quare non possunt habere eandem formam, præterea si habet formã diuersam, quare non fecit distinctũ tractatum de ipsa. iõ dicamus. ꝙ definitio hꝫ suas partes.s. genus & differentiã, siue ambæ sint formæ, una.s. uniuersalis, alia particularis, ut Auer. declarauit. 2.physico. 28 & semper ab, Auer. differentia uocatur forma rei propria.sed si nos accipimus formã non pro rei qditate, sed pro ordine & compositione rerũ, dico ꝙ forma .i. ordo definitionis ẽ diuersus ĩ genere et differentia, quæ sunt partes definitionis, & ab illis met .s. genere & differentia, ut sunt partes demõnis, quia declaratum ẽ supra, ꝙ illimet termini, q ingrediuntur definitionẽ, ingrediuntur demonstrationẽ, sed differunt ordine & positione. nam forma horum terminorũ & compositio in demonstratione ẽ forma compositionis ex uerbo cũ affirmatione & negatione. sed forma definitionis est forma ex actu & potentia.8.meta. ultimo quæ ab Auer.2.poste. 45.dicitur forma cõditionis & clausulæ, quæ licet supra fuerit declarata, nunc melius, & exqsitius declarãdo dico. ꝙ iõ uocatur conditio defiõnis, conditio clausulæ & corroborationis, quoniã.5.meta. 22. hꝫ Ari. & Auer. ꝙ definitio ẽ finis ĩ cognitione, & finis in eẽ, ẽt Ari. uocauit quod qd erat eẽ terminũ, qa ergo habita definitione clauditur rei cognitio, & taliter corroboratur, ꝙ non ultra fit inqsitio, siqdẽ dicebat Ari.2. post. habito quid, cessat oĩs quæstio propter hoc dicit Auer. est forma corroborationis & clausulæ, sed instaret quis quid ad argumentũ quare non facit diuersos tractatus de definitione, si hꝫ formã, diuersam respondetur. ꝙ cũ eadẽ semper sit forma ĩ oĩbus defiõnũ spẽbus. nõ oportuit Ari. diuersum tractatũ de defiõne, hẽre ĩ quo ageret de forma, siquidẽ ĩ illa nullus põt accidere error, in eius forma, sicuti in demõne, ĩ quo cum forma sit multiplex, nam põt eẽ uariabilis, per tres figuros. aliq imaginabantur esse ẽt per quartã figurã, põt ẽt uariari per tot modos. põt ẽt uariari per dictũ de omni, & dictũ de nullo, iõ oportebat de his agere diuersum tractatum, ĩ quo declararet uerã & perfectam formã demõnis, sed ĩ defiõne semper uero forma seruatur, primo ponitur genus, secundo differentia. & ista forma semper est seruanda ut.d. Auer.4. physi.8.Ideo cum nullus aut rarus possit accidere error, ideo nõ meretur definitio distinctũ tractatũ quantum ad formã, & hoc modo intelliguntur uerba illa Auer. ĩ prologo ❘ quoniã non ẽ inuenire rẽ aliquam in definitionibus usq. ❘ ibi q aũt putat, in quibus uerbis Auer. non negat definitionem non habere formam, quia ipse concessit hoc, ut declaratũ fuit supra, sed negat non habere partem formalem, & formam, sicuti demonstratio. per quam mereatur distinctum tractatum, sicut fecit in tractãdo de demonstratione ob cãm iam supradictam ❘ QVI aũt putat, Auer. ĩ præsenti parte uult soluere aliã tacitã difficultatem aliqs.n. posset dicere, ꝙ definitio meretur diuersos tractatus. ob hanc aliam rõnem, nam, dictũ fuit primo phy.4 et.57. ꝙ cõmunia debẽt præcedere propria. sed defiõ hꝫ quædã cõmunia, & quædã propria. ergo cõmunia debent præcedere in cognitione, & primo debent tractari, siquidẽ tractatus de cõmunibus præcedit tractatũ de

propriis

.3.meta. 6.7. meta. 33. et.2. tractatu summæ meta.

proprijs. triplici de cã, ut declarabit Auer. infra in cap. de ordine, ergo definitio debet habere tractatum de communibus. & tractatum de proprijs. & sic essent duo tractatus, quæ uero sint ista communia prius pertractanda, respondet alpha: hic communia præscienda ante omnem definitionem, esse quinq; prædicabilia pertractata à porsirio ĩ prædicab. nã ibi pertractatur, quid genus, & quid differentia, quæ sunt partes necessario reqsitæ cuilibet definitioni. 8. meta. ultimo & .7. meta. 43. tractatur etiam ibi de specie, cuius tantum est definitio. 7. meta. 37. ergo est prius sciẽda ante definitionem, tanq̃ subiectum, quod substat generi & differentiæ. declarat etiam quid proprium, tanquam id, quod non ingreditur definitionem, nisi quãdo propria differentia est ignota, quæ debet circumscribi per propriam passionem. uel qa definitio debet declarare accidentia propria rei. 4. phisi. 31. declarat etiam quid accidens commune, tanquam omnino excludendum à definitione. quia non ingreditur demonstrationem primo post. 44. ergo nec definitiõem. omnia ergo ista sunt præscienda ante definitionẽ & ideo porf. dicit uelle tractare cõmunia ad oẽm definitionẽ & propter hoc uidetur, ꝙ mereantur distinctũ tractatum, potest etiam hoc confirmari authoritate Ari. qui in primo topi. tractauit illa quatuor topica prædicata communia ad omnem definitionem, ergo, definitio debet habere tractatum in quo communia ad definitionem omnem declarantur, & debet habere tractatum proprium. in quo declarãtur propria definitionis, & erit liber secundus post. in quo Arist. docet propria instrumenta, per quæ propriæ species definitionum possunt acquiri, et sic tractatus de definitione erit diuisus in duas partes, hæc est alpha. opinio. ad quam destruendam Auer. dicit ꝙ qui putat hanc positionem eẽ t. xtus. ueram ¶ ILLIVS moris est præponere tractatui de definitionibus singulis artibus propria ¶ pro quorum uerborum notitia intelligendum est ꝙ Auer. arguit tali pacto. si hæc positio esset uera nuper dicta, ꝙ definitio habet partem communem, quæ mereretur distinctum tractatum, tunc propria singulis artibus præponerẽtur tractatui de definitione. sed istud dicere. est magnus error, ergo positio falsa, sed pro intelligentia huius cõsequẽtiæ sciendum ꝙ per propria singulis artibus. Auer. intelligit prædicata topica, de quibus in libro topicorum Arist. considerat quæ iõ ab, Auer. uocantur propria oĩbus artibus, quoniam sunt prædicata, quæ deseruiunt et conueniunt omnibus artibus, dicebat Ari. primo topi. primo ꝙ topicus habet uiam ad principia omniũ methodorum, & .4. meta. 5. topicus est artifex uniuersalis ingrediens oẽs artes sicuti & meta. licet differenti ratione ut ibi Auer. declarat. & Auer. primo post. 85. dicebat, topicus nullius est generis determinati, sed considerat ens omne qualitercunq; contingat. ergo si topicus est artifex uniuersalis omnibus artibus deseruiens. ergo prædicata topica sunt singulis artibus cõuenientia. præterea pro intellectu cõsequentiæ ẽ sciendũ. ꝙ quãdo Auer. dicit tractatui de defiõnibus, per hunc tractatum debemus intelligere secundũ lib. post. ibi. n. proprie & per se de defiõne tractatur, et de ĩstrumẽto alio à demõne ut supra habitũ fuit, his sic declaratis. deduco cõsequẽtiã et impossibilitatẽ cõsequẽtis. cõsequẽtiã hoc mõ deduco, si definitio haberet duos tractatus diuersos, unũ ĩ quo cõmunia definitioni tractarentur, tunc propria singulis artibꝰ. i prædicata topica, quæ in se, sunt cõmunia, tamen dicuntur propria singulis artibus, qa nulla ars ẽ, quæ nõ cõsideret genus differentiã. propriũ de suis subiectis. et hæc met ptã sũt illa, quæ fuerũt tractata à porsirio præter spẽm, ergo cum illa, tractẽtur ĩ lib. porsi. debent præcedere secũdũ post. eodẽ pacto

Prima expositio.

& quæ tractatur in libro topi. tum quia sunt eædem. tum secundo quia sunt communia quare liber topico. præcederet librum secundum poste. quia communia procedūt propria, lib. topi. tractat de cōmunibus secundus post. de proprijs ergo præcedere d; ꝙ ē oīo falsum et impossibile. falsitatem aūt et impossibilitatem consequentis derelinquo declarandam ī cap. de ordine, ubi Auer. hoc declarat. Alio pacto, pōt exponi hic textus Auer. ꝙ per singulas artes Auer. intelligat quinq; partes logices, ut declarabit infra in cap. de proportione .s. partem demonstratiuam, topicam, sophisticam rethoricam, & poeticam hæ sunt quinq; logices artes particulares, quæ de particulari & propria re considerant. hæ quinq; particulares artes diuiduntur ī duas partes duersas, ī unam partem cōmunem quæ est de forma communi earum. & est syllogismus. qui syllogismus est forma omnium syllogismorum, licet primo & per se demonstrationis ut dictum est, de qua quidem forma pertractatur in libro priorum diuiduntur etiam in partem propriam .s. in materias proprias, quæ sunt præmisse earum, de quibus in proprijs libris fit inquisitio: de materia .n. syllogismi sophi: in suo libro proprio. de materia syllogismi topici in suo proprio lib. & sic de alijs, his declaratis hoc pacto. patet consequētia Auer. si definitio haberet partem cōmunem, propria singulis artibus .i. quinq; partes propriæ, logices. quæ uocātur propriæ respectu præmissarum propriarum, de quibus singulæ pertractant, quinquæ hæ artes præcederēt tractatū de definitione, ꝙ est falsum, primo deduco cōsequentiam, deinde falsitatem consequentis. cōsequentia probatur hoc modo, nam dictum est ꝙ liber priorum pertractat de forma communi ad omnes istas quinq; artes logices, ergo. debēt statim sequi, libri hi particulares, qui tractant de materiebus proprijs syllogismi, & corroboratur nam Ari. primo priorum .5. dicebat prius de syllogismo, quia uniuersalior, post hoc de demōstratione quia erat materia propria syllogismi demonstratiui. ergo eodem etiā modo debet sequi tractatus de materia syllogismi sophistici & topici, post tractatum de forma. & ratio est. nā materia & forma sunt relatiua, & simul se consequuntur & in esse et in cognitione. ergo. si in libro priorum de forma cōmuni ad istas qnq; artes particulares, statim illæ debent sequi post tractatum de forma in cōmuni, & sic præcederēt istæ artes propriæ tractatum de definitione, qui est secundus poste. sed hoc est falsum cuius falsitas probabitur in cap. de ordine hæc est horum uerborum expositio secunda. sed meo iuditio melior uidetur prima expositio, ob hanc rationem, quoniam hæc secunda expositio uidetur concedere tractatum de præmissis topicis esse de proprijs. ꝙ non est omnino tutum, cum sint ea, quæ in topicis pertractātur cōmunia omnibus artibus, ut patet. 4. meta. 5. & primo post. 85. sed scio, ꝙ hæc expositio secunda potest defendi ab ista ratione, tamen prima uidetur magis circa intentionem Auer. cum loquatur. de his, quæ in libro porfirij tractentur, patet ergo ex omnibus his Auer. uerbis, quid ē subiectum secundi lib. & sub, qua ratione tractetur, & quare nō fecit diuersos tractatus de definitione, Sed circa dicta aliquis posset dubitare, quomodo de definitione agitur in. 2. post. cum Arist. in libro topi. de defiōne pertractauit ut unum prædicatū inter alia, ergo uidetur ꝙ bene philo. ꝙ de definitione in secundo post. ut de medio, & non ut de prædicato inquid, siquidem ut prædicatū inquid Aristo pertractauit in libro topicorum ad hoc facilis potest esse solutio. nam ī libro topi. tractatur de definitione: ut est unum prædicatū, topicum inter alia, quod inuestigatur rationibus topicis. sed de definitione tractatur in. 2. post. ut est

Secunda expositio tex. Auer.

Dubitatio

Solutio

est instrumentum faciens scientiam perfectissimam, per quid, hæc solutio potest accipi ex verbis Auer. 2. post. cõm. 3. ubi dans differentiã inter quæsita topica & demonstratiuo dicit quæsita topica sunt, quæ accidunt entibus ex parte, qua sunt in anima, hæc autem quæsita posteriorįstica sunt euenientia entibus ex parte, qua sunt extra animam. per quæ patet ꝙ similiter de definitione possumus dicere, ꝙ de desfiõne, topicus ut est prædicatũ commune problematicum factum ab intellectu cõstans ex genere & differentia. sed posteriorista de desfiõne, ut est instrumentum faciens scire res extra animam, quoniam definitiones conueniunt entibus extra animam primo poste. 32 et. 8. meta. ultimo & propter hoc sumuntur ex principijs, quæ sunt in re, sed aliquis adhuc instaret de definitione ẽt meta. considerat, nam. 7. meta. 42. Ari. proponit se de definitione loquuturum, & cũ metaphisicus consideret de definitione nõ nisi, ut facit scire rerum differentias, cum sit artifex realis, ergo non tantum definitio, ut facit scire res est considerationis posterioristici, sed etiã, meta. respõdeo ꝙ ipsemet Ari. soluit hãc obiectionem in tex quando dicit nunc autem dicamus, inquantũ ĩ analiticis de definitione nõ dictum est, per quæ uerba patet Arist. uelle loqui de definitione alio modo, ꝙ in libro post. loquutus sit, & Auer. ĩ cõm. declarans hoc dicit ꝙ licet de definitione logicus et per logicum, intelligit posterioristam, et metafi. tamen differenti ratione, nam logicus cõsiderat definitionem sub hac ratione, ut instrumentum ducens ad intelligendas proprias rerum quiditates. metafi. autem de definitione tractat, secundum ꝙ significat naturas rerum .i. entium

Pulcra replica sed dices, uidetur idem esse dicere, considerare de definitiõe, ut facit scire naturas rerũ, et quiditates rerum. quoniam natura rei principaliter est forma. 2. physico. 4. & 25. quæ est quiditas.

Solutio ad hoc dico, ꝙ potest esse duplex expositio illorum uerborum, prima de definitione considerat metafi. ut significat naturas rerum. i. ut significat naturam entis, uel substantiæ uel accidentis, utrum sit una natura uel non, ergo ibi tractatur de definitione, ut significat naturas rerum .i. naturam accidentis, uel substantiæ utrum sit una, uel nõ, posteriorista aũt de definitione, ut significat quiditates omnium. rerum, alia & secunda expositio potest esse. ꝙ postõista considerat de definitione, ut instrumentum ducens ad scire quiditates rerũ, sed metafi. de definitione per accidens, quatenus metafi. ẽ considerare de naturis rerum. an sint substantiæ uel accidentia, oportet ꝙ consideret de earum definitionibus. et sic considerat de definitione per accidẽs, gratia rei, cuius naturam inuestigat & hæc uidetur optima expositio, quæ à nullo tangitur, & hoc uidentur annuere uerba illa Auer. quæ dicit in hoc prologo. NEC etiã ipsæ tractat definitiones, inquantum sunt unum certum genus entium, sed scrutatur eas inquantum tradunt perfectam conceptionem, pro ut natura singulorum entiũ exigit, & proinde consentaneum est, ꝙ tractatus de his duabus spetiebus. s. demonstrationibus & definitionibus, non finiatur in differentias ultimas secundũ singulas artes, quæ uerba meo iuditio sic exponuntur. ꝙ Arist. in lib. post. tractat de definitione, ut est instrumentũ, quod potest applicari unicuiq; rei, definibili, ut sic, definitio, quæ tractatur in secundo post. ut est tale instrumentum, potest applicari rebus physicis, matematicis, & metafi. etiam. uerũ si sunt diuersæ definitiones, hoc est respectu diuersarum rerum definibilium quæ habent diuersas, ultimas differentias. & ideo tractatus de definitione in secundo post. non finitur in differentias ultimas secundum singulas artes. quia non habet considerare de differentijs rerum sensibilium, de quibus

Tex.

bus physica considerat. nec differentias ultimas matematicorum. sed de his differentijs ultimis. in proprijs artibus. quæ propriæ artes habent dare proprias definitiones. respectu rerum consideratarum, quæ sunt diversæ ¶ de eo .n. huiusmodi i. de definitionibus, quæ discernunt singulas artes. i. de definitionibus proprijs, in quacunque arte Arist. meminit in istis proprijs artibus, prout in physicis de definitione principiorum et causarum rerum naturalium, & in cæteris phylosophiæ libris de rerum naturalium definitione, similiter in libro de animalibus de definitione & proprietate animalium. in libro metaphysicorum de definitione rerum immaterialium sed hic in secundo post. tractat de definitione cõmuni ad omnes artes. nam potest applicari omnibus rebus & de differentijs cõmunibus omnibus definitis. siquidem omnes artes possunt uti regulis declaratis in logica primo physi. 35. & sic in secundo post. licet de definitione & in alijs libris. in secundo post. de definitione, & eius differentia in communi ad omnes artes & de differentijs non ultimis. quia ultima differentia est rei quiditas, de qua oportet pertractare in illo libro, in quo de illa re agitur. sed tractatur de differentijs & definitionibus communibus & propinquis ultimis. i. quæ definitiones et differentiæ possunt adaptari quibuscunque differentijs ultimis. i. proprijs & definitionibus proprijs. quarumcunque rerum hæc Auer. in cap. de intentione uerum in illis uerbis ¶ NEC censeo etiam recapitulat solutionem unam datam supra. quare est, quod Ari. non fecit diversos tractatus de definitione, sicut de demonstratione. quod qa supra fuit declaratum, ideo pertranseo, patet ergo quid est subiectum in secundo post. & sub qua ratione, ex quibus sic declaratis. elicio quartam cõclusionem propositam. s. subiectum in primo & secundo esse instrumentum sciendi unum commune analogice definitioni & demonstrationi, totale & adæquatum nam analoga ea dicuntur, quæ habent ordinem ad unum, uel ab uno. sic demonstratio & definitio. sunt instrumenta, quæ habent ordinem ad unum finem .s. ad generandam scientiam. sed perfectiori modo definitio quam demonstratio, præterea sicuti substantia & accidens dicuntur analogata sub ente, sic definitio, quæ facit scire substantiam rei, & demonstratio accidens, erunt analogice contenta sub instrumento sciendi. ex his patet ratio, quod subiectum in toto lib. sit instrumentum sciendi commune analogice dictum de definitione & demonstratione. illud est subiectum in libro cuius principia & passiones considerantur, sed Arist. in toto lib. post. considerat principia & passiones instrumenti sciendi cõmunis ad demonstrationem & definitionem. ergo illud est subiectum, maior est nota, minor probatur, considerat enim Ari. passiones & proprietates demonstrationis, inquantum facit scire. definit enim demonstrationem. ut est instrumentum faciens scire. tractat etiam in secundo de definitione, ut instrumentum ducens ad quid, & ideo dixit, si est alius sciendi modus, posterius dicetur, primo post. & uocauit definitionem sciendi modum. ergo modus sciendi uel instrumentum commune utrique erit subiectum totale, in toto lib. et hoc sumitur etiam ex dicto Alex. qui tenet subiectum in tota phylosophia esse uniuersum, quoniam in tota phylosophia partes. & passiones & principia considerantur. sic cum passiones & principia & proprietates huius communis analogi tractentur in hoc libro primo & secundo, merito instrumentum sciendi erit subiectum in utroque. hanc conclusionem posuit Auer. in prologo hoc, quãdo dicebat, tractat enim definitiones. & demonstrationes. non ut entia sunt. sed ut ducunt ad perfectam cõceptionem perfectamque assertionem. i. ut sunt instrumenta sciendi, quare patet de subiecto totali,

Quarta conclusio.

quod

quod sit tum ex uerbis Arist. tum etiam Auer. Solutio primæ rōnis. super est modo soluere rationes, quæ probabant subiectum in libro post. eē demonstrationē, prima ratio erat quoniam Arist. proponens intentionem libri poste. dixit in primo priorum primo. esse circa demonstrationem. & in. 2. post. cap. 26. ipsam epilogauit. ergo ipsa est subiectum in libro post. ad hāc rationem dicendum est Aristo. proponere intentionem libri priorum & primi post. in quibus tractatur de demonstratione, siquidem in libro priorum de forma demonstrationis, in primo post. de materia. sed instabis in secundo post. in fine epilogauit de demonstratione dictum fuisse, ergo in secundo demonstratio ēt est subiectum, uel aliquid eius. ad hoc dico ꝙ Arist. proponens de demonstratione & de ipsa epilogans. epilogauit etiam de definitione siquidem sunt idem re, sed tantum differunt ratione & situ partium & positione. ideo dico ꝙ Ari. proponens intentionem de demonstratione, proposuit de definitione, cum contineatur ī demonstratione, & sic epilogans. de demonstratione epilogauit de definitione. sed dices ergo in secundo tractatur de demonstratione quia de ipsa epilogat. dico ꝙ per demonstrationem intelligit definitionem cum sint idem re. differūt uero ratiōe, ut uidistis, nominauit autem potius demonstrationem q̄ definitionem. duplici de causa. tum quia definitio continetur ī demonstratione. tanq̄ principium eius, tum quia usus est nomine notiori nam demonstratio ē notior definitione, cum detur per accidentia propria. quæ ducunt ad quod quid primo de anima. xi. & hæc ad primam rationem, Solu. secundæ erat secunda ratio inscriptio libri sumitur à re totali tractata, sed liber post. inscribitur de demonstratione ut patet. in principio prologi. ergo demonstratio est subiectum ī utroq;. ad hoc dicunt aliqui. ꝙ nō semper inscriptio libri sumitur à totali subiecto. sed aliquando à principaliori parte rei considerata, sicuti ī libro de cœlo uniuersum est totale subiectum secundum Alex. et tamen inscribitur de cœlo tanq̄ à principaliori re considerata, q̄uis ibi de elementis tractetur, sic dico ꝙ hic liber inscribitur de demonstratione, non ꝙ tota demonstratio hic tractetur, quia pars formalis in libro priorum materialis in hoc lib. ut probauimus, sed inscribitur de demonstratione, tanq̄ à principaliori parte rei considerata. sed diceret aliquis contra. ergo debet inscribi liber de definitione. cum sit principalior & omnibus nobilior consideratus ī hoc libro, dico ꝙ inscribitur de demonstratione, tanq̄ de nomine notiori, uel dicas ꝙ dicendo de demonstratione dicit de definitione, cum sit sola positione differens, uel & tertio & forte melius. ꝙ Ari. inscripsit libro de demōne, quia proposuit intentionem de demonstratione, & de ipsa epilogauit, ut comprehēderet subiectum libri priorum & post. siquidem unus erat liber, ut declaratū fuit. & sic dicēdo de demonstratione, comprehendit & subiectum libri priorum & poste. si aūt inscripsisset de definitione, & de ipsa epilogasset, nō comprehendisset nisi subiectum secundi post. & non libri priorum quia in lib. priorum nihil de definitione dictum ē, sed bene aliquid de demonstratione. patet ergo solutio ad secūdā erat tertia rō illud ē subiectū totale ꝙ totā artem comprehendit. non excedit neq; exceditur ab arte. modo demonstratio comprehendit primum & secundum post. semper enim aliqd eius tractatur in his libris. in primo. n. de præmissis. ī secundo de eius medio, ad hanc rationem ex dictis facile patet solutio, nam falsum est in secūdo tractari de definitione ut de medio siquidem tractatur de definitione ut instrumētum diuersum à demonstratione in scientia. ut supra probauimus, patet ergo. solutio rationum partis oppositæ, Esset ultimo uidendum hic. quod ē subiectum

biectum finale princeps in logica uniuersa: quod quia declaratum fuit supra contra Philo. qui dicebat esse demõstrationem, ideo pertranseo. eēt enim inutilis hæc repetitio, fortissimis. n. rationibus & auctoritatibus, probaui definitionem eē subiectum princeps & finale ĩ uniuersa logica, cum omnia, quæ in logica dicuntur, ordinētur ad definitionem tãq; ad perfectissimum instrumentum faciens scire. & hæc sunt illa, quæ Auerr. noster habet in hoc capite de intentione, in quo uidistis, quæ sit intentio libri post. tum primi & secundi & etiam quæ sit intentio utriusq; tum quo ad rem tractatam, tum quo ad modum tractandi, & quomõ solum Auer. noster tetigit ueritatem huius quæsiti. Sed quia Auerro. in hoc quæsito & cap. de intentione uidetur tangere inscriptionem libri in illis uerbis, quando dicit. ¶ INTENTIO Nostra est exponere secūdos analiticos, qui liber de demonstratione inscribitur ¶ Ac etiam in illis uerbis quando. d. ¶ Iam aũt diximus ĩ libro prior. analyt. quid sit significatum analesis. s. q̃ sit resolutio per contrarium etc. ¶ Ideo aliquis merito dubitandi occasionem acciperet. unde est, et propter quam causam hic liber inscribitur liber posteriorum analiticorũ. Iõ opere pretiũ duxi. secũdo loco ĩuestigare de libri titulo, quæ inuestigatio ualde confert ad ea, quæ declaraturus est Aristo. si quidem sententia ẽ Them. q̃ prima præcognitio necessario requisita ad omnem scientiam est præcognitio nominis & tantæ est necessitatis, inquit Them q̃ sine ipsa nemo additum habere potest ad disciplinas & artes, quod etiam Aristo. declarauit in cap. 2. primi post. dicens q̃ præcognitio nominis est una præcognitio habenda ante omnem doctrinam, quare utilis & necessaria est hæc inuestigatio de titulo libri, post quæsitum de intentione, & hoc quia libri titulus sumitur à re tractata, quoniam in præcedentibus declaratum fuit de re tractata, merito uenit secundo inuestigandum de libri nomine seu titulo, quod quæsitum in rei ueritate est tantæ difficultatis, q̃ forte ad huc ueritas latet, sunt enim tot uirorũ in doctrina peripatetica illustrium, diuersæ sententiæ circa hanc quæstionem, q̃ difficile est inuenire ueritatem, siquidē Alexāder aphrodisiēsis in lib. de fato ad imperatores inscripto dicit. Inuentio ueritatis illius difficillima uidetur, quod opinionum utriq; multa ex his, quæ per spicua sunt aduersari uideantur. cũ ergo in hoc quæsito multæ & uariæ sint opiniones, difficile erit ueritatem inuenire. tamen spero. ea in hac materia me dicturũ, ut maiorem lucem nemo unquam desideraturus sit. Et circa hoc quæsitum hunc ordinem seruabo, primo aliorum positiones adducam earumq; rationes secundo illas examinabimus, Tertio positionem, quæ uidetur consona menti Arist. ex dictis Auer. declarabo, hic enim est ordo Arist. in inuestigandis quæsitis, ut patet primo physi. & in omnibus suis libris, sed quia Philopo. noster in primo priorum hoc quæsitum de intento uidetur persoluere, ideo primo eius positionē uidendam censui, quærit Philop. unde ẽ q̃ liber priorũ & post. ambo inscribūtur resolutorij, ad quod respondens ph. dicit q̃ resolutio nil aliud est nisi regressus ad priorem compositionis causam, quæ resolutio potest multis modis capi. uno modo accipitur resolutio pro regressu compositi in simplicia, qua resolutiōe utuntur geometræ. à cõposito quæsito procedendo ad causas suas, alia est resolutio dicit Philop. uniuersi in partes, ut puta domus in suas partes Tertia resolutio est corporum naturalium ĩ elementa. Vltimo modo dicitur resolutio argumentorum in proprias species, quæ à Phiolop. uocatur deductio potius, tandem. d. ipse omnes iste species resolutionis habēt communem definitionem, q̃ resolutio omnis est reuersio ad causas coargumen-

De titulo libri.

Alexādri sententia.

Opinio Phila.

coargumentationis uel compositionis. secundo .d. phi. q Aristo. in lib. priorum tria docet, primo ex quibus syllogismus constituatur. docet modū componendi syllogismum, secūdo docet quomodo possumus abundare propositionibus ad formanda argumenta, quæ uolumus. & sic docuit, quæ est propositio uniuersalis quæ particularis, quæ contingens, quæ necessaria, tertio docet Arist. resolui ratiotinationes idest syllogismos. tunc his stantibus .d. Philo. q liber priorum dicitur resolutorius & etiam hic post. quoniam Arist. docet resoluere syllogismum in suas species & argumentationem in suas species, & iō ille dicitur lib. priorum resolutoriorum, quia docet resolutionem syllogismi in suas species, q syllogismus est ut genus, quod est prius & uniuersalius suis speciebus, sed acuti iuniores instant contra Phil. et certe rationibus haud uulgaribus & primo instant actoritate Auer. nam habet Auer. in primo post. com. 93. q resolutio omnis est duplex uera scilicet, et non uera, resolutio uera est, quando compositum uel quæsitum in simplices causas resoluimus, & dicitur hæc uera resolutio, quoniam dictum est in post prædicamētis cap. de priori. 9. meta. 16. secūdo post. 94. uerum est, cum id, quod in anima concipitur, consonum est rei extra animam apud naturam, & cum apud naturam una sit resolutio à composito ad causas simplices. iō uera resolutio erit illa, cui correspondet aliqđ ī re. s. à composito ad cās simplices. ē et alia resolutio nō uera, et est. d. Auer. quando res resoluitur ī ea, ex quibus non est cōposita, & est quando resoluimus priora in posteriora, causas in effectus. si quidē causæ non sunt cōpositæ ex effectibus, sed econtra, hæc dicitur resolutio nō uera. qa nō insectatur opus naturæ. nec aliquid sibi extra correspondet. nunq̄ enim natura resoluit causas in effectus. sed econtra, sed iste est potius modus componendi, q̄ resoluendi. Tunc dicunt isti, omnis resolutio est hoc duplici modo, & non datur alius modus resoluendi, nec in naturalibus, nec in mathematicis, nec in aliqua scientia, cum resolutio generis in species non sit ullo istorum modorum, quare non erit resolutio. Immo potius genus diuiditur in species, quàm resoluatur. semper enim Arist. in secundo posterio. & primo topicorum quando docet modum inueniēdi definitionem, dicit inuenitur autem uno modo uia diuisiua diuidendo genus in species, & nunq̄ dixit, quòd genus resoluatur in species. sed bene dixit genus diuiditur in species, & hoc dixit Auerro. 7. meta. 43. q genus primo debet diuidi in differentiam, & sibi oppositam, & non dixit resolui debet. Quare si positio Philopo. esset uera, potius isti libri dicerentur diuisiui, quàm resolutiui, cum genus diuidatur in species, non resoluatur. siquidem Auerro. in secundo post. 19. & 20. & in quæsito de definitione habet, quòd definitio duobus modis uenari potest, uno modo incipiendo à generalissimo usq; ad species, & isto modo dixit Auerro. uenatur per diuisionem, quare patet, q genus in species diuiditur non resoluitur. Ex hoc potius libri dicerentur diuisiui, secundo dicunt hi cum quelibet ars & scientia habeat diuidere suum genus, quod considerat in species, quare omnes artes hoc modo dicerentur resolutoriæ. omnis enim scientia habet considerare genus unum, quod sub se continet species & partes, de quo inuestigat proprietates & affectiones. ergo omnis talis scientia cum tale genus in suas diuiserit species. resolutoria dicetur, hæ sunt rationes Iuniorum contra Philoponū, sed pro eis ego addo aliam rationem, quæ meo iuditio uidetur magis stringere, posset. n. aliqs dicere, q quando resolui dicimus genus in spēs, dicimus resolui resolutione nō ueram, quæ ē à simplicibus ad cōposita, & qa genus

Rationes iuniorum contra Philop.
Prima rō.
Duplex resolutio.
Secunda rō.
Ratio tertia propria.

est simplex, species composita, in resolutione nõ uera, possumus dicere ꝙ, genus resoluitur in species per uerba Auer. in com. 93. huius primi, ideo & pro confutanda hac responsione & confirmanda iuniorum positione, arguo aut hic liber dicitur resolutorius à resolutione uera, uel à resolutione non uera, non potes dicere secundum, qa Auer. in hoc prologo habet, ꝙ resolutio est contra compositionem, modo resolutio non uera est similis cõpositioni, resolutio uera est cõtraria cõpositioni, sicuti in nã, & ab hac resolutione uera debet denominari liber resolutorius, ut Auer. declarat ĩ co. 93. qa tali resolutione sciæ math. utũtur ut declarat ĩ co 94. quæ sunt sciæ utẽtes demonstratione simpliciter, ergo ẽt hic liber cũ ĩ eo tractetur de demõe simpliciter ab hac dicetur resolutorius. s. à resolutione uera, tũ ẽt qa ars imitatur nãm. ergo si ĩ natura ẽ talis resolutio, et in arte ẽt debet esse, cũ sit possibilis in ea reperiri, his stantibus arguo, si resolutio uera est cõtraria cõpositioni, natura. n. cõponit ex causis ex simplicibus effectũ, resoluit autem comtrario mõ, cõpositũ in causas. ergo potius est resolutio speciei ad genus, q̃; econtra. nam species est quid cõpositũ, genus aũt est simplex, dicebat. n. Ari. 3. meta. 10. genera sunt principia specierum. ergo cum resolutio sit à composito ad principia. cum species sit composita ex genere tanq̃; ex principio, erit à specie resolutio ad genus, & ideo Auerr. primo physicorum. 5. inquit, ꝙ species est composita, & licet genus sit totum & compositum ut ibi Auer. declarat est totum prædicabile Hanc cõclusionem posuit Aristo. 3. metaphy. 11. inquiens genus generalissimum est simplex, & genera subalterna sunt composita, modo resolutio est à composito ad simplicia, ut demonstrabimus infra de mente Aristo. & Auerro. quare potius esset resolutio à specie ad genus q̃; econtra, non ergo dicuntur isti lib. resolutorij, quia docent resoluere syllogismum, qui est genus in suas species, ut male Philop. sentit. Sed in rei ueritati aliquis posset defendere Phi. nam ipse in lib. priorum nõ. d. ꝙ Arist. doceat resoluere syllogismum in suas species. sed docet resoluere syllogismum in suas præmissas, quæ sunt acceptæ in tali modo & figura, & ꝙ hoc sit uerum dicit phil. & ab hoc capite titulum accepit, quippe cũ præstantior & perfectior sit resolutio, q̃; compositio. nã sciũt idiotæ cõponere, sed nõ resoluere syllogismũ ĩ præmissas, uel præmissas in subiectum, & prædicatum, & propter hoc dixit Aristo. docere abundantiam propositionum, ut sciamus resoluere syllogismum in præmissas, & sic uidetur bene dicere, quòd dicitur resolutorius liber priorum, quia tractatur de resolutione generis idest syllogismi in suas præmissas, quæ resolutio est prior, dicitur etiam liber post. resolutorius quia tractatur de resolutiõe syllogismi demõstratiui in suas præmissas ueras necessarias, quæ resolutio ẽ posterior, et si diceres, ergo liber top. & elencorũ dicerentur resolutorij. respondetur ꝙ non, ibi. n. non docet resoluere syllogismos in figuras in modos in treis terminos & duos præmissas, sicut facit in lib. priorum, nec docet resoluere syllogismũ top. uel elen. ĩ præmissas probabiles, uel apparẽtes, sicut facit ĩ lib. post. ĩ quo docet resoluere demõnem ĩ præmissas necessarias, rõe cuius dicitur resolutori9, hæc possunt dici in fauorẽ huius uiri certe laboriosissimi Ari. expositoris ne ĩ dicta cã dãnetur. sed nũc rẽ exactius cõsiderãdo. uidetur ꝙ positio Phil. nullo pacto præ Auer. possit stare, declarabitur. n. ĩfra ꝙ ab unamet resolutione uterq; lib. dicitur resolutorius. sed nũc arguẽdo, contra hũc uirum arguo sic uel liber priorum dicitur resolutorius, quia docet resoluere genus in species. s. syllogismũ, argumẽtationẽ ĩ suas spẽs, et hoc non potest esse nam hæc potius est diuisio, q̃; resolutio, nec ipse

Defensio phi.

Verba philop.

Refutatio. Defensionis Phi. propria.

hoc con=

hoc concederet, aut dicitur resolutorius, qa docet resoluere syllogismũ in modũ et figurã et treis terminos. et hæc potius dicitur deductio, q̃; resolutio, per hũc. n. processum reducimus syllogismũ ĩ propriã formã propriãq; figurã et treis termĩos, ut uideamus si est perfectus uel non. & ipsemet Philop. dicit est alia resolutio argumentorum in proprias species, quæ dici potest deductio quare isto modo liber priorum potius diceretur reductiuus, quàm resolutiuus, si autem tu dicis q̃ dicitur resolutorius, quia docet resoluere syllogismũ in præmissas, eodem pacto Aristo. in lib. top. & elencorum, docet quomodo syllogismus topicus, & elencus constet ex topicis & apparentibus præmissis, ad quas resoluitur, docet. n. cõditiones præmissarũ topicarũ et apparentiũ, qbus positis ponũtur tales præmissæ. et remotis remouẽtur, sic uidetur docere modũ resoluẽdi horũ syllogismorũ ĩ suas proprias cõdiciones et proprietates, quare pace tanti uiri uidetur nõ attingere mẽtem Ari. iõ fuerunt alij q dixere q̃ hic lib. dicitur resolutorius ab ordine rerũ inuentarũ per resolutionẽ, pro cuius intellectu est sciẽda una propositio declarata ab Auer. 7. meta. 23. & 3. ethi. 6. q̃ quælibet ars, et etiam scientia omnia instrumenta, quæ in illa arte sunt necessaria, eligit & ordinat ex fine præcognito, resoluendo in media, per quæ talis finis comode introduci possit. hæc propositio colligitur etiam ex uerbis Arist. in primo physi. tex. primo, & secundo, in primo tex. proposuit finẽ. s. scientiam rerũ nãliũ, ex hoc eligit media ad finẽ ducẽtia, et dixit esse cãs primas prima principia usq; ad elementa. & qa hæ cãæ erant nobis ignotæ, dixit, eliciens aliud medium, innata est nobis uia ex nobis notioribus procedere, oĩs ergo ars et sciã ex fine præcognito inuestigare habet media ad finem, & hoc modo Arist. primo ethi. primo dicebat oĩs ars oĩsq; doctriua bonũ quoddã appetere uidentur .i. finem, ex quo postea ordinat & inuestigat media ad finẽ ducentia, et hoc ẽ illud, quod Arist. dicebat 7. meta. 23. ultimũ ĩ intentione est principiũ operis, et ultimum in opere, est primũ in intentione, secũdo est sciendũ q̃ semper author in principio operis seu ut isti aiunt in prologo, procedit ordine resolutiuo circa inuentionem rerum docendarum, postea ut dicunt in tractatu procedit ordine compositiuo, inuentas enim res docendo componit, tertio in epilogo, procedit ordine memoratiuo, qui ẽ per definitiones rerũ in summa, & hoc accipitur ex Galeno in principio lib. artis medicinalis, hunc ordinem dicunt seruasse Arist. in primo phy. q in prologo processit ordine resolutiuo inueniẽdo media ad finem propositum in primo tex. postea in tex. 2. incepit tractare et inuestigare ex illis medijs suum intentum, his sic stantibus, dicunt hi, q̃ cum Arist. ambos hos libros & priorum & posteriorum hoc ordine ordinasset in prologo enim lib. priorum præcognouit finem scilicet demonstrationẽ gratia demõstratiuæ disciplinæ. ex hoc fine præcognito inuenit docẽda. nã cũ demõtio habeat formã oportebat prius scire syllogismũ, q ẽ forma demõnis et uniuersalior, q syllogismus cũ habeat prĩcipia. s. propõnes, prius erãt præcognoscendæ propositiões. et quia hæ cõstabãt ex terminis. oportebat prius cognoscere terminũ, et sic Ari. p°. exequtur à termino. ut uera sit sua propositio dicta, ultimũ ĩ intẽtiõe et cognitiõe ẽ primũ ĩ exequutiõe, et sic postea ĩcipit cõponere et tractare eã, quæ fuere per resolutionẽ inuẽta et sic hi li. et priorũ ducũtur resolutorij ab hoc fine et ordine rerũ inuẽtarũ per resolutionẽ, S3 l3 quæ isti dicant, sint uera in se, tamen non circa nostrũ quæsitum propositum, non enim hi libri dicuntur resolutorij ab hoc ordine rerum sic inuentarum, nã si hoc esset uerũ, tunc oẽs libri Ari. dicerentur resolutiui, & omnes scientiæ & artes, omnes. n. artes & scientiæ hoc modo procedunt ex fine

Secunda opio.

Refutatio.

præconcepto resoluendo in media, quæ ad finem ducunt, omnis enim ars doctrinaq; bonum quodã appetere uidetur idest finem, ex quo eligunt media ad finem. ut exemplum est in primo physi. similiter fabricator primo præconcipit finem .s. domũ. postea media inuestigat ad finem ducentia, quare ista positio non soluit quæsitum. Est & alia positio magistri in contraditionibus, quæ recitatur ab ipso in theore. 50. in quo habet, quod resolutio est duplex, quædam est resolutio facta à natura, & quædam est resolutio facta à ratione. Resolutio naturæ est contraria compositioni, sicut natura componit ex causis effectum, resolutio contraria compositioni est quãdo resoluimus compositum in elementa, elementa in simplicem materiam & formam, semper procedendo à cõposito ad simplicissimas causas, resolutio rationis inquit ipse adhuc est duplex: una, quæ fit in scientijs speculatiuis, quarũ finis est scire tantũ, altera, quæ fit in scientijs practicis & operabilibus, quarum finis est opus, his stãtibus ponit duas conclusiones iste uir prima, resolutio de qua loquimur nos est resolutio rationis, quæ resolutio in scientijs speculatiuis est à priori ad posterius à causa ad effectum, probat hanc conclusionem & authoritate & ratione. & primo authoritate Them. qui in primo post. cap. 26. habet resoluere appello, uera conclusione posita. propositiones, ex quibus confecta sit exquirere. ergo resolutio est exquisitio per causas, quæ exquisitio per causas procedens nihil aliud est, nisi processus à priori, quare resolutio in speculatiuis erit à priori ad post. Secundo arguit ratione. nam liber post. dicitur resolutorius: & cum titulus libri sumatur à re tractata, ergo dicitur liber resolutorius à re, quæ tractatur in hoc lib. sed probatũ fuit res tractatas in lib. post esse præmissas demonstrationis simpliciter primo & per se, ergo ab his sumitur resolutio scilicet à præmissis demonstrationis simpliciter, quæ constituũt processum à priori ad post. ergo resolutio erit à priori ad post. cum lib. post. dicatur resolutorius in quo tractatur demonstratio absoluta primo & principaliter .3. confirmat hoc autoritate Auer. secundo meta. .11. ubi uult dissolutionem fieri à priori ad posterius, inquit enim Auer. cum posuerimus postremum non esse, & primum esse destruetur scientia definitionum, quæ fit secundũ dissolutionem, ergo dissolutio est à priori ad posterius, addit Quartam rationem quæ uidetur omnium difficillima, sumitur hæc ratio ex uerbis Arist. primo post. cap. 29. in com. Auer. 94. dicit Aristo. quod facilior est & magis certa resolutio mathæmatica quam topica quoniã ad pauciora inuestio mathæmatica terminatur quam topica quoniã ad unum genus causæ tantum, ergo si scientiæ mathæmaticæ sunt maxime resolutiuæ. cũ scientiæ mathæmaticæ semper procedunt per demonstrationem simpliciter à priori & nũquam à post. quoniam non utuntur demonstratione quia. quare uera resolutio et maxima erit à causa ad effectum à priori ad posterius. per istas ergo rationes concludit quod resolutio in speculatiuis est à priori ad posterius & hæc est prima conclusio. Ponit secundam conclusionem, quod resolutio rationis, quæ fit in scientijs practicis est à posteriori ad prius, & hanc probat auctoritate Auer. & Aristo. 7. meta. 23. Auer. enim in co. habet dissolutio fit à posteriori perueniendo ad primum principium, & Arist. exemplificat in tex. à posteriori ad prius dicit enim medicus intendens sanitatem dicit si sanitas est introducenda oportet æquare humores, si humores æquandi, ergo euacuandi, & ita semper intelligit dicit Arist. donec utiq; adducat ad hoc, quod ipse ualeat ultimum facere idest donec resoluat ad primum principium & primam cãm per quam possit ultimum facere idest finem qui dicitur ultimus i exequtione primus tamen in intentione

Marginal notes: Opĩo Zimare — Prima conclu. Zimare. — Prima ratio. — Secunda rõ. — Tertia ratio. — Quarta rõ. — Secunda conclusio. — Ratio.

tentione ex quibus uerbis facile quis intelliget resolutionem i artibus practicis esse à posteriori ad prius, quibus sic declaratis ipse soluit contraditionem, quæ uidetur inter tex.23.7. meta. & 11. secundi meta. quando enim Auer. dicit in 7. resolutio fit à post. ad prius, concedo in artibus practicis. quando uero dicit in secundo resolutio fit à priori ad post. cõcedo i sciẽcijs speculatiuis, & sic concordant scripturæ, & hæc responsio acceptatur ab ipso in theo.60. refutãdo illam quã ipsemet dedit in contradictionibus secundi meta. in tex.11. quãdo dicebat ꝙ in 7. loquebatur de resolutione naturæ, quæ fit ab effectu ad causas in secundo meta. loquitur de resolutione rationis. sed quia Auer. in com.23.7. meta. habet hæc uerba, ꝙ resolutio fit à posteriori, deueniendo ad primum principium in cognitione, per quæ uerba uidetur, ꝙ loquatur de resolutione in cognitione facta à ratione, & non de resolutione facta à natura. ideo dedit secundam responsionem, quã nuper dixi, per quam positionem uult hic uir, ꝙ liber post. dicitur resolutorius non à resolutione secundum naturam, nec à resolutione rationis, quæ ẽ in artibus operatiuis, quæ ambæ sunt à posteriori ad prius, ab effectu ad causam, Sed dicitur resolutorius à resolutione rationis facta in speculatiuis, quæ est à causa priori ad effectum, & hoc quia in lib. post. docet demonstrationem simpliciter quæ est à causa ad effectum, respectu cuius dicitur hic lib. resolutorius, & hæc positio est etiam ipsius Turisani in primo artis medicinalis in primo tex. Sed nec Turisanus, nec bonus Zimara qui quandoq; dormitat, ueritatem tetigere. nam non est diuersus modus resolutionis, in arte speculatiua, factiua & in natura, unus enim est modus resoluendi. uerum non intelligo artes resoluere, sicut naturam, quia natura resoluit in res existentes materialiter et realiter, sed artes resoluunt intentionaliter & uniuersaliter, sed intelligo, ꝙ resoluunt ad modum naturæ, qui resolutionis modus uocatur. ueræ resolutionis modus, cũ imitetur nãm. hanc cõclusi. intẽdo probare, & primo probo auctoritate Aristo. quam ipsemet adducit. 7. meta.23.d.n. Arist. ꝙ in omni arte sunt duo motus. motus. s. intelligentiæ, & motus factionis. motus intelligentiæ, est conceptio finis, & ex ipso resoluendo inuestigare media quibus inuestigatis, sequitur factio & compositio, & dans modum resoluendi dicit ꝙ intelligentia idest resolutio per intellectionem est processus quidam, donec adducat in hoc, quod ualeat ultimum facere. idest ad causam primã, quæ possit facere ultimum idest finem, qui ultimus dicitur secundo physic.24. ergo resolutio in artibus est à fine ad causam primam ducentem ad finem, non ergo est à priori ad post. sed scio, ꝙ diceret, ualet hoc in arte factiua, & sic loquitur Arist. ibi sed contrà, uolo probare, ꝙ omnis resolutio tam in arte factiua, q̃ speculatiua est à post. ad primam causam. & primo accipio textũ Arist.3. ethicorum.6. ubi declarans, quorum est consultatio, dicit ꝙ est mediorum, & non finis, nam posito fine consilium capimus de medijs, per quæ peruenimus ad finem, & tamdiu quærimus, donec inueniamus primam causam, quæ est ultima in inuentione, et prima ĩ intentione, qui. n. consultat dicit Arist. uidetur quærere, ac resoluere prædicto modo quasi diagramma. sed quia aliquis posset dicere, ergo omnis, perquisitio uel resolutio est consultatio, quæ est in arte factiua tantum, inquit Arist. sed uidetur non omnis perquisitio esse consultatio, sicut cũ mat. aliquid perquirunt, per quæ uerba clare patet Arist. uelle resolutionem omnem esse à post. & à fine, non tantum in arte factiua, in qua resolutio est à fine præcognito ad consultanda uel inuenienda media sed etiã in perquisitione mathematica hoc modo est resolutio. modo mathe. ẽ scientia speculatiua. &

Contra posi. Zimare

Cõtra Turisanum & Zim.

& tamen perquirit media præconcepto fine, sed illa perquisitio non est consultatio ut dicit Arist. ibi, & quod hoc sit uerum, arguo rationibus, & primo in consequentia tali pacto, resolutio à qua iste liber, scientiæ mathæmaticæ et speculatiuæ denominantur resolutoriæ, est resolutio contraria compositioni; ergo non est resolutio à priori ad posterius, ut dicit ipse, antecedens est Auerr. in prologo hoc, quando dicit, est enim analexis contraria compositioni, & in com.93. dicebat, & intendit per resolutionem per contrarium, contrarium compositioni, consequentiam probo. qa per te resolutio illa à qua liber post. dicitur resolutorius est à priori ad post. à causa ad effectum, modo hoc est falsum si quidem resolutio contraria compositioni est resolutio à posteriori ad prius, ab effectu ad causam, & Auer. in com.93. d. à quæsito in præmissas primas, si quidem compositio est à causis ad effectũ, à præmissis ad quæsitum, resolutio contraria illi est, econtrario, quis enim hoc negaret, quare si resolutio in speculatiuis & mathe. est à quæsitis ad cãs. ergo eadẽ est resolutio in practicis & speculatiuis & non est à priori ad posterius, ut ipse imaginatur cum suo Turisano, & in hoc si deesset Auerr. adduco Arist. qui in primo post.94. & in cap.29 habet ꝙ facilior est resolutio mathema. q̃ topica dat causam, quoniam facilius est inuenire unã præmissam, & unũ causæ genus, q̃ plures præmissas, & plures causas, quoniam mathematica considerat tantum causam formalem, topicus oẽs causas cuiuscunq; generis, ideo illa facilior. ex quibus uerbis colligo definitionem resolutionis, quòd est inuentio causæ à quæsito ad præmissas primas dicit Auer. in com.93. & .94. ergo resolutio à qua iste liber., & scientiæ mathematicæ dicuntur resolutoriæ, est resolutio quæsitorum in præmissas à posteriori ad prius, si quidẽ quæsitum est posterius & compositum, præmissæ

Secunda rõ.

uero sunt simplices & priores, ergo non est res solutio, à qua denominatur hic liber resolutorius. resolutio à priori ad post. sed potius econtra ut patet, sed quia res est difficilis, ut ueritas nobis enodetur Pono Tertiam rationem si per te resolutio in speculatiuis esset à causa ad effectum, ergo esset demonstratio propter quid. siquidem demonstratio propter quid. procedit à causa ad propter quid effectus, & hæc consequentia conceditur ab ipso ĩ theor.60. ubi inqt, ꝙ rectius Turisanus, qui tenet resolutionem esse demõnem propter quid, q̃ conciliator, qui tenet, ꝙ sit demõstratio quia. Sed ut uideamus, quomodo nec Turisanus, nec ipse cognouerunt quid sit resolutio. Arguo sic Resolutio est à quæsitis ad inuentionem præmissarum primo post.93.94.3 ethycorum.6. etiam Arist. primo post. 29. cap. sed demonstratio non est ad inuentionem præmissarũ, demonstratio enim procedit à præmissis notis et concessis quia sunt præcognitæ, ad conclusionem naturaliter ignotam, Ergo resolutio non est demonstratio, præterea & fortius habet Arist.3. ethycorum.6. et.7. meta.23. ꝙ semper motus intellectionis præcedit factionem, oportet enim in omni arte & scientia prius inuenire media, deinde facere uel agere, tunc arguo, Resolutio ẽ ante demonstrationem. ergo non est demonstratio. probo antecedens, quia consequentia est nota, nam resolutio est inuẽtio medij. ut patet locis allegatis, non possumus nos agere, uel componere demonstrationem, nisi prius habeamus mediũ per resolutionem inuentum, ergo resolutio præcedit demonstrationem, sicuti in arte oportet prius resoluere finem im media, deinde componere, sic in scientia resolutio est præmissarum indagatio, quæ præcedit demonstrationem. siquidem demonstratio præsupponit præmissas notas & præcognitas, hoc dicebat Them. primo post. cap. 26. resoluere appello, uera cõclusione posita, cãs

Tertia ratio.

Conciliator Differentia octaua.

Quarta rõ.

primi post. cap. 29. co. 93. 3. ethy. 6. primo post. 172.

ex

ex quibus ē, exquirere.ecce resoluere,est inquisitio præmissæ & causæ idest medij. quæ auctoritas licet ab ipso adducatur,tamē ē cōtra ipsum. ut etiam nouis sacerdotibus ī sacris phylosophiæ patet,habetur enim ex hac auctoritate, ꝙ resolutio est inuestigatio præmissarū, mō demōstratio nō tendit ad inuestigationē præmissarū sꝫ ad inuestigationē quæsitorū,si quidē præmissæ sunt notæ ut dictū est. Et quia hic uir semper habuit pro duce Auer. et merito. ideo ex uerbis Auer. adduco quintā rationem Auer. in quæsit. post. quæsito.4. de cōditionibus,quæ requiruntur ad necessitatem præmissarum demonstrationum, habet hæc uerba. ❡ ET Hæc est scientia, cuius proportio ad res naturales est proportio notitiæ artificiosæ ad res artificiales, & hæc est notitia,quæ est principium operis apud ipsam naturam. pro ut notitia artificiosa est principiū operis apud ipsam artem,& hoc ē quo cōnectuntur ultima primis, & prima ultimis,& hæc est scīa, cuius principium cogitationis est finis operis, et principiū operis est finis cogitationis, & īfra subdit ❡ et illa est res,ob quā Ari.resolutiue eduxit cōditiones præmissarū & syllogismorū, qui finiuntur ad illa ❡ per quæ uerba,mediocriter quis eruditus ī hac arte.uidebit,ꝙ Auer.uult quòd tam in natura, ꝗ in arte, ꝗ in scientijs resolutio est à primo cogitato ad principium operis idest à fine ad media,dicit enim Auer.proportio ad res naturales est proportio rei artificiosæ ad artificiales,& tandem dixit,ꝙ hac resolutione Arist.usus est in inuestigatione proprietatū, præmissarum demonstrationis, ecce in omni arte & scientia, semper resoluendo, procedimus à primo cogitato idest à fine ad media ad finem dicentia, hoc modo processit Aristo. in hoc primo post.ut uidebimus in expositione textuum, præcognito prius fine demonstrationis.s.scire, inuestigauit resolutione conditiones demonstrationis dicens,si scire ē ut posuimus necesse est demōstrationem esse ex ueris primis etc. ergo bene Auer.hæc est illa res, ob quam Arist.resolutiue eduxit conditiones demonstrationis scilicet à fine sic posito & cognito inuestigare media, modo demonstratio non inuestigat media, ut diximus, sed accipit, ut notissimum, quare non potest esse demonstratio propter quid, si quidem primo post.cap.25.demostratio non quærit medium, sed conclusionem, quæ est naturaliter ignota, & pro hoc confirmando. adduco auctoritatem Auerro. qua meo iuditio quiescit intellectus Auer.in primo post.com.172.loquens de præmissis demōnis.d.ꝙ si præmissæ demōstratiōis affirmatiuæ cōmostrarētur essent quatuor præmissæ, & sic duplices ēt fierent præmissæ, donec perueniant ad primas præmissas,ex quo hæc operatio, quæ est resolutio, est demonstrationum multiplicatio, per quam sententiam patet, ꝙ resolutio est multiplicatio demonstrationum, donec ad primam præmissam deueniamus, quæ sit indemostrabilis,qua habita incipit factio & compositio. ergo non est demonstratio sed inuentio causæ, per quam possumus demonstrare, et non intelligas est multiplicatio demonstrationum, ergo est demonstratio, si quidem illæ nō sunt ueræ demonstrationes, quæ procedunt ex causis, quæ possunt demonstrari primo post.10. sed Auerro. exponit est multiplicatio demonstrationum, ꝗtū ad præmissas, usq; quo inueniamus primam præmissam, qua habita cessat resolutio, & incipit factio, sed demonstratio propter quid (bone Zimare) non inuenit præmissam, sed quæsitum, sed ut nihil in hac materia,intactum relinquatur ex doctrina Auer. affero aliam auct. Auerro. quæ est conclusio omniū dictorum, Auer noster, in tractatu de rethorica demonstratiua habet ordo uero est duarum specierum,quarū una est ordo qui est secundum naturam,qui est dum incipimus

Quinta rā.

mus à simplici ad compositum, secunda autem est quando incipimus à leuiori & diuulgatiori, dum fuerit hoc possibile, sicut incipimus in arte geometriæ à corpore, deinde procedimus ad superficiem, postea ad lineam, et hanc intrat doctrina, quæ dicitur resolutio definitionis, quis enim eet ita mente captus, qui non concederet resolutionē esse à posteriori à leuiori notiori ad causas inuestigandas. ut exemplificat Auer. processus uero à simplici ad compositum nō est resolutio. sed compositio. huic propositioni Auer. addo aliam. sed demonstratio propter quid procedit à simplici ad compositum, à causa, quæ est simplex ad effectum compositum, ergo non potest esse resolutio, quæ est à quæsito composito ad præmissarum inuestigationem, primo post. 93. & 94. à corpore dicit Auer. ad superficiem, semper à composito ad simplex, à superficie ad lineam, donec deueniamus ad primum, dicebat in primo post. 172. quare iste uir non uidens auctoritates Auer. lapsus est cum suo monaco Turisano, sed ut uideamus qualiter his uiris non tantum Auer. contrarius est, sed oēs boni peripa. adduco auct.

Auct. Alex. forte adhuc à nullo adductam, quæ est Alexandri aphrodisiensis, cui non minor fides q̄ Auer. adhibenda est. siquidem nullus dicebatur olim peripa. nisi Alexandreus, quæ auctoritas locata est in Auer. nostra memoria, nam nemo peripateticus nisi Auerroista, habet Alexand. in primo lib. suarum naturalium quest. cap. primo uolens probare, q̄ datur unum primum principiū immobile, dicit quia si nō, processus esset in infinitum ergo oportet q̄ sit aliquod primum inmobile separatum, & dicit ipse q̄ hæc ostensio uel monstratio est per resolutionem, dat causam, quare per resolutionem, impossibile est enim dicit ipse primi principij demonstrationem esse per quæ patet quomodo Alexand. facit differentiā inter resolutionem & demonstrationem, & per demonstrationem intelligit propter quid, quia apud ipsum demonstratio quia, non est demōstratio, sed coniecturalis syllogismus, quomodo ergo isti sic allucinati sunt, dicendo resolutionem esse demonstrationem propter quid, & tertius Alexander declarans quid est resoluere, dicit cum à posterioribus & manifestis incæperimus per conuenientiam cum his resolutione utentes, illius naturam constituisse, quæ uerba fuere excepta ab Auer. in cap. de rectorica demonstra. ut dixi, quare patet resolutionē esse à posteriori & manifestiori q̄ Auer. dicebat à diuulgatiori, ad cōstituendam naturā idest quiditatem causam propriam illius, qua habita, non amplius quæramus, & hoc in speculatiuis quia exemplificat de primo motore. ergo per omnia hæc uerba patet non esse demonstrationem propter quid resolutionē, cum sint processus oppositi, quare nec hi uiri secuti sunt Arist. ut debebant nec Auerro. aut Alexandrum & Themist. quorum expositione uti debemus, sed oportet soluere rationes eorum, quæ uidebantur probare propositū intentum. ne uideatur habere aliquā efficaciam apud aliquos praue dispositos. Prima ratio sua fundatur super auctoritatem Them. in primo post. cap. 26. quam meo iuditio non oportet soluere. si quidem illa auctoritas est contra ipsum, definit Them. ueram resolutionem in scientijs speculatiuis & in mathema. & dicit resolutio est uera conclusione posita, causas, ex quibus est exquirere. modo primo post. 5. cap. conclusio est effectus, causæ sunt priores, ergo resolutio est à cōclusione, quæ est effectus ad inuestigationem causæ. ergo non est demonstratio propter quid, si quidem ipsa non inuestigat causas, sed præsupponit. ad Secundam rationem dico, q̄ scientia demonstrationis nō propter quid (ut ipse male sentit) sed scientia demonstrationis simpliciter dicitur resolutoria, non quia procedit à causa ad

Solutio primæ rationis.

Slutio secūdæ

ad effectum, sed quia medium uel causa per quã habetur scientia demonstratiua. est ultimo inuẽta per resolutionẽ. ut Auer. dixit. 4. quæsito posteriorist. et sic nõ dicitur resolutiua, quia procedit à causa ad effectum, nam hic est processus cõpositiuus, sed dicitur resolutiua talis scientia, & per consequens talis liber denominatur resolutorius à resolutione facta circa inuentionem medij, quæ est ante demonstrationem. Ad tertiam rationẽ, quæ sumitur ex auctoritate Auer. secundo metaphysices. 11. dico ꝙ per dissolutionem Auer. intelligit diuisionem, & non resolutionem. declarat enim uerbum Ari positũ in tex. ꝙ nõ est possibile cognoscere infinita, sed oportet deuenire ad ultimas species, dicit Auer. nã si posuerimus postremum non esse .i. ultimum & primum sic, destruetur scientia definitionum, quæ est secundum dissolutionem. idest diuisionem. si quidem diuisio incipit à primo genere usq; ad ultimas differentias & species, quia non datur processus ĩ infinitũ, & hæc ẽ una uia inuestigãdi definitionẽ. s. per diuisionẽ primi generis usq; ad ultimas differentias, & ꝙ hoc sit uerum, uide qa ibimet. postea loqtur de alia uia inuestigandi definitionẽ. s. de compositione, & hæc est uera mens Auer. Erat ultima rõ ipsius, scientiæ matema. sunt maxime resolutiuæ, et tamen nũq; procedũt à posteriori ad prius. ergo resolutio nõ est à posteriori ad prius sed econtra. respondeo ꝙ resolutio non est aliqua species demõstrationis ut infra declarabo. non enim est demonstratio quia, nam demonstratio quia præsupponit medium notum & præmissam notam, sed resolutio tendit ad inuestigationem medij, & præmissæ, sed procedit à conclusione uel quæsito concesso ad medij inuestigationem & sic matema. procedit à posteriori idest à quæsito sic posito & concesso, ad inuestigationem medij et præmissæ. sed per hunc processum resolutiuum, non procedit

Solutio tertiæ.

Solutio. 4.

sicuti demonstratio quia. ut ipse imaginatur præsupponit enim mathematicus, triangulum habere treis. sed uult per resolutionem inuestigare inuestigare præmissam, huius quæsiti. non per demonstrationem quia, tunc ad punctũ argumenti, mathematicus nunq̃; procedit à posteriori ad prius. concedo tanq̃; per demonstrationem quia. sed nego tanq̃; per resolutionem, quia dicebat Auer. in tractatu de rethorica demonstratiua, procedit geometra à corpore ad superficiem, & à superficie ad lineam, & hanc intrat doctrina, quæ dicitur resolutio dicit Auer. patet ergo, qualiter rationes istius uiri sunt nullæ, et hic oritur alia opinio contraria, quæ dicit resolutionem esse demõstrationem quia, & originatur hæc opinio ex supra adductis rationibus, nam si resolutio est à posteriori ad prius. cum demonstratio quia sit huiusmodi, ergo est resolutio, hanc eorum opinionem probant aucto. Arist. supra dicta: 7. meta. 23. q dicit resolutionem esse à fine ad causas & media ad finem ducentia. ut à sanitate ad causas sanitatis. ꝙ Auer. explicauit primo post. 93. esse à quæsito ad præmissas, quæ sunt causæ: ergo resolutio est ob. effectu ad cãm, qui processus est demonstratio quia, hoc uidetur etiam significare auctoritas Them. & Alex. cũ dicunt resolutionem esse à notioribus & euidentioribus ad inuestigationem causæ, modo demonstratio quia procedit ex nobis notioribus & euidentioribus ad causæ inuestigationem, ergo est resolutio, hæ sunt rationes istius opinionis, immo omnes rationes & auctoritates, quas adduximus contra Zimaram, sunt probantes hanc positionem, sed ne iddem repetamus cõsulto omisimus, Sed hæc positio est adhuc falsa. nam resolutio non est aliqua demonstrationis species, nec quia, nec simpliciter, nec propter quid, quòd non sit demonstratio propter quid, iam fuit probatum, quòd uero non sit demonstratio quia

Opĩ. cõciliatoris diff. 8.

Cõtra cõcilia.

paucis uerbis demostro, & primo nam dictum est ab Auerro.& Arist.sexcentus fere in locis
Prima ratio, ꝙ demõtio oĩs tẽdit ad quæsitũ nãliter ignotum dicebat Auer. primo com.secundi post.quæsita sunt etc. post demõstrationẽ, si quæsitũ est propter quid demonstratio tendens ad illud, erit demonstratio causæ. si quæsitum erit si est, demonstratio erit quia, tunc sic. demonstratio omnis tẽdit ad quæsitum, & incipit à præmissis notis, ergo demonstratio non est resolutio, probatur cõsequentia, si quidem primo post.93. Them. cap. 26. eiusdem, resolutio est à quæsito ad præmissas ad inuentionem medij modo in demonstratione quia medium est notum, & non inuestigatur. quare non potest esse nullo modo resolutio, secundo & fortius, adduco tex: Arist.& Auer. supra allegatos. 3.ethi.6.et quæsito.4.post.in qbus locis hꝫ Ari.& suus fidus Auer. ꝙ resolutio tam ĩ arte q̃; in sciã ẽ illa, in qua primũ ĩ cognitione.ẽ finis operis, et principiũ operis ẽ finis cogitationis, dat exẽplũ Ari.primũ ĩ cogitatione medici ẽ sanitas, et tamẽ ultimo producitur, et ẽ finis actionis medici, et principiũ operis, exẽpli cã sirupi uel medela sunt cãæ, quæ fuerunt ultimo inuentæ per resolutionẽ, uide pro hoc clare, ut dixi .7. meta.23.ubi Ari. ponit duos motus motũ intelligentiæ, q est per resolutionẽ à fine resoluẽdo ad media ad ultimã causam, qua inuenta sequtur alter motus, qui dicitur factio & compositio. ex his uerbis colligo rationem meo iuditio non patiẽtem glosam, sicut resolutio in arte præcedit factionem in artificialibus. quia oportet prius medicum, resoluere à fine ad inuentionem causarum ducentium ad finem dicit Aristo. deinde operari & agere, sic & resolutio in scientia facta, debet præcedere factionem & compositionem. debet enim prius scientificus per resolutionem inuenire medium, quo inuento, ex illo debet postea agere demõstrationem. quare resolutio ante demonstraticnem est, similitudo, sicut se habet in arte, sic in scientia: est Auerro. quæsito .4. post. quòd uera resolutio sit ante factionem est Aristo. 7. metaphysi. .23. .3. ethicorum .6. quòd resolutio tam in arte q̃; in mtematicis est ante factionem, quare patet per istam rationem, demonstrationem quia immo omnem demonstrationem. non posse esse resolutionem, cum resolutio præcedat, ipsam. sed hic instaret aliquis. Pulcra istãtia. dictum est supra contra Primam positionem, resolutionem esse à quæsito ad inuentionem præmissæ & causæ ut patet primo posteriorum.172. & Alexander etiam loco allegato, & Auerro. in cap. de retho.demonstratiua, sed demonstratio quia procedit à quæsito ab effectu ad inuentionẽ causæ, si quidem demõ quia tendit ad causam ignotam, ergo est resolutio. Respondeo ꝙ Solutio. uerũ est resolutionem procedere à quæsito à cõclusione.d.Them.ad inuentionẽ præmissæ, quæ præmissa potest significare effectũ uel causam, ut declarabimus infra, sed demonstratio qa non procedit à conclusione.ad præmissam sed procedit à præmissa ad conclusionẽ, procedit enim ab effectu.tanq̃; à medio uel à præmissa, ad causam tanq̃; ad conclusionem, & non tanq̃; ad medium & inuentionẽ præmissæ. sed tanq̃; ad inuentionem quæsiti.& conclusionis quod est proprium demonstrationis. sed resolutionis proprium est inuestigare medium uel præmissam, siue causam siue effectum. ut infra uidebimus. & sic patet solutio, et quomõ nõ põt eẽ resolutio, demõ quia, addunt aliqui hic tertiam rationem contra hanc positionem. si resolutio esset demonstratio quia. ergo hic liber diceretur resolutorius ab ista demonstratione quia, quæ per te est resolutio, sed hoc est falsum, nam perfectior est demonstratio simpliciter uel propter quid quàm quia ergo ab illa fieret denominatio probatur quia à fine debet sumi deonominatio rei qui finis est

est perfectior, & cum demonstratio simpliciter sit motus compositiõis, quia procedit à causis primis etc. ad effectum, ergo potius liber diceretur compositiuus, quàm resolutiuus possent hic adduci aliæ rationes contra hanc positionem, quæ quia notæ erunt in positione Auerro. Ideo ipsam aggrediamur, Quæsitum fuit, unde est quòd liber priorum & post. dicitur resolutorius, & quæ sit resolutio, pro cuius quæsiti ueritate, sunt aliqua præscienda primum, quòd scientiam dici resolutiuam in doctrina peripatetica inuenitur duobus modis. uno modo dicitur scientia resolutiua. quia res, quæ in illa scientia tractantur, fuerunt inuentæ ordine resolutiuo, & hoc modo dicebat Aristo. .3. ethico. 6. & .7. metaphisices .23. artes dicuntur resolutiuæ, quoniam res, de quibus tractat fuerunt ordine resolutiuo īuestigatæ. hunc ordinem obseruauit ī primo physicorum Aristo. qui proposita intentione & fine in primo tex. .s. scīa rerum sensibilium, inuestigauit res tractandas ordine resolutiuo, hunc ordinem etiam Aristoteles seruauit in primo priorum ut patet in primo cap. qui proposito fine scilicet demonstratione, dixit oportere prius loqui de syllogismo. cum illa sine ipso haberi non possit, tandem de propositione & termino. secundo modo, dicitur scientia resolutiua à medio uel ab instrumento, quo illa scientia rerum acquiritur, quod medium fuit per resolutionem inuentum. ut si scientia rerum naturalium acquireretur aliquibus medijs. quæ media fuere nota nobis & inuenta resolutione, illa scientia diceretur resolutoria, & hoc modo dicebat Auerroes quæsito .4. posterio. & hic est illa res ob quam Aristoteles resolutiue eduxit conditiones præmissarum demonstrationis, quia tales conditiones mediorum fuere resolutione inuentæ. uerum isti duo resolutionis modi, quamuis conueniant quòd uterque procedit ordine contrario compositioni naturæ, scilicet ex fine præcognito resoluendo in media, quæ ducunt ad finem. tamen differunt. quia per primum modum omnis scientia dicitur resolutiua. & etiam ars, quoniam res, quæ tractantur in scientia, fuerunt inuentæ in prohemio ordine resolutiuo. sed secūdo resolutionis modo, tantum scientia demonstrationis simpliciter erit resolutiua: quoniam medium in tali demonstratione erit tantum uera resolutione inuentum, nos autem loquimur hic de secundo resolutionis modo, secundum quòd est sciendum, iam fuit supra declaratum, quòd resolutio est duplex quædā facta à natura, quæ potius dicitur corruptio, quædam facta ab arte, & scientia, quæ est cum cognitione. de qua nos loquimur, uerum hæc bipartitur ut Auerro. com. 93. huius habet quædam est resolutio uera. & quædam non uera, uera ut supradictum fuit imitatur naturā, et ē cōtraria cōpositioni naturæ, nō uera nō imitatur naturam. & est similis compositioni naturæ sicuti enim natura componit effectum ex causis. ita resolutio non uera, resoluit causas in effectū. & incipit à causis ad effectum, sicuti compositio in natura, & ideo dicitur non uera resolutio, ut supra declaraui, uerum istæ duæ species resolutionis differunt etiam ratione scientiæ, nam resolutione uera tantū utūtur sciæ simpliciter et mate. p°. post. 94. et .4. quæsito post. ponunt .n. hæ sciæ cōclusionē pro fine. et inquirunt primā cāz, medium, resolutione, quod ducat ad scientia talis finis. ut Alex. & Them. dicebant, secnuda uero resolutionis specie utitur tantū demonstratio qa, quæ ponit cāz eē pro conclusione. et inqrit resoluēdo cāz ī effectū primū, tanquam ī mediū, ex quo habeat cognoscere esse cāæ. et iō hæc resolutio. dicitur eē tantū in demōne qa. Ex his oībus pono cōclusiōes aliquas ad principale quæsitū, prima, liber priorū et post. non dicuntur resolutorij à scīa rerū ordine resollutiuo inuētarū. sz dicūtur

Pō Arist. & Auer. Them. & Alex.

isti libri resolutorij à fine, qui finis est scientia: quæ fuit acquisita instrumẽto uel medio inuento resolutione, uerum ex hac infero Secundam cõclusionem. ꝙ hæc resolutio à qua liber priorum & post. dicuntur resolutorij est resolutio uera quæ fit modo naturæ, & est illa quæ tantum fit in scientijs speculatiuis, et in demõne simpliciter. Tertia conclusio, resolutio rationis non uera fit in scientijs speculatiuis & artibus omnibus, & ab hac non dicuntur hi libri resolutorij, his enim declaratis patebit mens Aristo. & Auer. Quo ad primam conclusionem, ꝙ liber priorum & post. dicuntur resolutorij. quia finis eorum fuit acquisitus medio per resolutionem inuento, licet hæc conclusio contra Zimaram fuit probata, tamen quia lucidissimus Them. in .3. physicorum super tex.15. iubet aliqua esse repetenda non modo iterum sed ter & quater. & si libuerit etiã sæpius. ut difficultates saltim frequenti tractatu assequamur. ideo sectans Themistij præceptum, quia res ad modum est difficilis hanc probabo cõclusionem. nam si isti libri dicerentur resolutiui à rebus, quæ docentur inuẽtis ordine resolutiuo, omnes fere libri Aristo. dicerentur resolutiui in quibus seruauit hunc ordinem ex fine præposito inuenire res tractandas, sicut fecit in primo physicorum similiter in lib. de cælo in lib. de aĩa & fere in omnibus. quia .3. ethy. 6. omnis ars ex fine præcognito habet inuenire ea, quæ debet tractare, & licet hunc ordinem seruauit etiã in lib. priorum & post. ex fine præcognito inuenisset res tractandas in primo priorum primo, tamen nõ ob hoc debent dici resolutiui quia etiam alii libri dicerẽtur resolutiui in quibus seruauit hũc ordinem. sed Arist. hoc fecit ibi, ut seruaret morem suum ordinatũ in procedendo à fine ad inuentionem rerum docendarum ut præcepit ipse .3. ethi. loco allegato, nos autem quærimus quare hi libri tantum dicuntur resolutorij, ex quo declaro secundam conclusionem, hos libros dici resolutorios à resolutione uera, quæ imitatur naturæ modum, hoc declaratur, nam Auer. in hoc prologo declarans titulum huius libri, inquit, est enim analexis resolutio contraria compositioni modo cõposito ẽ à causis ad effectum, ergo resolutio à qua hi libri dicuntur resolutorij est ab effectu ad causas, ꝙ Auer. declarauit primo post. 93. inquiens ꝙ uerax resolutio est contraria compositioni naturaliter. ergo resolutio uera est à quæsito ad præmissas, & hæc est resolutio modum naturæ immitãs. quæ tantum habet fieri in scientijs speculatiuis non autem in scientijs practicis. hoc probatur, nam cum talis resolutio attendatur tantũ in demõne simpliciter, qua non utũtur sciẽtiæ practicæ, sed tantum speculatiuæ, merito illa non erit in scientijs practicis sed speculatiuis, resolutionem autem ueram quæ imitatur naturam fieri tantum in demonstratione simpliciter nõ ĩ demonstratione quia, nec propter quid, probatur, nã dictum est auctoritate Auer. primo post. 93. & 94. & .172. & alibi. ꝙ resolutio uera. est inuẽtio medij & præmissæ, quæ continet causam. cui auctoritati pro maiori, addo minorem, sed tãtum in demonstratione simpliciter inuenitur medium tali resolutione. ergo tantum in ipsa fit resolutio hoc modo, minorem probo, nam hæc resolutio non fit in inuestigando medium demonstrationis quia, si quidem primo post. 95. medium in demonstratione quia est effectus proprius. ut declarauit Arist. primo post. cap. 30. sed per resolutionem ueram ad modum naturæ. non inuenitur effectus, sed causa ut dictum est, ergo in demonstratione quia, nõ fit talis resolutio, dices ergo fit in demonstratione propter quid in qua cã rei inuenitur. dico ꝙ nec in demonstratione propter quid, nam licet medium sit causa, tamen notificatur inuenitur demonstratione quia ex effectu ut declarauit Auer. primo post. 95. & 8. physi. 53.

& sci-

& secundo cœli.35.cum ergo medium in tali demonstratione reperiatur ex effectu demonstratione quia, ergo non per resolutionem. si quidē probatum fuit supra resolutionem non esse aliquam speciem demonstrationis, quare non attenditur hæc resolutio in demonstratione propter quid, nec quia, ergo tantum in demonstratione simpliciter, cum non sit alia species præter illas, ex quibus uerbis patet secunda conclusio resolutionem uerā quæ est medij inuentio & propriæ causæ non fieri nisi in demonstratione simpliciter quam resolutionem docuit Arist. primo post. cap.39.ubi posuit terminum à quo incipit resolutio.& terminum ad quem desinit, dixit enim incipere à quæsito & terminari ad causam ultimā in inuētione.qua habita non oportet amplius quærere exempli .g. quærimus cur uenit sortes. hoc est quæsitum, à quo incipit resolutio ponimus uel topice concedimus sortem uenisse.uolumus inquirere causam uel medium. quare uenit et dicimus ut accipiat argentum.ultra resoluēdo quæro. cur ut accipiat argentum.do causam ut reddat cui debet. iterum quæro, quare hoc ut non iniuste agat & sic semper resoluendo posteriora in priora donec inueniamus ultimam causam in quæstione non habentem aliam causam, per quam ualeamus quærere, & non causam ultimam in esse, ut declarat Auer.per quam belle secūdo phy.38. quare resolutio naturam sectans erit inuentio medij quod est causa propria in demonstratione simpliciter, qua habita cessat inquisitio hoc etiam declarauit Aristo.secundo post.cap.8.dicens, nos nūq̄ quiescere in quærendo, donec causam ultimam quæramus, qua habita, non amplius quærimus, dat exemplum Arist. supposito, lumen deficere in luna. quærimus causam, scilicet interpositionem. qua habita inuestigamus, si illa causa est demonstrabilis uel ne, si est demonstrabilis, quærimus aliam, donec deueniamus ad ultimam cām in resolutione idest ad causam propriam & uniuersalem, dicebat Arist. qua habita, cessat omnis resolutio, ut declarauit cap. .39. huius primi post. cum uero hæc causa propria et prima quæ conuertitur cum effectu sit causa formalis primo post.11.35.12. meta.16. secundo post, 58.& .67. quæ causa formalis est medium, tantum ī demōstratione simpliciter .2. post.56. merito demonstratiue sequitur resolutionem uerā tantum attēdi in demonstratione simpliciter si quidem, resolutio cum sit inuentio propriæ causæ & uniuersalis, quæ solum est causa formalis ingrediens demonstrationem absolutam, demonstrationem uero propter quid non ingreditur causa formalis primo post.35. sed efficiens finalis & materia, ut supra declaraui, quare sequitur conclusio uera de mente Aristo.resolutionem ueram tatum attendi in scientijs speculatiuis, quæ utuntur demonstratione absoluta.ex qua conclusione sic declarata, patet aliud supra à me probatum, resolutionem non esse demonstrationem, nam per dicta, clarum est resolutionem eē primo medij quæstionem, & secundo eius inuentionem, modo demonstratio non inuenit medium, sed præsupponit, ut declaratum est, prius enim est resolutio, postea demonstratio sicuti prius resolutio in arte, postea factio, uerum hæc resolutio: cum non sit demonstratio sumet potius rationem syllogismi suppositorij uel hipotetici, non enim assero esse illos sed habet modum illorum procedit enim resolutio uera ex effectu posito uel concesso ad inuestigationem causæ, ut Them. dicebat uera cōclusione posita causas exquirere, & Arist.dicit posito lunā deficere q̄rere cām, ē per modū syllogismi hipote. uel suppositorij, qui procedit à cōcesso & posito ab aliquo & probabiliter cognito, ad causam eius, ex quibus dictis p3. alia pars conclusionis .s. lib.post.& pri. utrumq; dici resolutorium à tali resolutione sic declarata, à resolutione

ſolutione inq;, quæ eſt contra compoſitionem, ut dixit Auer. in magna com. lib. priorum, quæ ad noſtras manus hactenus non peruenit magno noſtro detrimento, ſed de bellis hoc potiſſimum cõquærendum eſt Quòd ſolent eſſe incauſa ut huiuſmodi ſcriptis careamus. ſed Auer. declarauit hoc etiam in com. 93. huius, ꝙ eſt reſolutio cõtraria compoſitioni naturaliter, quæ reſolutio cum in demonſtratione ſimpliciter obſeruetur, quæ demõſtratio habet agenerare perfectã ſciẽtiã, tanq; finem, merito dicitur uterq; liber & priorum & poſt. reſolutorius ratione finis, quia ſcientia demonſtratiua agenerata fuit demonſtratione ſimpliciter, ĩ qua cauſa uel medium fuit reſolutione inuentum, & cauſa eſt, ſi quidem ſecũdo de anima .49. à fine ſũmitur rei nomen, & ſecundo phyſicorum. 91. natura ſuas res à fine ordinat, ſimiliter & ſcientia, cum imitetur naturam, debet ordinare res à fine, quia finis. ſ. ſcientia uera acquiſita fuit per demonſtrationẽ ſimpliciter, in qua mediũ eſt inuentũ reſolutione, iõ à fine uterq; lib reſolutorius denominatur. his enodatis patent Auer. dicta. primo. d. hunc librũ inſcribi de demonſtratione. & hoc quo ad rem tractatam. ſi quidem titulus libri ſumitur à re tractata, ſecundo quando dicit inſcribi reſolutorium. hoc eſt quo ad modum tractandi & nõ ſolũ rõe finis. ſi quidẽ demõtio, quæ hic tractatur, quæ primo & per ſe eſt demonſtratio abſoluta, eius medium inueſtigatur reſolutione, ideo dicitur reſolutorius hic liber ratione medij demonſtrationis, quòd reſolutione inuenitur, et hæc eſt expoſitio, quæ à nullo fuit tacta. & uidetur conciliare Auer. dicta, quæ uidentur eſſe diuerſa, dicendo eſſe de demonſtratione, & de reſolutione libri titulum, licet alij dixerint titulum eſſe de demonſtratione. tanq; de nomine libri. quando uero Auer. dicit librum dici reſolutorium, hoc eſt q̃tũ ad cognomen libri. hoc non uidetur eſſe ex mente Ariſto. ſi quidem nullibi reperitur in doctrina Ariſt. eſſe nomen libri et cognomen, ita ut poſuerit Ariſt. nomen & cognomen, ſed ſemper ſumpſit titulum à re tractata, iõ melius dicendum uidetur librum de demonſtratione inſcribi tanq; de re tractata, reſolutorium uero quo ad modum tractandi, quia demõſtratio uel eius præmiſſæ & medium reſolutione inuenitur, q̃uis uterq; liber & priorum & poſt. ab una reſolutione, ratione finis reſolutorij denominentur & ratione rei tractatæ, quia unamet res tractata in utroq; ſed alij dixere, ꝙ liber melius dicitur de reſolutione demonſtratiua. ſed textus Auer. & cõmuniter apud oẽs aliter reperitur titulus. ideo noſtra expoſitio pace omnium uidetur magis cõſona ueritati. patet ergo ſecunda concluſio, quæ ſit reſolutio, et à qua reſolutiõe denominetur hic liber reſolutorius. Ex quibus iam declaratis, patet error illorum, qui dixere duplicem eſſe, reſolutionem. formalem ſcilicet & materialem reſolutionem formalem dicunt eſſe illam, qua forma ſyllogiſmi reſoluitur in præmiſſas ſuas, materialem uero qua demonſtratio reſoluitur in præmiſſas demõſtratiuas. Hæc enim dicitur materialis, quia reſoluitur demonſtratio in præmiſſas. quæ habent rationem materiæ, illa dicitur formalis, quia reſoluitur forma ſyllogiſtica in ſuas præmiſſas: ex quo dicunt iſti, cum prius ſit à quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequẽtia. cũ forma ſyllogiſmi ſit prior demoſtratione primo priorum. 5. ergo reſolutio ſyllogiſmi in præmiſſas, dicitur prior q; reſolutio demonſtrationis in præmiſſas ſuas, ſi quidẽ hæc dicetur poſterior, uti demonſtratio eſt poſterior ſyllogiſmo. ex quibus inferunt librum priorum & poſt. dici reſolutorium, uerum liber priorum dicitur reſolutorius à reſolutione priori, quæ eſt ſecundum formam, liber uero hic dicitur reſolutorius à reſolutione poſteriori, quæ eſt ſecundum materiam,

Cõtra latinos. de reſolutione formali.

quæ

quæ omnia sunt præter intentionem Aristo. & Auer. nullibi enim inuenitur ab Arist. ꝙ forma resoluatur, cum resolutio uera sit rei in partes exquibus est composita, modo forma est simplex non composita, ut patet ab auctore sex principiorum, ergo non resoluitur præterea Aristo. & omnes boni peri. dixere formam corrumpi. quando compositum resoluitur, separatio enim formæ est corruptio formæ .4. phy.17. & .18. ideo non possumus peripat. dicere, ꝙ forma resoluatur, & ut arguamus contra illam positionẽ, probo ꝙ ista resolutio formalis idest in qua resoluitur forma, non detur, quia per te est resolutio formalis, in qua resoluitur forma syllogistica in præmissas, arguo sic, omnis motus accipit denominationem à termino ad quem .5. physi.9. si in hac resolutiõe termini ad quos terminatur hæc resolutio sunt præmissæ syllogismi, quæ præmissæ ut omnes cõcedunt habẽt rationem materiæ respectu syllogismi, ergo ista dicetur resolutio potius materialis q̃ formalis. cum resoluatur in præmissas, quæ sunt materiæ syllogismi. sicuti dicitur resolutio demonstrationis in præmissas materialis per te, quia resoluitur ĩ præmissas, quæ sunt materiæ, præterea hoc est contra decreta Auer. in hoc prologo cum dixerit Aristo. utrumq; librum eodem inscripsisse nomine. ergo eadem resolutione, ꝙ ipse declarans dixit, iam autem diximus in lib. priorum, quid sit significatũ analexis. quare unica resolutiõe uoluit Auer. inscribendum esse librum priorum & post. non ergo datur una resolutio prior, reliqua posterior, præterea si ista diceretur resolutio, posterior quia docet resoluere syllogismum demonstratiuum in præmissas suas, quæ sunt materiæ, ergo eodem pacto diceretur liber top. & elencorum resolutorij resolutione posteriori. si quidem docet tales syllogismos resoluere in præmissas suas, quæ sunt materiæ quare dicamus. ꝙ ab unamet resolutione uterq; liber dicitur resolutorius. tum quia eadem est intentio in utroq; idem finis eadem res totalis tractata. quare una inscriptio, si quidem unus est liber ut declaratum fuit, Nec tamen uolo præterire ꝙ aliqui addunt unam rationem contra hanc positionem quam putant demonstrare, & sumitur ex uerbis Auer. in quæsitis log. cap. de definitione termini inquit Auer. exponens illud uerbum positum in definitione termini (in quem resoluitur propositio) quia id in quod res resoluitur per se, est id, quod potest inueniri solum per se absq; re, in quam resoluitur res per se, et est illud ĩ quod resoluitur. dat exemplum corpus resoluitur in elementa per se. cum possint elementa per se inueniri sine eo. sed per accidens resoluitur in formam, quia nequit esse forma sine composito. tunc ex hoc arguunt aliqui, ergo non datur resolutio formalis, qa forma non potest per se esse absq; composito, nam resoluitur aliquod in partes permanentes, q̃uis hæc ratio usq; ad hæc tempora fuit habita pro demonstratione contra hanc opinionem, tamen si perspexerimus ueritatẽ nullius est momẽn, si quidem non dicit illa opinio ꝙ detur resolutio formalis. ac si resoluatur syllogismus in formam, si.n. hoc concederet, argumentum haberet robur. sed uult ꝙ sit resolutio formalis, quia syllogismus q est forma demonstrationis resoluitur. & non ꝙ ad formam fiat resolutio. sed ꝙ à forma syllogistica fiat resolutio ad præmissas, & sic fit ad partes permanentes si quidem præmissæ permanent per se, absq; ꝙ sint in figura & ordine. et sic hæc uerba sunt pro hac opinione. ideo illã res probabis rationibus supra adductis, quæ uidẽtur militare, uolui autem hoc declarare: ut nihil amplius desideretur in hoc quæsito disputando, sed hic insurgeret aliquis nouus sacerdos in doctrina Aristo. si declaratum fuit ab unamet resolutione utrumq; librum dici resolutorium unde est, ꝙ ille Dubitatio.

dicitur

dicitur liber priorum hic poste. uidetur ergo, quod sint duae resolutiones, una prior, reliqua posterior, respondeo quod unamet resolutiõe dicitur resolutorij. uerum illae dicitur priorum ut declarauit Arist. primo priorũ. 5. quia tractat de forma syllogismi, quae est prior & uniuersalior demõstratione, oĩs. n. demonstratio est syllogismus, sed nõ conuertitur, & quia uniuersalia in doctrina semper praecedunt primo phy. 4. ideo ille dicitur liber priorum, cum de re priori & uniuersaliori pertractet hic uero posteriorum cum de re posteriori pertractet, si quidem de praemissis demonstrationis. tamen uterq; liber dicitur resolutorius ab unamet resolutione, non dicũtur autem liber top. & elencorum posteriores, quia lib. priorum primo et per se fuit ordinatus gratia demonstratiuae disciplinae, ideo ille priorum. respectu illius, ad quem per se ordinatur. qui est liber in quo de instrumento agitur faciente demonstratiuam disciplinam, ut supra fuit declaratum, nec dicuntur resolutorij, si quidem Arist. in illis non utitur resolutione aliqua, patet ergo quare dicuntur resolutorij & quare nominantur priorum & post.

Sed hic dubitat Philop. cum Arist. in libro priorum doceat componendi modum ipsius syllogismi in modo & figura, similiter in lib. post. docet modum componendi demonstrationem, ex ueris praemissis primis etc. unde est, quod potius resolutiuus nuncupatur ab Arist. quam compositiuus, addũt aliqui rationem, quia titulus libri debet sumi à perfectiori. modo compositio est perfectior resolutione. si quidem compositio est motus ad esse resolutio est motus ad nõn esse, motus autem ad esse perfectior est motu ad non esse. Ad hanc dubitationem aliqui dixerunt. quod potius iste liber dicitur resolutorius quam compo. quoniam resolutio est ab arte, compositio uero est innata à natura. idiota enim componit syllogismũ ex natura, sed nescit resoluere syllogismum ĩ praemissas maiorem & minorem. modo ab his, quae sunt secundum artem. debet fieri denominatio, ideo potius resolutorius quam compo. nũcupatur, sed haec respõsio non soluit dubitationem, si quidem componere & resoluere sunt relatiua, quae de necessitate simul sunt & cognoscuntur. ita ut qui scit cõponere de necessitate sciat resoluere, praeterea, nunq̃ potest aliquis scire cõponere nisi prius sciuerit resoluere. si quidem resolutio est prior natura, compositione. quare cũ prius sit cognoscenda, oportet prius cognoscere & scire resoluere quam componere. & maxime cum resolutio sit ad inuentionem medij, à quo sequitur deinceps compositio, quomodo igitur sciet cõponere, nisi prius habuerit medium per resolutionem inuentum. si uero inquis. idiota componit & syllozizat, & tamen nescit resoluere dico, quod ille syllozizat & componit ex natura, non ex arte. sed nos loquimur de compositione & resolutione secundum artem. in qua quidem compositione impossibile ẽ aliquem ipsam scire, quin prius cognouerit medium per resolutionẽ, Ex quo sequatur postea cõpositio. ideo alij dixere, quod cum resolutio sit prior natura compositione. nam compositio non est nisi eorum, quae fuerũt prius per resolutionem inuenta ideo dicitur resolutorius, quia denominatio fit à priori natura & cõmuniori, sed nec responsio haec satis facit. si quidem non reperitur in doctrina peripa. quod denominatio fiat à priori natura & à communiori. sed denominatio fit à fine ex quo insurgit ratio fortissima contra hanc responsionem. si per dicta, resolutio est prior natura compositione, & ordinatur resolutio, ut inde componamus. ergo finis resolutionis est compositio. quare cum à fine sumatur rei denominatio, potius compositiuus, quam resolutiuus dicendus uidetur, ideo omissis aliorum respo. dicamus, quod cum in doctrina Arist. compositio demonstrationis. uel praemissae ingredientis demõstrationem, & aliam

Solutio.

Dubitatio. Philop.

Ratio.

Solu. aliquorũ

Improbatio.

Solutio aliorum.

Refutatio.

Sõ propria.

& etiam syllogismũ nõ reperiatur nisi duobus modis una est compõ demõnis, quæ est compõ formæ syllogisticæ in mõ et figura, quãdo sunt duæ propositiones in debito mõ et figura, et hanc cõpositionẽ, h3 demõ à syllogismo cuius est compõ. ab unitate signi uel notæ illationis et hæc est illa, de qua Auer. dixit secundo post. 46. ꝙ demonstrationum compõ est compõ orationis enunciatiuæ, quæ quidem enũciatiua oratio ponitur ĩ desinitiõe syllogismi. alio pacto dicitur compõ demonstrationis respectu partium præmissæ. i. respectu prædicati & subiecti, quæ sunt composita in præmissa, ratione copulæ coniungentis. & sic dicitur præmissa una respectu unius copulæ, erit uero plures cum nõ habet illam copulam, ergo hæc compõ dicitur respectu copulæ & uerbi prior uero dicitur respectu illationis uel signi uel respectu medij termini unius, qui copulat composuit maius extremum minori, hos duos compositionis modos declarauit Auerro. per quam clare in primo periher. cap. 4. ubi loquitur de unitate orationis & syllogismi tam cathegorici q̃ conditionalis. Ex quibus omnibus patet solutio ad dubitationem ꝙ cum in hoc lib. nulla compõ demonstrationis doceatur ab Aristo. merito compositorius non dicitur, si quidem tantum hic Arist. inuestigat conditiones, per quas sciamus inuenire præmissas demonstratiuas, ut Auerro. dixit in hoc prologo et dicet primo post. 17. quæ conditiones non inueniuntur, nisi per resolutionem et .n. ex scire quod est finis, resolutiuæ inuestigauit cõditiones præmissarũ, dicens si scire est, ut posuimus necesse ẽ demõnem esse ex ueris primis etc. nũq̃ aũt Arist. docuit modum componendi præmissas demõstratiuas ĩ mõ & ĩ figura. quia hoc præsuppo. declaratũ in primo priorũ, et si Ari. in hoc lib. cap. 31. loquatur de figura et compositione demõnis sumit oĩa ut declarata in lib. priorũ, quare cum Ari. in hoc lib. non doceat compositionem. sed solum per resolutionem inuenire conditiones præmissarum, merito non compositiuus, sed resolutiuus dicitur. sed aliquis acuti ingenij instabit. ergo tu non poteris euitare, quin liber priorum dicatur compositorius, si quidem ibi Aristote. docet compositionem & syllogismi in cõmuni. & demonstrationis in modo & figura. ultra cum sit unus liber priorum & post. per declarata & in lib. priorum Aristo. doceat compositionem demõnis in lib. post. doceat inuenire conditiones præmissarũ per resolutionẽ quare nõ dicitur cõpositorius à prima parte lib. sicuti diciturresolutorius à secũda parte, pro respõsiõe ẽ rememorãdũ id, ꝙ supra declaratum ẽ, syllogismũ ĩ lib. priorũ declaratũ multas sub se habere spẽs demõnem top. reth. poeticũ & soph. silog. tamẽ syllogismus eiusq; forma primo et per se ordinatur ad demõnem tanq̃ ad finem & omniũ perfectissimum, & ideo Aristo. in primo priorũ cap. primo ponens finem syllogismi, dixit esse demonstrationem & scientiam demonstratiuã, ex hoc p3 solutio cũ Ari. ĩ lib. priorũ doceat cõpositionẽ et ĩ hoc lib. inuentionẽ præmissarũ per resolutionẽ potius sumpsit titulũ à resolutione q̃ à compõe rõe finis, nam syllogismus et eius compõ ordinatur ad sciã3 demõstratiuã tãq̃ ad finẽ, quæ sciã demonstratiua fuit acquisita resolutione ideo à fine per resolutionem inuento denominauit ipsum resolutorium, cum à fine rei sumatur denominatio, sed contra hanc determinationem aliquis difficili instaret argumento, quod à nullo aduertitur, si per te rei denominatio sumitur à fine. & ideo liber priorum et post. denominatur resolutorius rõe finis. i. sciæ demõstratiuæ. quæ fuit acquisita resolutione, eodẽ pacto arguo sic, à fine sumitur denominatio rei, sed compositio est finis resolutionis, ergo potius compositorius q̃ resolutorius, ꝙ uero resolutio tẽdat ad cõpositionẽ tanq̃ ad finẽ, nullus negat q2 Ari. 7. meta. 23. Difficilis rõ contra positi.

H 3. ethy.

.4. ethic.6. & Auerro.4. quæsito post. habent quòd ideo resoluimus ut componamus, si quidem finis cogitationis est principium operis tam in arte q̃ in scientia inquit Auerro.loco supradicto, quare potius liber compo. q̃ resolu. cum sit eius finis, hæc ratio & si in rei ueritate uideatur quodam modo demonstrare, tamen pro rei ueritate dicã ea, ĩ quibus ipse acquiesco, scilicet quòd hic liber, ut dixi non dicitur compositorius, quia hic non tractatur de compositione Demonstrationis sed in libro priorum, et si dicis resolutio ordinatur ad compo. respondeo ꝙ licet resolutio ordinetur ad compositionem, tamen resolutio & cõpositio ordinantur ad scientiam demõstratiuam tanq̃ ad finem principem, ut Aristo. dicit primo priorum primo. & quia scientia demonstratiua q̃tum ad propriaꝫ differentiam & propria attributa, quæ sunt proprietates præmissarum acquiritur per resolutionem. ideo potius resolutorius q̃ cõpo. dicitur, & sic ad formã argumenti q̃uis resolutio ordinetur ad compo. nõ tamen tanq̃ ad finẽ principalẽ. sed ordinatur ad sci am demõstratiuã tanq̃ ad principalẽ finẽ, quæ scĩa demõstratiua cũ hẽat partẽ principalẽ i. præmissas demonstratiuas resolutione acquisitas, iõ ab hac potius q̃ à cõpositione nomẽ sumpsit, si qdẽ cõpõ nõ est ita pars propria et princeps demõnis cũ alijs ẽt cõueniat, quemadmodũ ẽ præmissa demõua.

Prima expo.

Secunda

Alia põt esse responsio, ꝙ lib. priorum dicitur resolutorius, quia tractatur ibi de syllogismo, qui primo & per se ordinatur ad librum poste. & ad demonstrationem ut dixit Arist. primo priorum 5. & ideo Auer. dicebat in hoc prologo, intentio nostra est exponere secundos analiticos q liber de demonstratione inscribitur. & sic liber priorũ ordinatur ad librũ post. in quo de demõne tractatur & sic à re tractata sumpsit titulũ, scilicet de demõstrationẽ, dicitur autẽ resolutorius. rõe modi tractãdi, qa demonstratio, quæ ẽ finis syllogismi, non acquiritur nisi medio, quod per resolutionem inuenitur non per compositionem, ideo potius resoluto. q̃ compo. nam à modo tractandi una sciẽtia distinguitur ab alia, cum ergo methodus inuestigandi mediũ demõstrationis sit acquisita modo resolutiuo, non compositiuo, ut patet ex scire quòd ẽ finis demõis, resoluendo inuestigauit medium non componendo, ideo potius à resolutiõe nomen sumpsit q̃ à compositione. hæc mihi uidentur pro hac soluenda difficultate, si nodum solui, saltim alijs occasionem dedi inuestigandi solutionem, patet ergo causa tituli, sed in hoc erat una dubitatio prius adducta, titulus libri sumitur à perfectiori, modo compositio est perfectior resolutione. si quidem tendit ad esse. resolutio ad non esse. ad hanc dibitationem facilis est solutio, nam dictum est supra nos loqui de resolutione facta ab arte non à natura, modo resolutio facta ab arte non tendit ad nõ esse. sed tendit ad medij inuentionem, & causæ propriæ qua habita fit rei scientia & sic tendit ad esse. rõ aũt dicta concludit de resolutione naturæ nos autẽm loquimur de resolutione facta in arte, & sic patet quæ dici possunt in hac conclusione secũda præposita. Erat tertia conclusio resolutionem rationis non uerã, quæ est à causa posita ad effectum ultimum inuestigandum posse fieri tam in scientijs speculatiuis, quàm practicis, si quidem omnes utuntur demonstratione quia, in qua medium inuestigatur resolutione non uera, & ab hac resolutione liber priorum & post. non denominantur resolutorij, si quidem dictum fuit resolutionem, à qua lib. priorum & posteriorum dicuntur resolutorij, esse contrariam compositioni, modo resolutio non uera est similis compositioni naturæ, cum à causa procedat ad effectum, & hæc resolutio tantum deseruit in inuestigando medium demonstrationis qa, quod est effectus proprius, procedit enim

Tertia concla.

enim à causa posita ad inuestigandum per resolutionem: donec ultimum inueniat effectum, quo inuēto cessat resolutio, modo ab hac resolutione nō dicitur lib. post. resolutorius. tunc. n. diceretur resolutorius ab imperfectissima demonstrationis specie, ꝙ est falsum. sed in bis dictis sunt difficultates haud parue, & prima uidetur hæc resolutio inutilis & uana. si enim resolutio non uera deseruit ad inuestigandum medium demonstrationis quia. hoc est frustatorium, cum medium in tali demonstratione sit effectus (nam non loquimur de demonstratione quia per causam remotam) et cū effectus sit nobis sensatus p°. post. 12. & primo phy. 2. & 3. dicebat Arist. effectus cōposita sunt nobis notissima, adeo ut innata sit nobis uia ex illis procedere in cognitiōe rerum, quare cum medium in tali demonstratione sit effectus, non indigebit resolutione non uera ad sui notitiam, ut arguatur in forma. Quod est per se notum, non indiget aliquo ad sui notitiam, mediū in demonstratione quia est huiusmodi, ergo non indiget resolutiōe pro sui notitia, maior est nota, & minor per loca supra adducta. & Aristo. ēt ponit hāc minorem primo post. cap. 30. dicens medium demonstrationis quia, aut accipitur notum per inductionem, uel per sensum, non ergo indiget resolutione, nec unq̄ reperitur ab Arist. ꝙ effectus medium in demonstratione quia fiat notum per resolutionem, sed per inductionem, uel per sensum dicit Ari. hoc uero. s. per resolutionē inuenire mediū, posset fieri potius in demōstratione propter quid. in qua causa est nota naturæ, non nobis sed in demonstratione quia uidetur impossibile. Secūda dubitatio est enim uulgata propō Ari. sexcentis in locis, ꝙ sēper innata est nobis methodus ad ignota procedere ex notioribus. modo processus resolutionis non ueræ est ab ignoto ad notum, ergo non debet dari. probo minorem: nam hic procesus non est demōstratio propter quid, quæ procedit à causa notiori ad propter quid effectus. sed est processus à causa ad inuentionem esse effectus, & non propter quid, sed esse effectus semper est notius. quātunq; notitia causæ, ergo non est procesus scientificus, immo est contra artem petens ī principio ab ignoto ad notum, cum cā nūq̄ sit notior esse effectus, ꝙ ē sensatū. Tertia dubitatio. si hæc resolutio non uera est à causa posita concessa ad inuentionem esse effectus, hoc non est nisi ut esse effectus inuento regrediamur ad cognoscendum aliqd de cā, ut sciētia rei perfectæ habeatur. quæ naturaliter desideratur, sed ex esse effectus nos non possumus cognoscere, nisi existentiam cāæ secundo post. 8. ergo regredimur ad cognoscendum cāæ existentiam, sed existentia causæ erat prænota. ergo ille processus ē superfluus. ꝙ existentia cāuse sit prius nota probatur. nam per te hæc resolutio procedit ab esse causæ posito & concesso ad inuentionem effectus pro medio ī demonstratione quia. ergo cū esse causæ sit prænotum. non erit necessarium inuenire effectū, pro inuestigando esse causæ. ergo talis processus superfluus ad inueniendū effectū, tum quia est notus natura sua, tū quia frustatorius ē, doctrinæ nō deseruiens, potest etiam formari Quarta rō processus à cā ad effectum est demonstratio uel propter qd, uel simpliciter primo post. 95. primo phy. 2. si resolutio nō uera eēt processus à cā ad effectū ergo eēt uel demōstratio propter qd, uel simpliciter. sed hoc ē falsum per supra probata, ergo nō datur talis resolutio semper. n. apud oēs peri. processum à cā ad effectū esse demōnis speciem manifestum ē, hæ sunt rationes, quæ uidentur remouere hanc resolutionis spētiē tanquam inutilem & frustatoriam. tamen quia nos profitemur omnia Auer. dicta esse ex mente Ari. Ideo illam de mente Aristote. & Auerro. substentabimus, deinum soluemus rationes. pro sfoluendis

Prima dubi.

Secunda Dubitatio.

Tertia dubi.

uendis his rationibus est sciendum. quòd resolutio cum sit duplex. ut supra fuit declaratum uera & non uera quæ fuere supra declaratæ. tamen pro solutione rationum aliqua repetere in re difficili non erit damnandum, dicimus igitur resolutionem ueram esse motum intellectus, qui procedit à conclusione posita ad inuestigationē medij et causæ propriæ quod Auerro. dixit esse discursum à primo cogitato ad principium factionis, Ari. uero dixit esse à fine ad mediorum inuestigationem. quæ resolutio uera tantum fit in demonstratione simpliciter, in qua causa propria rei inuestigatur, uerum instrumentum quo utimur per resolutionem, inuestigando causam propriam est syllogismus hippoteticus per naturam. qui, ut habet Auer. primo cœli secundo & secundo physi. 3. & in cap. de syllogismo hippote. per naturā, potius habet manifestare q̄. probare habet enim procedere ex præmissis concessis ab omnibus uel pluribus ad manifestanda ea, quæ sunt media inter per se nota, et naturaliter ignota, & ideo semper in tali syogismo apponitur particula quasi. si procedēs à positis nō absolute, ut procedit demonstratio. sed à sic concessis & positis topicè & hoc dicebat Auer. primò poste. 93. resolutio est à quæsito posito sic & concesso ad præmissam mueniendam. ut dicebat Them. & hunc modum Arist. seruauit in primo poste. qui procedens resolutiue usus est syllogismo hyppotetico per naturam dicens. si scire est ut posuimus, necesse est demonstrationem esse ex ueris primis inmediatis ect. quare instrumentum, quo utimur in resolutione, non est nisi syllogismus hippote. per naturam, & propter hoc dixi, ꝙ resolutio uera tantum deseruit ad inuestigandum medium demonstrationis simpliciter nō quia nec propter quid, & ratio est. nam medium in demōstratione simpliciter cum sit nobis & naturæ notum. sufficit ad illud manifestandū syllogismus hippote. per naturam. qui habet manifestare quomō nota & ignota & nō utimur in tali nostra demonstratiōe quia, quoniā tūc causa in demonstratione simpliciter esset nobis ignota ꝙ est falsum, secundo tunc non declararet & probaret esse effectus talis demonstratio quia esset notum per demōnē quia. ꝙ est absurdum ideo instrumentum quo utimur in tali demonstrationis causa notificanda. est resolutio quæ procedit per syllogismum hippote. per naturam in demonstratione uero propter quid, cum medium sit causa quæ est nobis naturaliter ignota & naturæ nota. non utimur tali resolutione, si quidem talis demōnis mediū uenatur demostratione quia, dicebat enim Auer. secundo post. primo, quæsita naturaliter ignota inuestigātur demonstratione. ergo cū medium in tali demonstratione sit causa nobis insensata ignota inuestigabitur demonstratione quia. non resolutione, quæ utitur syllogismo hippote. per naturam manifestāte ea. quæ sunt media inter per se nota & ignota. sed dices q̄uis causa scientificæ sit nota per demonstrationem quia. tamen potest topice inuestigari resolutiōe, quæ utitur huiusmodi syllogismo hippotetico respondeo, ꝙ hoc esse haud potest, nam causa in demonstratione propter quid est ignota nobis & naturæ nota, ideo cum sit nobis ignota omnino, non habemus aliud medium ad illam manifestandam, nisi demonstrationem quia, ut declarauit Arist. & Auer. primo physic. secundo & primo post. cap. 30. & 8. phy. 53. nam hæc demonstratio notificat id, ꝙ nobis est ignotutū. secus autem est in demōstratione simpliciter in qua causa est nota nobis & naturæ. ideo ad illam manifestandam non indigemus demōstratione quia, si quidem hæc tendit ad ignotum, sed tantum indigemus resolutione, quæ utitur instrumento manifestante, potius q̄; probante. Dices ergo deseruit etiam hæc resolutio in demonstratione quia,

in

in qua medium est nobis notum. dico, ꝙ nec si quidem haec resolutio uera de qua nunc loquimur ē à quaesito posito ad inuentionem medij, quod est causa, ut supra dictum fuit. modo in demonstratione quia. medium est effectus, ergo non deseruit talis resolutio in demonstratione quia, sed bene resolutio non uera, quae est à causa posita ad inuentionem ultimi & proprij effectus, qui sit medium in demonstratione quia, sed aliquis instaret effectus est sensatus notus nobis primo, ergo non indigemus tali resolutione non uera ad notificandum illum effectum, respondeo, ꝙ haec resolutio est necessaria in inueniendo medium in tali demonstratione, nam sicuti Auer. dixit .4. quaesito posterioristico, & primo post. 94. ꝙ demonstrans demonstratione simpliciter, utitur resolutionr ex conclusione posita, inuestigando medium, quod sit causa. et haec est illa resolutió, per quam Arist. resolutiue eduxit conditiones demōstrationis simpliciter dicebat Auer. et tamen medium in tali demonstratione est nobis & naturae sensatum. eadem ergo ratione in demonstratione quia. uti licebit resolutione non uera ad inueniendum medium effectus à causa posita, quāuis medium sit sensu, uel inductione notum. & sicuti resolutio, qua utimur in demonstratione simpliciter, non est demōstratio. sed est inuentio medij in tali demōstratione. eadem ratione neq; haec resolutio non uera erit demonstratio, sed erit inuentio medij demonstrationis quia. & licet medium sit notum, tamen potest manifestari & declarari resolutione non uera, quae est à causa sic posita & concessa ad ultimum inueniendum effectum, uerum nolo te imaginari, ꝙ haec resolutio procedat à causa cognita scientifice, sic enim esset demonstratio propter quid, sed procedit à causa supposita sic esse ad inuentionem effectus, quo scito deinceps scire possumus perfecte causam. et sic differt à demonstratiōe propter quid, ī qua medium, quod est causa, fuit scitum perfecte per effectum demonstratione quia, qua causa scita, procedimus ad propter quid effectus nō ad esse, quia hoc erat praenotum. sed causa in resolutione non uera est supposita sic esse & concessa, à qua procedimus non ad propter quid effectus. sed ad inuentionem esse effectus pro medio in demonstratione quia, quo possimus perfecte causam scire, & licet medium sit notū tamē hoc modo potest manifestari sicuti Arist. in secundo post. declarat partes definitionis & definitionem ipsam, quae est principium demonstrationis, & est per se nota. & tamen illas declarat diuisione quae forte aliquando habet illam uim, quam habet resolutio si quidem sunt instrumenta non probantia, sed manifestantia, eodem pacto Arist. primo post. cap. 33. dicebat principia demonstrationis sunt per se nota & tamen inductione manifestantur, similiter secundo phy. 6. demonstrare naturam esse est ridiculum inquit Aristo. & tamen ipsam esse manifestat, eodem pacto, licet medium demonstrationis quia sit notum, tamen resolutione non uera potest uenari manifestari, quae est à causa sic posita & concessa, ad ultimum inueniendum effectū, semper procedens à posteriori in esse ad posterius, & quamuis à causa procedat, ad huc procedit à posteriori. si quidē causa habet rationem finis in tali resolutione, qui finis ē posterior in esse, & primum in cogitatione. 3. ethic. 6. sed modum hunc resolutionis non uere dixerunt iuniores esse positum ab Arist. secundo post. cap. 11. quando quaesiuit propter quid aliquis ambulat causa est; ut minuātur humores, propter quid, ut minuantur humores, ut aequentur, propter quid, ut aequentur, ut sanus fiat. ecce dicunt haec resolutio procedit usq; ad ultimum effectum, quo inuēto, cessat resolutio in effectibus, et incipit factio; sed ridiculum est, ut quae somno concipimus, Ari. tribuamus, cui si ad nos redeūdi facultas daretur

tur, nunquàm agnosceret in scriptis suis licet ea, quæ Auer. dicit de ista resolutionis specie, sint uera & possint subsumeri, tamen nunq; Aristo. ipsam posuit nec ubi dicunt isti, nec alibi, nã Ari. de resolutione loquutus est, 7. meta. 23. 3. ethi. 6. primo post. cap. 29. co. autem. 93. & .94. nec unq; de nõ uera resolutione aliqd protulit. ĩ tex. uero secundi post. Arist. non loquitur de resolutione. sed ut ipse Auer. declarat in com. 51. uult declarare, quomodo causa finalis ingreditur demonstrationem & potest esse medium in demonstratione cũ supra declarasset de causa materiali & efficiẽti, & inquit, propter quid aliquis ambulat, ut minuantur humores, quare hoc, ut æquentur inde ut sanus fiat, hic est ultimus finis, & cã finalis qua habita, scimus causam illius effectus, quæ potest esse medius terminus in demonstra. et Auer. in principio co. habet, ꝙ causa finalis est quæsita in hoc processu ut reddamus cuius gratia aliquid fit. ergo si per te, iste esset processus resolutionis non ueræ causa nõ esset quæsita. sed esset supposita. quæreretur autem effectus. modo dicit Auer. causa est quæsita ꝙ est contrarium in resolutione non uera, potius hic esset resolutiõis ueræ processus, quare hic textus est contrarius proposito ad quod trahũt ipsum iuniores, & ꝙ hoc sit uerum uide etiam tex. antecedentes, quia semper Aristo. loquitur de cã querenda, & mãli efficiẽti, & in hoc textu de finali. iõ non extorquendo textus dicamus ut Auer. sentit ꝙ resolutio nõ uera est quando causa cognita sic, probabiliter, uolumus quærere effectum proprium, ex quo postea cognoscimus ipsam scientifice, illa est resolutio non uera. ut si qs hẽret pro cõcesso ꝙ est interpositio, quereret effectum, dicens interpõ, ergo aliquod opacum inter duo corpora luminosa, opacum corpus terra, ergo terræ umbra mediat iter illa, terræ umbra mediat, ergo eclipsis lunæ, à causa procedendo cognita probabiliter uel sic posita ad ultimum usq; effectum, quo cognito, possumus inde procedere scientifice ad cognitionem causæ. & hæc est uera mens Auer. quis non reperiatur textus in quo Arist. expresse de ipsa meminerit, tamẽ hoc quod Auer. ponit. non repugnat eius doctrinæ. sed potius excipitur ex processu & doctrina eius. Ex quibus omnibus sic declaratis facillime soluuntur rationes ĩ oppositum. Et primo quando dicebatur medium in demonstratione quia. ad quod tendit talis resolutio ẽ notissimum ergo talis resolutio est superflua. *Solu. primæ dubitationis.* Respondeo quòd licet sit notum, tamen non inconuenit ipsum manifestari instrumento non notificante naturaliter ignotũ. sed ea, quæ sunt nota. sicuti est resolutio, quæ utitur instrumento, syllogismo hydpotetico per naturã nam si præmissæ demonstratiuæ possunt manifestari tali medio & etiam propositiones per se notæ, ut supra declaraui. non inconsonum erit manifestare effectum medium in demonstratiõe quia, hoc etiam modo. Ad secũdam, processus *Solutio. 2.* quilibet scientificus debet eẽ ex notiori ad ignotius modo hæc resolutio nõ uera procedit ab esse causæ ad esse effectus, quod esse causæ ẽ ignotius esse effectus. Respondeo ꝙ lȝ esse effectus sit notius, tamen non incõuenit, ꝙ notificetur syllogismo manifestante, potius q̃ probante, sicuti etiam ea, quæ sunt per se nota. & si dicis esse effectus est notius q̃ esse causæ. dico, ꝙ esse effectus non inuestigatur per esse causæ. sed esse causæ fuit sic positũ & concessum quo sic posito & concesso, syllogismo hippotetico per naturam inuestigamus effectũ propriũ ut dicendo, si causa est oportet ꝙ sit aliqs effectus donec ad ultimum deueniamus. Similiter etiam patet solutio tertie dub: quæ erat. si ex tali processu ab esse causæ quærimus manifestare esse effectus *Solutio tertiæ* ut inde habeamus causã esse, hic processus esset superfluus, si quidem esse causæ erat prænotũ,

respondetur

respondetur ꝙ esse causæ est suppositum esse. et concessum, sed non scientifice & uere, sed est suppositum, sic ut ex illo supposito, syllogismo hippotetico per naturam. manifestemus effectũ, ex quo postea scientifice & proprie cognoscimus esse causæ, sicuti ex effectu posito & concesso in resolutione uera inuestigamus causam per resolutionem, quæ procedit per syllogismum hyppoteticum per naturam non per demonstrationem quia. nam per hanc scientifice cognoscitur. ex qua causa cognita deinceps per ueram scientiam Scimus effectum, sic ad punctum argumenti, causa in resolutione non uera est cognita probabiliter, & est potius concessa. sed post modum scitur scientia perfecta, quæ illi conuenire potest. Eadem responsione possumus etiam soluere ultimam dubitationem, quæ probabat talem resolutionem esse demonstrationem propter quid, quoniam procedit à causa ad effectum. qui processus est demonstratio propter quid uel simpliciter, dico ꝙ non semper processus à causa ad effectum est demonstratio propter quid. sed debet esse à causa nota & uere cognita scientifice non ad esse effectus, sed ad propter quid effectus, quod est ignotum naturaliter. modo hæc resolutio procedit à causa non cognita uere, sed supposita & concessa. & non tendit ad quæsitum ingnotum naturaliter .s. ad propter quid effectus, sicuti demonstratio. sed tendit ad esse effectus. quod est notum. manifestatur uero resolutione. modo demonstratio tendit ad quæsitum naturaliter ingnotum secundo post. cap. primo & hæc sint dicta pro solutione harum rationum & pro dilucidatione huius quæsiti secundum decreta Auerro.

Solutio.4.

De diuisione. ¶PRINCIPES Verò partes ❡ cum noster Auer. declarasset & subiectum & libri titulum .3. declarare paucis aggreditur de diuisione libri, & hoc non sine rõe, si quidem diuiduntur partes scientiæ ad diuisionem rerũ tractatarũ, ut colligitur .3. de anima. 38. ideo declarat, ꝙ duæ sunt principes partes. demonstratio & diffinitio. de quibus duo libri tractant primus & secundus post. ex quibus uerbis patet ꝙ de definitione in secundo pertractatur, ut de instrumento diuerso à demonstratione, & non ut de medio, aliter enim non fecisset diuersum tractatum secundũ à primo, nam medium est tota demonstratio in uirtute. sed quia tam primus liber q̃ secundus habẽt diuersa capitã & tractatus, alii qui hic diuidunt hos libros ĩ minutissima cap. sed quia potius hoc agenerat confusionem, q̃ scientiam, ideo in propria expositione cap. de hac diuisione agemus, qui autem uoluerit reducere illa, & dinumerare apud initium totius libri, sua sit id facere inquit Auer. nobis autem hæc satis, hæc breuiter de diuisione, restat ut de utilitate dicamus, quæ quanta sit paucis expediam ❡ IVuamen uero ❡ Ponit Auer. in .4. cap. utilitatem huius libri quæ etiã sequitur ex re tractata quæ utilitas cũ satis fuerit declarata ex cap. de intentione non oportet circa ipsam multum laborare. ideo Auer. noster paucis se exspediens inquit, ꝙ est primarium & princeps iuuamen, quod confert scientia logicæ Accipit uero scientiam, fuso quodam modo non determinate. Nam cum finis phylosophi sit ueritas, quæ naturaliter appetitur, & ob ipsam scire conemur. merito maximam utilitatem afferet illa pars logices, quæ instrumenta sciendi tradit, sine quibus nil ueri unq̃ cognosci potest, ac ut merito dici possit de hoc libro, quod dicebat Alexander de .12. meta. ꝙ est carpos et fructus, totius logices, immo tantæ utilitatis hic liber est, ut nulla scientia acquiri possit sine hoc præhabito, & intellecto libro, nam cum omne quod in quacũq; scientia scitur uel per definitionem scitur uel per demonstrationem .11. meta. primo, quomodo ad illa adiscenda poterit

De utilitate.

esse

esse additus. si & demonstrationem & deffinitionem, quæ in hoc tractatur lib. ignorabimus. 3. tanti est iuuaminis hic liber. ꝙ sine ipso haud felices esse possumus, si quidem in doctrina Arist. clarum est felicitatem nostram consistere in contemplatione & speculatione, ut .10. ethy. declarat cap. 10. & maxime primi entis, quæ contemplatio haud acquiri potest sine rerum sensibiliũ scientia, quæ nullo alio medio acquiritur & indagatur nisi definitione & demonstratione. quæ in hoc lib. pertractantur, quare si ad hanc felicitatem accedere aliquis conatur, hunc librum nocturna & diurna manu uersct, tradit enim instrumenta, per quæ facillime quodcunq; in natura sciri potest, multa & alia iuuamina afferre possem, sed quid uerba perdo in re concessa, nolo eẽ longior in re non dubia, cum præsertim quantam utilitatem afferat lib. post. melius animo conceperim quam explicare possem, sed illud pro certo quisq; habeat, Arist. ipsum omnes à lectione cõmentationum suarum reicere, qui præcepta libri post. nõ acceperint. Reliquum ẽ igitur, ut omnes horter ad studium lib. post. unde nobis ad Arist. & ad felicitatem ipsam additus pateat. Nec quicquam tam arduum putemus quo humanũ ingenium penetrare non possit, sed sine labore sine uigilijs, peruenire nemo potest ad ea, quæ nos à uulgo separant. Sed ad Auerroem Aristote. gratissimum expositorem redeo.

De ordine. VERVMTAMEN Ordo ipsius. 5. loco Auer. noster de ordine intendit loq, & inuestigare, quem locum obtinet hic liber inter libros logices, hoc quæsitum est ualde necessariũ & utile. si quidem sicuti in natura nihil est inordinatum .8. physicorum .15. sic cum ars imitari debeat naturam nihil in arte debet esse inordinatum. quare necessarium erit uidere de ordine libri & eo maxime, cum scientia ageneretur in nobis ex ordine rerum scibilium, qui ordo est inter prius et posterius ut patet. 5. meta. cap. 16. sed quia non decet ueritatem inuestigantem uti terminis ambiguis, ideo est sciendum, ꝙ ordo doctrinæ est duplex. uel enim ordo est doctrinæ secũdum nobilitatem. uel secumdum facilitatem, ut colligi potest ex uerbis Ari. 5. meta. cap. de priori. ideo duo quærimus, & de ordine libri huius secundum facilitatem. & etiam secundum nobilitatem, sed de ordine secundum facilitatem erit questio, nam de secundo nullus dubitat, sed cum ordo semper sit inter prius & posterius uel positum uel intellectũ ideo Auer. querit duo primo post quem librum debet situari liber post. secundo ante quem librũ debet poni & legi, soluẽs primum Auerro. inquit [Verum tamen ordo ipsius est sine dubio post librum priorum] & sic liber post. sequitur librum priorum tres ob causas dicit Auer. quæ etiam fuerunt declaratæ ab ipso in primo phy. in prologo, & in tex. 57. eiusdem, uerum hic longiori sermone & obscuriori eas declarat, et prima causa est inqt Auer. [quia communius est notius proprio] pro intellectu huius causæ est sciendum, ꝙ in doctrina uniuersaliter semper oportet procedere ex notioribus nobis ad ignotiora, quia hæc ẽ uia nobis cõgenita primo physicorum secundo, & hic modus procedẽdi ẽ semper seruãdus [in illatione quæsiti] .i. conclusionis, quæ quæritur ant eq̃, sit demonstrãta [concludendo quod latet ex noto] .i. simpliciter ĩ processu cuiuscũq; conclusionis nos concludimus quod latet & est ignotum, ex nobis noto. ergo hæc uia est in omni conclusione quærẽda procedere ex notioribus ad ignotiora, quare notiora præcedunt sub hac propositione pro maiori Auer. accipit minorem ibi [Vniuersale uero] quæ talis est, sed uniuersale magis est notius particulari, idest minus uniuersali in doctrina, ergo deb3 præcedere tractatus de magis uniuersali, minorem Auer. accipit ut probatam ab

Arist. in primo phy. tex. 4. quando dicebat, ab uniuersalibus esse procedendũ ad particularia, .i. ad minus uniuersalia, dabat rationẽ, q̃a sunt notiora. cũ sint quodãmodo tota, si quidẽ totũ est notius partibus, q̃ admodũ in sensu primo ẽ notũ totum q̃ partes, sic & in intellectu totum debet esse notius q̃ partes, & ratio est, ut memini me dixisse ab hinc treis annos cũ primũ phy. publico munere profiterer, quia totum habet magis rationem mouendi, cum sit magis in actu, quæ actualitas est ratio mouendi & intellectum & sensum licet differenti ratione, ut in quæstione de primo cognito declaraui, quam ad breue tempus me editurũ polliceor, sed reuertens ad propositum dicit Auer. cum uniuersale se habeat ut totum, cum multa comprehendit sub se particularia, quæ se habent ut partes, merito debet magis uniuersale primo cognosci, ex hac ratione Auer. concludit primam causam, cum liber priorum tractet de re magis uniuersali, si quidem de syllogismo. qui uniuersalior est demonstratione, omnis enim demonstratio est syllogismus, sed non econtra. merito tractatus libri priorum debet præcedere lib. post. cum ibi de magis uniuersali, hic uero de minus uniuersali, hanc rationem posuit Arist. primo priorum .5. dicens oportet prius loqui de syllogismo, post hoc de demõstratione. dans causam dixit, eo quòd uniuersalior sit syllogismus, & hæc est prima causa in his uerbis ab Auerro. assignata, dans secundam cãz inquit. ❘ Secunda autem causa est quia essentialis tractatus etc. ❘ Quæ ratio Auerro. formatur in consequentiæ modo, hoc pacto si liber priorum non præcederet librum posteri. sed econtrario liber post. præcederet, tunc tractatus accidentalis fieret eorum, quæ tractantur in libro poste. & sic tractatus per accidens præcederet tractatum per se & essentialem, q̃ est falsum ut declarat ipse .4. metaphysices .14. pro intellectu deductionis huius consequentiæ, est sciendum, q̃ est una propositio in doctrina Arist. & Auerro. quæ est supponenda, ut principium addiscenti hanc artem, scilicet quòd propositio demõstratiua debet habere prædicatum conueniens suo subiecto, essentiale secundum q̃ ipsum & uniuersale, q̃ idem est re, sed differt ratione, ut declarabitur in com. 36. tamen ut deseruit nostro proposito, prædicatum conueniens subto demonstratiuũ debet esse secũdũ q̃ ipsum & uniuersale .i. propriũ. si quidẽ idẽ est uniuersale et propriũ ut declarat Ari. primo post. cap. 11. Auer. ẽt primo post. co. 41. et. 40. ita ut si prædicatũ cõueniens suo subiecto conueniet nõ primo, sed inter subm et prædicatũ cadet alia nã distincta à prædicato uel à subto, illud dicitur prædicatũ conueniens per accidens subto, hoc declarauit Aristo. primo post. cap. 11. & .13. Auer. in co. 36. & .41. primi post. et secũdo post. 94. & quæsito. 3. posterioristico, adeo ut ob istam propositionẽ tanq̃ principiũ primum concedendũ, Auer. noster ex doctrina Ari. uelit genus, q̃ prædicatur de spẽ, nõ ingredi demõnem si quidẽ nõ est propriũ prædicatum & secundũ q̃ ipsum, l3 contrarium uideatur dicere primo post. 30. & .31. co. quæ contradictio illuc usq; differatur, tamen uult Auer. secũdo post. 94. et primo post. 36. clarius primo post. 44. et .ĩ epith. de demõe q̃ prædicata necessaria in demõe sunt differẽtiæ et propria, genus aũt non est necessariũ prædicatũ ipsi subto, nisi secũdũ qd, nam in locis dictis hẽtur, q̃ necessariũ ẽ duplex quoddã ẽ necessariũ essentiale omni ex parte .i. prædicatum est necessarium subto & econtra, et sic tantum prædicata sunt necessaria ẽntialia. quæ sunt differẽtiæ ultimæ et propria. nam hæc præpõ homo est rõnalis uel risibilis habet subiectum necessario prædicato, et econtra. conuertuntur enim adinuicem, sed hæc, hõ est animal, licet animal sit necessarium ad esse homi

nis, non tamen est necessaria hæc propositio ex parte prædicati, nam ad hoc ut sit animal, non est necessarium, quòd sit homo, ideo dicitur hæc propositio necessaria per accidens dicit Auerro. locis allegatis, quia est necessaria per unam tantum partem, modo quòd per partem est per accidens est .5. physi. primo, secundo est sciendum ꝙ est propositio Auer. primo posteriorū .69. ꝙ prædicata superiorum per accidens conuenire habent inferioribus, unde ibi habet causæ generis dum attribuuntur speciei, fiunt causæ remotæ, & Aristo. primo posteriorum .11. & 13. inquit ꝙ si prædicatū figuræ conueniens primo, attribuamus triangulo, erit propositio per accidens, quia hoc prædicatum non primo illi cō uenit, similiter si illud attribuamus ysocheli, per accidens illi conuenire dicitur, quia non primo; sed per aliam naturam illi conuenire dicitur, siquidem per naturā generis, quibus sic declaratis, est tertio sciendum ꝙ præmissæ demonstratiuæ inq̄tum præmissæ habent hoc à syllogismo ī cōmuni in modo & figura, quod sint positæ & concessæ, si quidem de ratione præmissæ, ut præmissa hoc est ut sit posita & concessa in syllogismo siue uera siue falsa, non est de ratione præmissæ, ut declarabitur in com .13. ubi inquit Auerro. quòd præmissa tunc dicitur præmissa, quando accipitur, ut pars syllogismi, ergo esse præmissas in mō et figura competit primo syllogismo inq̄tum syllogismus, et propter hoc Ari. in definitione syllogismi accepit præmissas, dicit enim est oratio, in qua quibusdam positis & concessis necesse est aliud euenire ab his, est & aliud prædicatum, quod primo conuenit syllogismo, ut syllogismus scilicet notificare ex noto ignotum, hæc enim proprietas primo competit syllogismo ut patet per eius definitionem, ista inq̄ prædicata & proprietates cum primo conueniant generi, si applicentur speciei erunt prædicata illi conuenientia per accidens, ut distinguitur contra primum ut Aristoteles declarauit primo posteriorum .13. si quis enim attribueret homini sensibile, attribueret per accidens, eodem pacto si prædicata, quæ conueniunt syllogismo, ut syllogismus scilicet habere præmissas positas & concessas & ex noto inferre ignotum, attribuantur demonstrationi, attribuuntur per accidens, nam illi conueniunt ratione alterius, uerum semper accipio per accidens, ut accipit Auerroes in quæsito tertio post. ut distinguitur contra primum, & sic præmissas demonstratiuas esse præmissas conuenit illi per accidens, quia per genus suum, similiter quòd notificent naturaliter ignotum, cōuenit illis per accidens, quia non inferūt ignotum, inq̄tum sunt ueræ sed inq̄tum sunt positæ, his stantibus, faciliter deducitur consequentia Auerro. si liber posterio. præcedet librum priorum, tractatus per accidēs præcederet tractatum per se, ꝙ est falsum, probo consequentiam, nam non possumus cognoscere demonstrationem, nisi cognoscamus principia eius scilicet & syllogismū & figuram, qui est prīcipium formale, et præmissas, quæ sunt ut materia. modo esse præmissas non competit præmissis demonstrationis, nisi per accidens, similiter esse in debito modo & figura illius conuenit per accidens. quoniam per genus suum scilicet ratione syllogismi cui primo hæc competunt prædicata, ergo si primo tractaretur de demonstratione q̄ de syllogismo, tractatus per accidens præcederet tractatū per se; quoniam non possumus cognoscere demonstrationem nisi cognitis illis principijs, quæ per accidens illi conueniūt, primo autē & per se syllogismo, sed aliquis quæreret, quomodo per accidens competit præmissis demonstratiuis, ꝙ sint præmissæ, & quòd sint in debito modo & figura, & tertio quòd notificent ignotum natu-

raliter

raliter ex noto, dico quod accipio per accidens, ut distinguitur contra primum & secundum quod ipsum, non autem ut distinguitur contra per se, nam hae proprietates dicuntur per accidens conuenire demonstrationi, quia nõ cõueniunt ei secundũ quod ipsa & primo, sed ratione alterius, tamen possunt dici per se conuenire, quia sine illis conditionibus non possunt esse præmissæ demõstratiuæ, uerum non sunt de quiditate illius. nam illa est quiditas alicuius & prĩcipiũ quiditatiuum illi conueniens, quo primo posito, ponitur, & primo remoto, remouetur, ut Ari. declarat cap. 11. et sic necessitas erit prima conditio dicens quiditatem in demonstratiuis præmissis, ut declarat Auer. primo post co. 28. quia illa posita, ponũtur præmissæ in esse demonstratiuo, & illa remota, remouentur ab eẽ demonstratiuo, patet igitur quæ Auer. dicat in hac secunda ratione, & quomõ deducit, post quam ponens tertiam rationem & causam, inquit.] Tertia uero causa est] ne bis fiat repetitio in scientia, nã ex hac deuenitur ad rei nugationem, quæ est rei inutilis repetitio. & si superius auctoritate Themist. dixerim idem sæpius repetendum dũmodo ordinate procedamus, sed quando sine ordine ac utilitate, eiusdem rei bis fit repetitio, hoc uanum & frustatorium est in arte, ad quod inconueniens deducit rationem Auer. si liber post. præcederet librum priorum tunc eiusdem rei fieret duplex repetitio. quod est falsum, quod etiam deduxit in prologo primi physi. falsitas consequentis est nota. consequentia uero deducitur, hoc pacto, si liber post. qui tractat de demonstratione præcederet librum priorum. ergo in illo tractatu oporteret cognoscere syllogismum in communi & eius definitionem. sicut Aristote. agit, qui in definitione demõnis, utitur syllogismo, et prædicatis eius. si per te sequeretur deinceps liber priorum, qui tractat de syllogismo in communi. ergo ibi iterum tractare tur de syllogismo, & sic duplex inutilis repetitio absque ordine, quia ordinate semper in arte uniuersalia præcedunt particularia, sicut in natura materia primo recipit formas uniuersales postea particulares primo meta. 17. primo enim hõ uiuit uita plantæ, postea animalis ultimo intellectuali sic & in arte debet esse ordo seruandus, & non bina inordinata & inutilis repetitio & hic est huius causæ intellectus, sed quia Auer. dicit quædam uerba difficillima, ideo sciendum est, quod syllogismus, ut syllogismus nihil alud est, nisi præmissæ positæ in debito modo & figura nam de ratione præmissæ est, quod sit pars syllogismi, ergo quot sunt, & quales sunt præmissæ, tot erunt syllogismi & tales, unde ex ueris præmissis erit demonstratiuus syllogismus, ex probabilibus. quæ uidentur omnibus, uel saltim sapientibus erit topicus syllogismus, similiter & si quæ sunt aliorum syllogismorum species, erũt ex præmissis proprijs ipsorum, tunc dicit Auer.] Procedens enim hoc modo doctrinæ] scilicet quod tractatus de demonstratione & de particulari præcederet tractatum de syllogismo, & de uniuersali] Contingit, quòd hanc eandem rem] scilicet prædicatũ cõmune & uniuersale, quod est syllogismus] Commostret de præmissis ueris] idest de demonstratione, & de probabilibus .i. de topico syllogismo] Et alijs speciebus præmissarũ proprijs] .i. de alijs syllogismis. si quidem dictum fuit syllogismos non esse nisi præmissas in debito modo & figura ex tali materia, syllogismum uero ut syllogismum esse premissarum assumptionem in modo & figura non coarctato ex aliqua materia, & ideo dicit Auer. ex alijs speciebus præmissarum proprijs, accipit .n. propria hic non pro conuertibilibus. sed accipit proprias ut opponuntur præmissæ uniuersali inquãtum præmissæ. sed ut sunt in propria materia. adeo ut Auer. per proprias præmissas intelligit

I ij proprias

proprias species syllogismorum, uerum hic est aduertendum uerbum unum Auerro. quod dicit.] Et si quæ aliæ sunt præmissæ, quæ construunt syllogismum perfectum secundum figuram præter has duas species præmissarum] Ex quibus uerbis uidetur quod tantum duæ sunt præmissarum species quæ faciant syllogismum perfectum, scilicet præmissæ demonstratiuæ, & probabiles. ergo aliæ uidentur, quod non faciant syllogismum perfectum, quia Auer. loquitur de alys condicionaliter, dicens si quæ aliæ sunt, ergo uidetur, quod sophisticus syllogismus nõ sit syllogismus, nec rethoricus nec poeticus, pro intellectu huius dubij, est sciendum, quod perfectus syllogismus in figuro & modo definitur ab Arist. in primo priorum quod est instrumentum, quod ex præmissis positis & concessis, habet aliud naturaliter ignotum notificare, uerum si hoc, quod notum fit. ẽ ignotum naturaliter proprium, uniuersale & necessarium, et fit notum ex præmissis proprijs necessarijs & uniuersalibus, hoc fit per demonstrationem, ut patet secundo post. primo, si uero id, quod probatur, non est uniuersale necessarium sed est particulare, probatur ex præmissis non uniuersalibus omnibus hoc fit syllogismo topico cathe. quod hoc sit uerum, probo nam Arist. in primo post. cap. 31. conclusit, quod demonstratio tantum sit in primo figura, & in primo modo primæ figuræ, si est affirmatiua, negatiua uero in secundo, qui ombo modi concludunt uniuersaliter, ĩ eadem prima figura sunt duo modi syllogismi perfecti particulariter concludentes, darij & ferio. ĩ secunda etiam sunt sillogismi particulariter cõcludentes, et si sint imperfecti, tamen reducũtur ad perfectos. In tertia omnes concludunt particulariter, et tamen oẽs dicti habẽt figurã perfectã, uel possunt reduci ad perfectam, illis autem non utitur demonstrator, si quidem procedit ex uniuersalibus proprijs ad quæsita uniuersalia, quare et præmissæ top. habent tantũ figurã perfectam, & modos in particulari concludentes, dũmodo sint positæ præmissæ syllogismi cathe. et præmissæ demonstratiuæ habent figuram & modos perfectos uniuersaliter concludentes, & ideo dicit de his duobus tantũ præmissis, quia id, quod potest sciri uel ẽ uniuersale uel particulare si uniuersale utimur præmissis demonstrationis, si particulare utimur probabilibus præmissis, ut declaratũ fuit, syllogismus uero sophisticus & elẽchus apparet propter similitudinem habere formã, et nõ hꝫ, dicitur. n. paralogismus uel syllogismus deceptionis unde Arist. primo elẽchorum primo inquit. nam sicuti aliqui uidentur pulcri alij propter decorem, alij uidentur componentes se, sic alij sunt syllogismi ueri, alij uero cum nõ sint apparent, quare concludit in fine cap. est outem syllogismus elencus apparens, & non existens, de syllogismo uero reth. & poetico nõ est dubitandum. si quidem non sunt ueri syllogismi. nam rethor utitur enthimemate pro syllogismo, quod est syllogismus imperfectus, & non habꝫ notificare ignotum naturaliter. eodem modo nec syllogismus poeticus habet naturaliter ignotum notum facere, sed tantum methaphoras & similitudines inducere. Ex his sic declaratis patent uerba Auer. syllogismus uel præmissas, quæ inferunt naturaliter ignotum, cõuenire primo præmissis demonstrationis secundo topicis & probabilibus, & alijs si quæ sunt, quæ habent perfectã formam figuram & modum, dixit dubitando, qa uere nullæ aliæ præmissæ habent perfectam formam syllogisticam modo & figuro constantem, & hoc modo intelliguntur uerbo Auer. et tres causæ ob ipso assignatæ quare lib. priorum præcedit librum post. sed persoluta primo parte huius quæsiti, reliquum est uidere de secunda parte. s. quem locum obtinet hic liber respectu librorum sequentium. s. top. elencorum reth. et poet. in hoc

An lib. post. præcedat lib. top.

in hoc quæsito omnes conuenere, quod lib. post. præcedit omnes, excepto lib. top. de hoc enim multi & maximi uiri tenent, quod liber topico. precedat lib. post. de alijs non est dubiū, quod sequuntur. sed dubitant de lib. top. sed quia hæc pō habet & rationes satis apparentes, & auctores non obscuri nominis. ideo uidebimus primo opinionem istorum eorumq; rationes, deinde positionē Auer. eiusq; rationes, quibus perspectus ueriorem substentabo, nulli addictus, Philopo. inter expos.

Pō Philo. & Auic. Arist. certe absolutissimus, uult ī prologo huius libri librū post. præcedere librum elencorum, triplici de causa primo quia liber elencorum inutilis est ad demonstrationem. quare importunum erit ipsum ponere ante librum de demonstratiōe cum nullam ei utilitatem afferat, secundo debet præcedere, nam maxime uerenda est conuersatio in mendatijs, priusq̄ uerum noscatur, nam nō potest latere habitus acquisitus mendatiorū per quem homo sit indispositus ad uerum cognoscendum, quare lib. elenchorum, qui de mēdatijs, non debet præponi libro post. qui de uero pertractat .3. dicit Philop. debet præcedere liber post. illū, nā ueritas ante cognita mendatiū cognoscere facit & illud redarguere, quare prius decet nos habituari ueritate, ut ipsi ad cōfutationē mēdatij possimꝰ procedere, quare lib. post. cū doceat instrumēta acqrēdi ueritatē, debꝫ præcedere lib. elenchorum, qui de mendatio tractat, unde per istas rationes concludit hic bonus uir librū post. præcedere librum elenchorum, sed quia in hoc nullus est dubius. ideo ponamus rationes eorum. per quas uolūt librum topic. præcedere librum post. & postea positionem Auer. declarabimus Philop. & Auic. arguūt circa hanc quæst. pri-

Prima ratio. ma ratione, quæ recitatur ab Auer. in illis uerbis ‖ Quidam autem putauerunt ‖ usq; ad illud uerbum exclusiue ‖ scilicet id quo putauerunt ‖ pro intellectu cuius rationis est sciendū, quod semper mos est Arist. quando de re aliqua tractare uult primo inuestigare de illa per sermones probabiles, demum ueritatem declarare per sermones demōstratiuos hunc ordinem ferè seruauit Ari. in omni quæsito inuestigando, in primo. n. physicorum de principijs rerum naturalium quærens numerū et qualitatē, primo per probabiles rationes eorum numerum et naturas indagauit, demū demonstratiuis, similiter circa quesitum de casu & fortuna circa quæsitum de loco uacuo & tempore, eundem ordinem seruauit in lib. de cœlo in lib. etiam de generatione & in omnibus libris, semper inuestigauit quæsitum rationibus topicis, ultimo demonstratiuis, hanc conclusionem posuit Auer. 3. meta. primo .4. physicorum tertio, quod consuetudo Aristo. est præponere sermones probabiles demonstratiuis dat causam Auer. primo cæli. 85. quoniam sermones probabiles cum sint faciliores demōstratiuis nos exercent, ut faciliori quodam modo demonstratiuos capere ualeamus ex his dictis Auer. ponit rōnꝫ primam istorum ‖ quod quidam putauerunt ‖ quæ formatur tali pacto per conuenientem similitudinem sicut se habet in scrutinio ignoti, quod rationes dialecticæ præcedunt semper, deinde sequuntur demonstratiuæ, sic in doctrina, melius est quod præcedat liber top. cum sit pars uniuersalior & cōmunior deinde succedat lib. poste. uerum hic est aduertendum quod Auer. barbaris nominibus per scrutiniū ignoti uult intelligere perscrutationē alicuius quæsiti. uel quæstionē alicuius rei quæsite, ī huiusmodi quæsito quærendo semper rationes topice præcedunt eo quia sunt communiores et faciliores discernentes uerum à falso, ubi hoc modo iam quesitum fuit perscrutatum, demōstrator accipit partem ueram derelinquendo falsam, & sic utitur rationibus demonstratiuis circa tale quæsitum, ergo si rationes topicæ præcedunt demonstratiuas cum sint faciliores & cōmuniores

muniores. communia enim præcedũt primo phy. 4. q͂a sunt notiora, à simili liber top. d3 præcedere librũ post. Cum ille de cõmunibus tractet, hic uero de proprijs, uerum Auer. noster soluit hãc rationem in illis uerbis ¶ .s. id quo putauerunt illi ¶ sed ut ordinate procedamus ponemus primo omnes rationes huius opinionis, ultimo solutiões, ideo relicta hac solutione, descendo ad secundam rationem Auic. quæ põnitur ab Auer. in illis uer

Ratio. 2. Auic. bis. ¶ Circa quod iam errauit Auic. errore manifesto ¶ usq; ibi ¶ sed hoc esset uerum ¶ & ratio formatur tali modo semper enim seruatum fuit in arte ꝙ communia magis, & uniuersalia debent præcedere propria p°. phy. 4. sed lib. top. tractat de communibus & magis uniuersalibus, liber post. tractat de proprijs. ergo lib. top. debet præcedere librum post. maior est nota, minorẽ probat Auer. sed pro probatione est sciendum ꝙ Auer. per præmissas diuulgatas intelligit præmissas topicas, nam præmissæ topicæ sunt diuulgatæ, quia uisæ omnibus pluribus, uel saltim sapi. per prima autẽ intelligibilia, Auer. intelligit præmissas demonstratiuas, quæ dicuntur primo intellecta primo post. com. 12. & 3. de anima. 36. quoniam principiorum est intellectus conclusioĩs uero scientia. 6. ethycorum. 4. & 7. unde Auer. in secundo post. cap. penultimo in parafrasi, & Aristo. in tex. dicunt intellectus, quidem est propositiones primæ, quibus declaratis ratio Auic. est manifesta. si uniuersalia semper præcedunt particularia, cum præmissæ diuulgatæ idest topicæ, quæ considerantur in lib. top. sint cõmuniores primis intelligibilibus idest præmissis demonstratiuis, quæ tractantur in hoc

Ratio. 3 lib. Ergo liber top. cum sit de uniuersalibus, præcedit, et pro hac confirmãda ratione est authoritas Arist. primo post. cap. 5. quæ dicit propositionem topicam, utramq; accipere contradictionis partem, demonstratiua uero unam tantũ, quoniam uera est modo id, quod ad plura se extendit communius est q̃. id, quod ad pauciora, & ideo primo topi. dicebat Aristo. ꝙ propositiones topicæ habent additum ad omnia problemata ad problema per se, & non per se, ad problema proprium & non proprium, necessarium & non necessarium, sed propositio demonstratiua habet tantum uiam ad quæsitum proprium & necessarium, quare de uniuersalioribus tractat liber top. q̃ post. præterea est regula Arist. 5. meta. primo ꝙ ea debent præcedere in doctrina, unde quis facillime adiscit, sed ea, Ratio. 4. quæ tractantur in lib. top. sunt faciliora his, quæ in lib post. pertractãtur, nam ea, quæ tractantur in lib. top. sunt nota omnibus pluribus uel saltim sapientibus, cum sint uulgata, sed ea, quæ in lib. post. pertractantur cum sint naturæ nota primo post. 12. erunt saltim sapientibus nota. immo forte nec omnibus sapientibus, siquidem Aristo. primo post. cap. 24. postea q̃; declarauit regulas et modos cognoscendi præmissas demonstratiuas inqt, difficile autem ẽ scire, si nouit uel non. quare difficile est cognoscere regulas, quæ constituunt præmissas demonstratiuas, secus autem est de regulis topicis, quæ omnibus sunt notæ. cum uulgatæ sint, præterea est Et alia ratio, quæ probat librum topicorum præcedere cum de uniuer- Ratio. 5. salioribus tractet. nam id est uniuersalius à quo (ut aiunt) nõ conuertitur subsistendi consequẽtia, ut patet. 5. meta. cap. de priori, & in post prædicam. eodem cap. & hoc modo Arist. primo priorum cap. 5. probauit prius tractandum esse de syllogismo, si quidem prior est syllogismo de monstratione, tunc arguitur ex hoc, cum omnis præmissa demonstratiua sit topica & non econtra, ergo topica præmissa est uniuersalior, hoc enim patet, nam præmissa demonstratiua & maxime in demonstratione simpliciter est sensata per se nobis & naturæ nota primo post. cap. 33.

&

& com.133.ergo est topica, si quidem præmissa topica est uisa omnibus pluribus uel sapientibus. quare omnis propositio demonstratiua erit topica si quidẽ demonstratiua est uisa omnibus pluribus uel sapi. sed non ualet econtra, est præmissa topica ergo demõstratiua nam licet præmissa top. sit uisa omnibus pluribus uel sap. non tamen erit demonstratiua, si quidem propositio demonstratiua debet esse propria primo post. cap.5.mõ propositio uisa omnibus uel pluribus uel sap. põt esse communis. & ideo non demonstratiua quare top. præmissa uniuersalior, ergo primo deb; cognosci, & per consequens liber top. tractans de illa debet præcedere librum post. tractantem de præmissa demonstratiua. Ratio.6. Est & alia ratio sumpta ex ordine Ari. eiusq; consuetudine, consueuit enim Arist. semper perfectiorem & nobiliorem rem, in ultima scientiæ parte pertractare. sicuti in lib. phisicorum in quo ultimo pertractauit de primo motore tanq; de perfectiori, & nobiliori re considerata inter omnia considerata in illo lib. similiter in lib. de anima ultimo pertractauit de intellectu. qui est perfectior pars animæ, eodem pacto in lib. metaphysic. ultimo pertractauit de suba inmobili, prima intelligentia, cum sit perfectissima res cõsiderata omnibus entibus mundi, & hic ordo uidetur habere rationem ex tex. Arist.9. meta. .15. ubi inquit, ꝙ in natura semper ultimo producuntur perfectiora &, quæ primo generantur sunt imperfectiora. eodem pacto ĩ arte, cum sit assecla naturæ quod perfectissimum consideratum est, debet ultimo pertractari. cum igitur demonstratio & definitio sint instrumenta perfectissima omnium, quæ in logica considerãtur, ergo ultimo loco debent tractari et cognosci. quare cum lib. post. de his agat ultimo loco uenit reponendus, Ad hanc rationẽ accedunt auctoritates aliquæ Ari. nam ipse in primo post. cap.5.com.13.&.14.declarat propositionẽ topicam & hoc non posset rite agere nisi ipsa uteretur, ut prius declarata in lib. top. amplius in cap. 27. eiusdem primi secundũ Auer. in com.85. habet Aristo. topicum interrogare præmissas, non autem demonstratorem, & inquit sicut dictum est prius in his, quæ de syllogismo, ꝙ non potest intelligi nisi in his, quæ de syllogismo topico in lib. top. fuere pertractata ibi enim Arist. docet quomodo possumus interrogare præmissas topicas, & non potest intelligere librum priorũ quia ibi non docet aliquid de præmissa topica, sed bene de præmissa ut præmissa, ergo si Aristo. prius dicit se dixisse de interrogatione præmissæ topicæ, in libro de syllogismo. per quem non potest intelligere librum. priorum, cum ibi nihil topicæ præmissæ inuestiget, ergo habet intelligere librum top. & sic prius & priori loco est ponendus, hæ sunt auctoritates & rationes pro hac opinione, quæ certe non uidentur alienæ à uia Arist. Auer. uero noster tenet aliã opinionẽ, quã Opĩo Auer. ueriorem reputo ꝙ liber post. præcedit librum top. uerum pro intellectu eius opinionis est sciendum ꝙ ordo est duplex ut declaratur ab Auer. in primo metheororum cap. primo, quidã est ordo secundum necessarium, quidam est ordo secũdum melius; ordo doctrinæ secundum necessarium, est ut priora & causæ de necessitate præcedant, cognitionẽ posteriorum ut Arist. declarauit primo phy. primo, ꝙ cognitio rerum sensibilium de necessitate requirit cognitionem causarũ & hoc modo dicit Auer. loco allegato liber de anima de necessitate præcedit librum de animalibus, alio modo est ordo secundum melius & est quando incipimus ab his, unde quis facillime adiscit.5. meta. primo, & hoc modo dicit Auerro. librum de animalibus præcedere librũ de anima nam composita & effectus sunt nobis notiores, hic ordo secundum melius potest esse etiam aliquando secundum nobilius, ita ut melius sit ali

quando

quando procedere nobiliori q; admodũ declarat Auer. secundo de anima.77.ubi Auerro. dicit ꝙ licet tactus sit uniuersalior uisu, tamen Ari.ordinauit considerationem de his uirtutibus secundum nobilitatem, non secundũ naturam, & ideo primo incepit à uisu quia est nobilior alijs sensibus, eundem ordinem seruauit Ari. in hoc primo post. in quo primo pertractauit de demonstratiõe simpliciter quæ est perfectissima omniũ, q; de demonstratione in cõmuni ad tres species demõnis, et hoc quia est perfectior alijs, de quibus tractat in cap.30. quoniam seruat ordinem nobilitatis, ex quo potest solui una dubio, quæ mouetur à latinis. si cõmuniora præcedunt, cum demõ sit quoddam cõmune analogum ad tres species demonstrationis, quare primo non tractauit de demonstratiõe in cõmuni, uel de præmissis demõnis in cõmuni ad tres species. cum primo loquatur de præmissis demonstrationis simpliciter, ad hanc dubitationem ex dictis patet solutio, ꝙ Arist. hic sequutus est ordinẽ nobilitatis, licet enim primo debuisset tractare de præmissis demõnis simpliciter ordine naturæ & necessitatis, tamen primo loquutus est de præmissis demonstrationis simpliciter, sectans ordinem nobilitatis, sicut fecit de sensu uisus secundo de anima.77. uel possumus dicere, quòd primo loquutus ẽ de præmissis demõnis simpliciter, qa illæ amplectũtur cõditiones demõnis qa et propter quid, cum absoluant utrũq; quæsitum. et non econtra, si quidem demonstratio simpliciter continet demonstrationem quia, & propter quid, & est causa aliarum demõstrationũ primo post. 10. sed non econtra, tamen ut cunq; sequutus est ordinem nobilitatis Ex quibus declaratis patet intentio Auer. in illis uerbis quando dicit ‖ Non est autem res ulla in ista doctrina inferens præponi ‖ idest non est ulla res.i.rõ inferens uel necessario probans, per quam possumus inferre ipsam doctrinam.s. demonstrationis præponi uel præcedere uel post poni reliquis proprijs libris .s. quatuor libris topi. elencorũ poet. & retho. ergo lib.post. non præcedit secundum necessarium ordinem, librum topico. & alios, sed dans ordinem.d id uero fit propter id, quod melius ẽ ‖ melius meo iuditio, staret propter id, quod nobilius est ‖ nam parum post .d. nam ipse est qui primo intenditur à cõmuiori parte .i. à syllogismo, reliqui uero secundo intenduntur, pro quorũ uerborum intellectu est sciendum. ꝙ id primo intenditur & principaliter ab agente, quod habet rationẽ finis, si quidem agẽs propter finem agit, reliqua uero, quæ intendũtur. intenduntur propter finem, sic in doctrina. primo intẽditur et desideratur finis qui est nobilior omnibꝰ, considerans in illa scientia. ex his omnibus ponit Auer. suam opinionem ꝙ lib. post. dicitur præcedere librum top. ordine secundum nobilius, quia id præcedendum secundum nobilius, quod est perfectius & nobilius. sed demonstratio, est perfectior & nobilior syllogismo top. & elenco. & alijs speciebus, ergo debet præcedere tractatus de demonstratione illos, ꝙ autem demonstratio sit nobilior probat Auer. quia primo intentum à cõmuniori parte .i.à lib. priorum, qui dicitur de uniuersaliori parte.i. de syllogismo, q est oĩbus spẽbus uniuersalior, est demõ, nã de syllogismo tractatur gratia demonstratiuæ disciplinæ, quæ primo & per se desideratur, si quidem ut diximus in cap. de utilitate, felicitas hominis, quæ est per scientias speculatiuas, hoc acquiritur, instrumento, et iõ demõ desideratur propter se, aliæ syllogismorũ species desiderãtur ob aliud, quare ordine nobilitatis liber post. præcedit, librũ top. et alios, sed dices ergo prius deberet tractare de definitione q. de demõne. cum sit perfectior & nobilior, dico ꝙ licet ordine nobilitatis hoc sequeretur, tamẽ quia demõ continet in potentia definitionem. primo post. com.11. iõ primo de demõne & iõ de ipsa proponit

ipsa proponit et epilogat secundo qa demõstratio est facilior cognitu q̃ definitio, quia ex accidentibus proprijs constat, quæ magnam partem conferunt ad cognoscendum quid, tertio quia dictum fuit in lib. priorum de una parte demonstrationis, consonum erat de altera parte pertractare ad notitiam eius completam, ut declaratum fuit supra, patet ergo quòd ordine nobilitatis lib. post. præcedit librum top. cum tractet de nobiliori instrumento faciente scire, quod est finis aliarum specierum syllogismorum, modo finis est perfectior his, quæ ad finem sunt, & ideo Auerroes in fine huius prologi capitulo de proportione dicebat, quòd reliquæ artes uel partes logices:. deductæ sunt ut subministrent scientiæ, demonstratiuæ. ergo scientia demonstratiua est ut finis istarum, quare nobilior, ergo ordine nobilitatis debet præcedere uerum Auerro. noster non tantum defendit librum poste. præcedere librum topic. ordine nobilitatis, si quidem in hoc nullus dubitat, sed defendit librum hunc præcedere librum top. non solum hoc ordine nobi. sed etiam ordine secundum necessarium & secundum notius, et hanc conclusionem ponit Auer. in illis uerbis quando. d. [post sei enim asseri, q̃ nesciat regulas, q̃bus acquiruntur] uerum pro intelligendis uerbis Auerro. est sciendum, q̃ Aristo. dixit in primo priorum p°. in lib. hoc doceri demõstrationem, qua acquiritur scientia perfecta rei, sed in lib. top. docet Ari. modum cognoscẽdi præmissas topicas quæ præmissæ topicæ, cum sint diuulgatæ uisæ omnibus uel pluribus, habent agenerare opinionem non sciẽtiam, quæ opinio non est habitus certus & firmus faciens cognoscere rem, sed potest uariari, si quidem præmissæ topicæ & probabiles cum uideantur ueræ apud aliquos apud uero alios, uero non habent agenerare opinioné, præterea est sciendum, quòd propositio est uulgata habitum esse notiorem priuatione, nam ratio cuiuscunq; notitiæ est actualitas nono metaphysices .20. cum ergo habitus sit ens in actu, priuatio est non ens, merito habitus est notior priuatione, immo priuatio cognosci non potest nec intelligi absq; habitu, sed habitus in sui cognitione non indiget priuatione, dicebat enim Ari. .5. metaphysices capi. de oppositis & in post prædica. q̃ priuatio definitur per respectum ad habitum, si quidem priuatio est carentia habitus in subiecto apto nato. ut declarauit lucidissimus Themist. .5. physi. super tex. 22. & simp. in primo physi. in comm. suo .61. à quibus sumpsit Auer, in .4. meta. com. 4. cum ergo priuatio sit carentia formæ in subiecto apto nato recipere illam formam non cognoscitur nisi per habitum, cõclusionem hanc posuit Auerro. 12. metaphisices .37. dicens priuatio non cognoscitur nisi in respectu sui habitus, q̃uis Auerro. .8. physi. 27. dicat, quòd in quibusdam accidit describere habitus per negationes, hoc est raro, uerum quando hoc fit, excederet nostrum Scopum hoc declarare, quare cum in definitione habitus non sit opus priuatione, sed econtra. nam cæcitas definitur per uisum, quòd est carentia uisus in oculo apto nato uidere, sed uisus absq; cæcitate definitur & cognoscitur q̃ Ari. explicauit primo de anima. 85. dicens recto cognoscimus ipsum met & obliquum, semper ergo notior erit habitus priuatione, ultra est sciendum, q̃ Auer. sumit scientiam esse habitum, opinionem uero esse priuationem, nam scientia est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus, opinio uero est priuatio scientiæ & ueritatis, nam scientia est habitus firmus uerus, sed opinio est contingentium ut. d. Aristo. primo poste. cap. penultimo, quæ nõ sunt certa & uera sed possunt uariari, ideo est priuatio ueritatis & scientiæ, qua acquiritur ueritas rei, his sic declaratis, formatur ratio

K Auer.

Auerroes tali pacto, probat librum post. praecedere librũ top. ordine notitiae, et necessitatis, sicut se habent fines inter se, sic se debent habere media, quae ducunt ad fines inter se, sed scientia quae est finis demonstrationis, est notior opinione, quae est finis syllogismi topici, ergo lib. posteriorum cum tractet de demonstratione tam quam de notiori, praecedere debet si quidem notiora praecedunt in doctrina, praecedit etiam ordine necessitatis. nam non possumus scire opinionem, quae se habet ut priuatio, nisi sciamus demonstrationem, quae se habet ut habitus, ergo nõ possumus cognoscere praemissas topicas, quae ducunt ad opinionem, nisi praecognoscamus praemissas demonstratiuas, quae ducunt ad scientiam, quod uero non possimus cognoscere opinionem, nisi praecognouerimus scientiam, patet, si quidem opinio definiri non potest absq; quod cognouerimus scientiam, nam opinio est scientiã imperfecta, uel est priuatio scientiae certae, ecce qualiter in definitiõe opinionis capitur scientia, sed non econtra. nam scientia est habitus acquisitus per demonstrationem, non enim indiget in sui definitione opinione, quare cum sit notior, & liber posteriorum tractet de instrumento ducente ad scientiam, liber topic. de instrumento ducente ad opinionem, quod de necessitate sequitur librum posteriorum praecedere librum topic. ordine & notioritatis & necessitatis, sed Auerro. noster dubitat contra hanc rationem & soluit in illis uerbis. { Nisi esset habitus } nam habitus et priuatio sunt relatiua, sicuti.n. refertur priuatio ad habitũ, sic refertur habitꝰ ad priuationẽ. sunt .n. simul et in cognitione, et in eẽ quẽadmodum est lex relatiuorum in quorum definitionibus, licet utrisq; uti, ergo cum sint relatiua, oportet quod unũ per reliquum definiatur, hanc dubitationem soluens Auerro. dicit quod priuatio & habitus possunt bifariam capi. uno modo inquantum habitus & priuatio sunt, idest sub propria ratione habitus. & sub propria ratione priuationis, nam id uerbum inquantum, quod ab Auerroe dicitur { ex parte qua } denotat rationem formalem & propriam, Sed si ut latinis placet loq uolumus, uno modo accipitur habitus & priuatio formaliter, quod est sub proprijs rationibus. & quia ratio propria habitus est perfectio, ratio propria priuationis est imperfectio .10. meta. et. 15. &. 16. ideo sub istis rationibus proprijs, accipiendo habitum pro perfectione, priuationem pro imperfectione, sic sunt relatiua & simul sunt & simul definiuntur, unum enim sine reliquo definiri non potest, & sic habitus est carentia imperfectionis uel priuationis, priuatio autem erit carentia perfectionis. ecce quomodo ut sunt relatiua & formaliter. unum definitur per reliquum, secundo modo possunt capi habitus & priuatio. pro rebus subiectis, habitui & priuationi, quod à latinis dicitur, materialiter, & ut sic, non sunt relatiua, sed sunt subã relatiuorũ et hoc secundo modo non sunt simul natura nec simul definiuntur & cognoscuntur, nam res, quae est habitus non pro formali, sed pro materiali, quae est uisus, definitur & cognoscatur sine caecitate, sed non econtra, res quae est caecitas, non potest cognosci absq; u, isti exemplum est, pater & filius si capiantur ut sunt relatiua pro formali, sic unũ capitur in alterius definitione & econtra, immo sunt simul natura & tempore & simul cognoscuntur, si uero capitur pater pro sorte homine, qui est subiectum istius relationis paternitatis, & filius pro platone, qui est subiectum filiationis, sic non sunt simul, nam res, quae est pater est prior re quae est filius pro materiali, & non simul cognoscuntur. Aliud exemplum afferunt iuniores & certe satis ad propositum scilicet genus & species posse dupliciter capi uno modo

sub

sub rõe formali et sunt ut sic, relatiua ut genus prædicatur in quid de differentibus specie. & ut species prædicatur ĩ quid, de differentibus nume ro, nam iste sunt eorum formales rationes & de finitiones, ut sic genus & species sunt relatiua, dicebat enim Porfirius. species est generis spẽs & genus speciei genus, simul enim defini untur & cognoscuntur, secundo modo possunt capi genus & species non sub ratione eorum for mali, sed pro rebus subiectis generi & speciei, ut puta genus pro animali, species pro homine, si quidem ꝙ sit genus uel species hoc est opere in tellectus .5. meta. 30. & ut sic accipiendo, genus et speciem pro rebus, illis, subiectis, sic non sunt relatiua esseat enim accidentia, modo ut sic sunt in prædicamẽto subẽ nec simul definiuntur, sed unum definitur per aliud & non econtra. nam homo quia constat ex animali, definitur per aĩal quod est prius eo, definitiones enim sumuntur ex principijs intrinsecis rei primo de anima .5. ideo animal necessario ingreditur hominis definitio nẽ, sed homo non ingreditur definitionem aĩalis, tum quia animal est prius illo. tum etiam, quia nõ est principium eius, his stantibus patet responsio Auer. habitus & priuatio sunt relatiua, cõcedo sub rationibus proprijs. i. inq̃tũ habitus & priua tio, uel formaliter, pro perfectiõe & ĩ perfectiõe, sed nego pro subiectis eorũ. i. pro rebus subiectis perfectioni & imperfectioni, et hæc est respõsio peripatetica, quæ nõ tantũ deseruit huius argu menti solutioni. sed multis latinorũ cauillis soluẽ dis. uerũ cõtra hãc solutionẽ Auer. iterũ instat ue rũ pro intellectu argu. Auer. quod est difficile, est intelligendũ, ꝙ præmissæ demõstratiuæ quæ sunt per se notæ notificantur per propositiones probatas hominũ cõsensu, ut Auer. d. primo post. co. 7. et secũdo cœli. 22. quæ propositiones homi nũ cõsensu probatæ sunt uulgatæ et topicæ, quæ uidẽtur omnibus pluribus uel saltim sap. et ideo Ari. primo post. cap. 33. dicebat principia demon stratiua notificari inductione, quæ est rõ ex præ missis topicis procedẽs. ergo præmisse topicæ cõ ferũt cognitioni præmissarũ demõstratiuarũ et sunt adiuuantes ad scientiã generandã, præmis sæ uero demõstratiuæ perficiũt cognitionẽ præ missarũ top. recto .n. cognoscimus obliquũ & nunq̃ cognosceremus aliquod declinare à uero, nisi prius q̃d uerũ sit cognouerimꝰ. ex his Auer. probat, ꝙ præmissæ topicæ et demõstratiuæ, quæ in lib. post. & top. tractantur sunt mutuo relati uæ, & sic una non põt cognosci sine reliqua. ut ipse dixit, & arguit sic, cognitio præmissarum demonstratiuarum est perfectio et habitus, cogni tio præmissarum top. est imperfectio, & priua tio perfectionis scientiæ, ergo una per alteram cognoscitur & definitur, ad hoc Respondens Auerro. in illis uerbis. ❘ & id circo nostra inte rest dicere ❘ usq; ibi ❘ dicimus enim nos ❘ inquit Auer. ꝙuerũ ẽ præmissas demõstratiuas aliquod habere iuuamẽ per cognitionẽ præmissarũ topic. quæ agenerare habent opinionẽ, & ẽt præmissas topicas perfici per cognitionẽ præmissarũ demõ stratiuarũ, uerũ differẽti mõ iuuaminis et cogni tionis, siquidẽ perfectio quã habent præmissæ to picæ à demõuis, illis cõuenit inq̃tũ ipsæ, perfectio uero si aliqua est, quã hẽant præmissæ demõstra tiuæ à topicis uel scientia ab opinione, nõ cõuenit eis inq̃ũ ipsæ, sed cõuenit per accidens, declaro responsionẽ, nam in doctrina Auer. et Ari. idẽ est dicere inq̃tũ ipsum, ꝙ secundũ propriã naturã, et definitionẽ, ac id, quod per se im̃ediate primo alicui inest nõ per aliud, illi secũdũ ꝙ ipsũ cõue nire dicitur, sed id quod alicui cõuenit nõ secũdũ ꝙ ipsum, sed per aliud per accidẽs ei conuenire dicitur, ut Ari. declarat primo post. cap. 13. unde Auer. quæsito. 3. post. hꝫ id, quod non est primum prædicatum est per accidens; ergo quod cõuenit alicui nõ per propriã definitinẽ et secũdũ ꝙ ipsũ

per accidens illi conuenire dicitur, his declaratis. inquit Auerro. ꝙ præmissæ topicæ præmissis de monstratiuis afferunt aliquã utilitatem & præmissæ demonstratiuæ perficiunt top. præmissas sed differenti modo, nam imperfectio, quæ cõuenit præmissis topicis & opinioni agenerata ex illis. conuenit illis secundum ꝙ ipse, & per propriam definitionem, sed perfectio si qua dici põt conuenire præmissis demonstratiuis à præmissis topicis uel potius utilitas nõ conuenit illis nec scientiæ agenerata ex illis per se & secundum ꝙ ipse, & ꝙ hoc sit uerũ probatur, nam si quis uult definire scientiam, in eius definitione non cadit opinio nec imperfectio, nam scientia proprie definitur, ut est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus. sed in definitione opinionis cadit scientia per se, nam opinio est scientia imperfecta uel priuatio scientiæ, ecce qualiter in definitione per se opinioīs cadit sciẽta, ergo perfectio quæ conuenit opinioni est à præmissis demonstratiuis idest eius definitio est per illas uel perficitur per illas, nam sicuti se habent fines inter se sic & instrumenta. si opinio se habet ad scientiam, ꝙ eius perfectio uel definitio est, per sciẽtiam ingredientem eius definitionem & nõ ecõtra. ergo ita se habent præmissæ inter se top. et demonstratiuæ & ideo Auer. dicit ǁ Tu autem intelliges hoc per definitionem scientiæ & opinionis ǁ ꝙ opinio habet per se in definitione eius scientiam, sed non econtra ut declaraui, nam dicimus, ꝙ opinio sit scientia imperfecta, sed non absoluitur modus ꝙ dicamus scientiam esse opinionem perfectam ǁ nisi translatione ǁ Respondet Auer. cuidam tacitæ difficultati posset enim quis dicere, ꝙ scientia definitur per opinionem, nam possumus dicere, ꝙ scientia est opinio perfecta, uel perfectio opinioīs, et opinio definitur per scientiam. ergo sunt relatiua Respondet A uer. ꝙ nũꝗ́ sciẽtia definitur per opinienem, nisi metbaphorice idest similitudinarie, nam methap. est rei fictio, inquit in parafrasi poeticorum Auer. ut metaphorice dicimus prata ridere. quo stante dicit Auer. ꝙ scientia uere ponitur in definitione opinionis, nam opinio est priuatio scientiæ sed non uere dicitur opinionem esse scientiam imperfectam, sed si aliquando dicitur hoc est metaphorice non uere, sed est sub fictione tranrferente nomen uerum scientiæ ad aliquod cui non conuenit ueræ nisi ficte & metaphorice, modo demonstrator non utitur nominibus metapho. sed ueris & proprijs, Alio pacto possunt intelligi uerba Auerro. quæ incipiunt ǁ & id circo nostra interest dicere ǁ usq; ibi exclusiue ǁ dicimus .n. nos ǁ quòd Auer. uelit, quòd l3 præmissæ topicæ afferant aliquam utilitatem & perfectionem præmissis demonstratiuis & præmissæ demonstratiuæ topicis sed tamen differenti iuuamine & perfectione, nam præmissæ topicæ ad hoc, ut habeant robur & efficatiam indigent confirmatione propositionũ demonstratiuarũ quæ agenerant ueritatem rei, & ideo Aristoteles post sermones probabiles apposuit semper demonstratiuos, ut illis daret perfectiomem, qua possint agenerare fidem, & ideo dicit Auerro. ǁ perfectio uero, quæ conuenit cognitioni diuulgatarum idest præmissarum topic. quæ dicuntur diuulgatæ, quia uisæ omnibus pluribus uel sapien. per cognitionem præmissarum uerarum est perfectio secundum ipsas, i. conuenit illis per præmissas tantum demonstratiuas, nam præmissæ demonstratiuæ habent hoc solum scilicet agenerare ueritatem, sed præmissæ top. nõ agenerãt ueritatẽ se ipsis, nisi hoc hẽant à premissis demõstratiuis ǁ sed perfectio uerarũ nõ est secũdũ ipsas ǁ .i. ut præmisſæ demõstratiuæ agenerent perfectionem & ueritatem non est hoc ǁ Secundũ ipsas idest non conuenit eis secuudum præmissas topicas, nam se ipsis possunt agenerare scientiam

tiam absque præmissis topicis ergo non est secundum ipsas præmissas top. perfectio præmissarum demonstratiuarum, sed si aliquam afferunt utilitatem hoc est per accidens, non ratione præmissarum demonstratiuarum, sed ratione naturæ hominum, ut Ari. & Auer. declarant secundo meta. 15. inquit .n. Ari. quod sunt quidem homines, qui non credũt prius intellectus, nisi inquã sunt famosa, ecce clare quõ propositiones probabiles possunt afferre utilitatem demonstratiuis, non in se sed respectu talis naturæ hominum qui non credunt rationibus demonstratiuis, nisi fuerint confirmatæ per rationes diuulgatas & per hominum testimonia, accidit etiam hoc hominibus in quibus uirtus imaginatiua dominatur supra cogitatiuam, & isti non credunt demonstrationibus nisi imaginatio cõcomitetur eas dicit Auer. quare perfectio, quæ accidit si quo est præmissis demonstratiuis ò topicis non est secũdum ipsas sed per accidens & respectu naturæ hõium, de quibus dixit Ari. & Auer. et hoc modo uidetur satis conuenire hæc expositio uerbis Auerrois. Sed circa dicto Auerro. est una dubitatio, quæ mouetur à iunioribus, si Auer. dixit scientiam & priuationem se habere unum ut habitus, reliquum ut priuatio, ergo ista cum sic sint opposita, habent fieri circa idẽ. nam in post prædicamẽtis habet Aristote. cap. de oppositis quod priuatio est in subiecto apto nato recipere habitum, modo hoc est falsum, si quidem scientia est rerum eternarum & necessariarum opinio uero est rerum uariabilium & contigentium. ergo non sunt circa idem subiectum, ad hanc dubitationem, quicquid dicont alij. Respondeo quòd opinio & scientia habent fieri circa idem. nam eadem res potest esse ab' uno scita uere, & ab alio opinata, et quod hoc sit uerum Auerro. primo poste. com. 38. habet quod unus errandi modus est quando demonstramus, & credimus haud demonstrasse, ecce unus credit demõstrasse et nõ habebit scientiam, alter credet non demonstrasse, & habebit opinionem, quare circa eandem rem continget opinio & scientia, sed dices contra id, quod scitur est eternum, quod opinatur est contingens, dico quod idem re est subiectum quod scitur, & quod opinatur, sed dicitur opinari respectu hominis, tamen in se potest esse eternum. potest autem esse contingens apud sic credentem, hanc responsionem declarauit Aristo. primo posteriorũ cap. ultimo, patet ergo ex his dictis quomõ lib. poste. ordine necessitatis & facilitatis præcedit librum topic. & quomõ uerba Auerro. intelligantur. Sed ut corroboremus opinionem Auerro. ponemus alias rationes, & auctoritates primo si liber topic. præcederet librum posteriorum quæro quo ordine præcederet, uel ordine nobilitatis, uel nẽcessitatis, uel ordine secundum melius & facilitatis, non enim datur alius ordo, non præcedit ordine nobilitatis, ut etiam ipsi fatentur, nam demonstratio perfectior & nobilior est syllogismo top. nec liber topic. debet præcedere librum posteriorum ordine secundũ notius & melius, pro intellectu cuius cãe est sciendum, quòd illa in doctrino debent præcedere secundum notius, quæ sunt notiora & facilliora, ista autem sunt magis uniuersalia primo physicorum. 4. quæ continent particularia. sicut totum continet partes, modo, quæ considerantur in lib. top. & posterio. sunt duæ species præmissarum, quarum una non est uniuersalior reliqua, ita ut una sit notior altera, quia uniuersalior, nam istæ sunt species æque diuisæ quarum una non est uniuersalior reliqua, quia una non continet reliquã immo potius, ordine facilitatis lib. post. præcedet librũ top. si quidem præmissæ demonstratiuæ forte magis uidentur notiores q̃ top. præmissæ, nam præmissæ demonstratiuæ semper sunt determinatæ & uno se habẽtes mo- *Ratio propria Auer.*

do nunq; uariabilis scilicet peruerum falsum,ne cessariũ cõtingẽs possibile præmissæ topicæ cum sint multis modis uariabiles .s. per uerũ falsum, necessariũ contingens possibile impossibile,unde tur, ꝙ difficiliori modo cognoscantur, ꝙ hoc sit uerum Ari.& Auer. primo post.94.habent ꝙ facilior est resolutio demonstratiua,ꝙ; topica,dat causam Aristo.& Auer.quia demonstratiua resolutio habet inuenire unam causam tantum, & unam præmissam .s. ueram , sed resolutio topica habet inuenire plures præmissas , modo facilius est inuenire unum,ꝙ; multa,ex quibus pꝫ,ꝙ cum resolutio tendat ad præmissas, ut declaratũ fuit supra,præmissa demonstratiua cum accipiat unũ tantum,facilior erit,topica uero cũ sit multiplex erit difficilior, quare potiꝰ ordine facilitatis lib. post. præcedet librum top. tum etiam cum dictũ sit Ari.primo de aĩa.85.ꝙ recto cognoscimus ob liquum,quare rectum erit notius obliquo , ergo præmissæ demonstratiuæ potius erunt notiores topicis,cum ueluti rectum quid se habeãt.sunt.n. ueræ & necessariæ,et ideo Ari. primo top.cap. primo,definit pº syllogismũ secũdo demõnem.3. top. ultimo sophi. & in primo elencorum cap. secũdo in fine recapitulat se dixisse primo de de monstratiuo, secũdo de top.3.de litigioso,d.uelle loqui,quare uidetur.ꝙ Ari.ponat ordinẽ,necessarium horum librorũ, ubi pꝫ semper librũ post. præposuisse lib. top.& Ari. primo priorumpri mo proponẽs intentionem simul & semel pro posuit intentionem lib. priorum & poste.quare absurdum esset , medium ponere librum topic. inter hos libros & in cap.5.Ari. ordinãs hos libros,inquit prius dicendũ est de syllogismo. post hoc de demonstratione, danseausam dixit , quia syllogismus est uniuersalior demonstratione,& non dixit prius, de syllogismo, postea de top.sed post de demõne,et Auer.inquit post hunc tractatum,in mediate loquetur de demõne,& in fine secundi post.co.100. epilogauit simul iunctim sine aliquo inter medio.de syllogismo dictũ fuisse & de demonstratione quare imediatus est lib. post. libro priorum,ultra probatum fuit supra librum priorum & post. unum esse librum, ab una re tractata,ab una intentione & uno fine, si .n.lib. top. medius esset,inter librum priorũ et post. nõ esset unus liber,immo non esset ordo propositus ab Ari. primo priorum cap.primo,&epilogatus secundo post. cap.26.præterea dixit Auerro.ꝙ isti duo libri considerãt de duabus partibus unius met rei,ut dixit in cap.de intentione qũo,ergo erit possibile, ꝙ non sint essentialiter connexi ad inuicem, Adeo ut non cadat medium inter illos, quare nõ præcedet lib. top. ordine facilitatis,nec tertio præcedet ordine necessitatis,si quidem ordo necessarius est, ut principia semper in cognitione præcedant illa, quorum sunt principia primo phy.primo. modo præmissæ topicæ non sunt principia præmissarum demonstratiuarum , nam principia,et ea,quorũ sunt prĩcipia,dicũtur esse eiusdem ordinis & coordinationis,modo istæ species præmissarũ nõ sunt principia & principiata, sed sunt species æque diuersæ.ut homo & capra , quorum unum non est principium alterius quare nec ordine necessitatis lib. top.præcedit,pꝫ ergo opinio Auer. ꝙ lib. post. præcedat ordine facilitatis , sed quo uis modo res se habeat inquit Auer. [Expedit incipere ab ea,quòd naturaliter est magis dilecta] .i. à re nobiliori & perfectiori, quæ quidem magis desideratur,& est scientia demonstrationis,quæ in potentia continet quæ situm quid primo post. co.11. sed ne dubitationis locus relinquatur,necessarium est soluere rationes in oppositũ. Prima ratio soluitur ab Auer. in illis uerbis. [scilicet id , quod putauerunt illi est quid fictum] & quis hanc solutionem ultimo declarem.hoc feci , ut ordinate procederem,erat prima ratio, sicut se habet in quæsito inuestigando, Solu.primæ Rationis Auic.

do, ꝙ semper rationes topicæ præcedunt demonstratiuas sic & lib. top. dꝫ præcedere lib. post. pro solutione est notandum uerbum Auer. in parafrasi primi top in pricipio quòd in quacũq; arte sunt duo, quorũ unũ est scientia rerum & methodorum, quibus cõstituitur, & altera est exercitatio illarum institutionum earũq; usus, sicut ẽ ĩ arte medica, inquit ipse sunt regulæ, quibus acquiritur talis ars & est exercitiũ, & usus illarum, ex quo continuo usu generatur habitus, quo facillime & prompte possumus operari, quo stãte respondet Auer. ꝙ usus præmissarum topicarum præcedit usum præmissarum demonstratiuarum, ergo præmissæ topicæ præcedunt præmissas demonstratiuas, negat similitudinem & proportionem Auer. nam præmissæ top. & demonstratiuæ sunt duæ species æque diuisæ, quarum una non est uniuersalior reliqua, ergo pars topica & demonstratiua sunt duæ partes logices æque distinctæ, ut .d. Auer. in cap. de proportione & sic una hac ratione nõ præcedit reliquã sed potius esset dicendum librum hunc præcedere librum top. ut declaraui, causa uero quare similitudo non tenet, est hæc, nam in scrutinio uel quæsito, rationes topicæ præcedunt demonstratiuas, quia ista quæstio uel scrutinium est usus doctrinæ nõ doctrina, in quo usu disputans uel quærẽs rei ueritatem, primo utitur rationibus topicis secundo demonstratiuis, & hoc quia rationes topicæ procedunt ex cõibus, quæ sunt faciliora, demonstratiuæ uero cum sint ex proprijs, sunt difficiliores, ideo in eadem met arte in usu doctrine utimur primo topicis rationibus secundo demonstratiuis, ista uero ratio non est seruanda inter doctrinam demonstratiuam et topicam, quia istæ doctrinæ uel species doctrinæ sunt res æque diuisæ, quarum una non est uniuersalior reliqua, et ideo una non dicitur præcedere reliquam, quia uniuersalior, doctrinam uero topicam nõ dici uniuersaliorem doctrina demonstratiua, probat Auer. si quidem uniuersale .7. meta. 43. & primo physi. 4. continet sub se in potentia particularia, ut etiam declarat Auer. primo post. tertio uerum dꝫ continere particularia respectu, quorũ est uniuersale, & non alia diuersa à sua coordinatione, dicebat enim Ari. primo phy. primo, ꝙ materia prima est uniuersale respectu materiæ propriæ. non respectu finis uel efficientis, hinc dicit Auer. si doctrinæ species, quæ docetur in lib. top. esset uniuersalior specie doctrinæ, quæ docetur in lib. post. tunc cum uniuersale continet sub se in potentia particularia, cum Ari. doceret præmissas uel conditiones subiecti libri top. in potentia doceret conditiones præmissarum demonstratiarum, sed hoc est falsum, nam sunt species diuersæ, quarum conditiones sunt æque primo diuersæ, & ideo dicit Auer. [cõditiones præmissarum uerarum, quibus illæ regulantur sunt aliæ à conditionibus præmissarum probabilium quibus illæ regulantur] ecce qualiter una non est uniuersalior reliqua, cum sint specie differentes nam conditiones præmissarum topicarum sunt, ꝙ sint testimonio confirmatæ scilicet apud omnes plures uel sapientes, sed conditiones demonstratiuarũ sunt, ꝙ sint per se de omni necessariæ etc. et ideo sunt species ad inuicẽ differentes, quarum una non est altera uniuersalior, sed dices Arist. semper seruauit hunc morem, ꝙ in inuestigando aliquo quæsito præposuit rationes topicas demonstrationis ut pꝫ .3. meta. primo dico, ꝙ licet iste ordo Aristo. non tamen ualet, ergo lib. top. præcedit librum post. quia ille modus præcedens di Arist. est usus doctrinæ, utitur enim rationibus topicis & demonstratiuis circa eandem rem & primo topicis, quia disputat contra antiquos, ideo arguit primo ex propositionibus topicis, quia sunt famosæ uisæ omnibus pluribus uel sap. in quibus conueniunt omnes, ideo ut arguat ex cõcessis &

cessis & famosis primo ponit illas, ergo lib. top. debet praecedere librum post. nego similitudinē quia isti libri docent spēs doctrinae diuersas, quarum una nō est uniuersalior reliqua, ut dixi licet in usu doctrinae rationes topicae praecedunt, sed nec isti habent intentum. nam rationes topicae nō semper praecedūt demonstratiuas, ut uult Auer. primo caeli.85. sed aliquando rationes demonstratiuae praecedūt topicas, ut ibi ipse declarat. Erat secunda ratio Auic. semper uniuersaliora praecedunt, sed praemissae top. sunt uniuersaliores, demonstratiuis, quia sunt diuulgate apud oēs. praemissae demonstratiuae apud sap. tantū, ad hanc rationem duas responsiones dat Auer. prima in illis uerbis { Circa quod iam errauit Auic. errore manifesto } prima responsio est ꝙ in lib. post. nō intendit Arist. dinumerare uel componere praemissas intelligibiles, .i. non intendit cōponere demonstrationem ex praemissis demōstratiuis; quia hoc fuit declaratum in lib. priorum, ut supra fuit dictum, sed intentio Arist. in hoc lib. est dinumerare conditiones praemissarum demonstratiuarū & est uerbum illud, quod dixit Auer. supra in cap. de intentione, tractat enim ille has praemissas secundum numerū suarū spērum et attributorū, adeo ut intentio Aristo. sit indagare conditiones praemissarum demonstratiuarum, ut Auer declarauit primo post. co. 8. & .17. similiter in lib. top. non intendit Ari. de praemissis probabilibus pertractare, nisi conditiones et proprietates, per quas in specie talis praemissae collocantur, tunc respondet Auer. ꝙ haec signa scilicet probabilium praemissarum sunt disparia idest diuersa, disperata, aeque differentia à signis praemissarum demonstratiuarum, & sic conditiones unius non sunt uniuersaliores conditionibus alterius, et per consequens nec una praemissa erit cōmunior reliqua. deinde ponit secundam responsionem in illis uerbis { Ac etiam ò utinam scirem } quid conferat cognitioni praemissarum demonstratiuarū praecognoscere praemissas probabiles. cum non sint illis uniuersaliores, nec cognitu faciliores, cum sint multiplices, & si dicas, ꝙ rationes topicae exercent nos, ut faciliori uia cognoscamus demonstratiuas dico, ꝙ hoc est in scrutinio uel in disputando, secus autem ē de doctrina earum, immo potius praemissae demonstratiuae afferunt iuuamen topicis, cum se habeant ut habitus, top. uero ut priuationes, ut dictum fuit supra, & per hanc Responsionem p3 solutio quarte rationis quae dicebat librum top. praecedere, cum tractet de facilioribus, similiter p3 solutio ad tertiam rationem quae dicebat uniuersalia praecedere, cum praemissae topicae sint uniuersaliores, si quidem ad omne quaesitum habent additum, quare earū tractatus est praeponendus tractatui de praemissis demonstratiuis, cum sint propriae dico, ꝙ topicus habet propositiones magis uniuersales circa omne quesitum, ꝙ̄ demonstrator, si quidem. 4. meta. .5. uersatur circa omne genus entis sicut meta. ergo praemissae topicae sunt magis uniuersales ꝙ̄ demonstratiuae hoc est falsum, quia tūc sequeretur, ꝙ top. praemissae continerent demōstratiuas, cum magis uniuersale minus continere debeat, modo istae sunt species aeque diuisae et dissimiles, inter quas non est comparatio respectu ipsarum & earum conditionum, nisi respectu alicuius superioris, si quidem comparatio est inter aliqua, quae conueniunt in communi respectu illius cōmunis, comparantur enim homo & capra respectu animalis. sed inter se nulla est comparatio, cum sint diuerse, sic dico praemissae demonstratiuae & top. comparari possunt respectu syllogismi. sed non ualet ergo una est. uniuersalior reliqua cum sint species diuersae, ꝙ̄uis circa quaesitum ampliorem uiam habeat top. praemissa ꝙ̄ demonstratiua, deinde Auer. ponit solu. quintae rationis in illis uerbis. { E T Si concederemus erat

Solutio. 2.

Solu. 3. & 4.

Solutio. 5.

erat enim ratio quinta, cum omnis premissa demõstratiua sit topica & non conuertitur, ergo præmissa top. ẽ uniuersalior, quare præcedere debet eius tractatus, respondens Auer. inquit & si concederemꝰ, omne intelligibile idest omne prædicatum demonstratiuum quod dicitur intelligibile, si quidem hæc dicuntur primo intellecta, quia non intelliguntur per alia principia, sed per terminos ipsorũ tantũ uel quia istorũ est intellectus pᵒ post. ultimo cap. tamen dicit Auer. nos reperimus multas præmissas demonstratiuas, quæ sunt haud uulgatæ & probabiles & sunt illæ, quæ expertæ appellantur. ergo non omnis præmissa demõstratiua est probabilis, pro intellectu solutionis Auer. est sciendum ꝙ ut habetur ab ipso primo post co.133. præmissæ demonstratiuæ. quedã sunt, quæ sunt per se notæ, immo sunt tantæ notitiæ, ꝙ nescimus nec tempus nec modum, quo nobis aduenerunt, et hæc dicebat Auer. primo post. co.12. sunt fortæ notiora sensibilibus, immo sunt ut unũ de sensibilibus cõibus, qa sunt uulgatæ et sẽsatæ oĩbus & se habent. d. Them. ut ianua in domo quam nullus ignorat & necesse ẽ quẽlibet adiscentem habere, & hæ præmissæ demõstratiuæ sunt topicæ, uerũ alio respectu, dicuntur. n. demõstratiuæ, quia primæ uere necessariæ etc. dicuntur topicæ, ut sunt uisæ oĩbus pluribus uel saltim sap. secundum uero genus præmissarum demonstratiuarum est earum, quæ inquisitione adipiscuntur, quæ ab Auer. hic appellantur expertæ & sunt illæ, quas non est necesse quemlibet adiscentem habere, sed tantũ adiscentem in illa arte, quæ ab Ari. dicitur suppositiones primo post. cap.5. exemplum est si quis dixerit ex nihilo nihil fit, non omnibus notum sed tantum phylosophis naturaliter loquẽtibus, similiter si quis dixerit turbith purgare flegma, non omnibus notum, sed tantum illis, qui ex experimento uel inquisitione hoc cognouerũt, ex his Auer. soluit rationem præmissæ top. debent præcedere, quia uniuersaliores, nam omnis præmissa demonstratiua est diuulgata & topica sed non ecõtra, Auer. negat hoc & dat instantiam, nam præmissæ demonstratiuæ, quæ sunt experte uel inquisitione acquisitæ non sunt topicæ & diuulgatæ. si quidem non sunt uisæ omnibus uel pluribus, sed dices ad huc sunt topicæ quia topica præmissa est uisa omnibus uel pluribus uel saltim sap. mõ istæ præmissæ per Auer. sunt uisæ sap. ergo top. dico ꝙ non sufficit ad hoc ut sint topicæ ꝙ sint uisæ sap. uel omnibus uel præcipuis sed requiritur etiam, ꝙ sint ex terminis, qui habent uiam ad utrãq; partem contradictionis ut declarauit Aristo. primo post. cap.5. nam si illud esset sufficiens tantum omnis præmissa demonstratiua esset topica, ꝙ est falsum, si quidem præmissa demonstratiua accipit unam partem tantum quoniam uera est, top. utranq; partem ꝙ uero præmissa demonstratiua sit top. hoc est ex accidenti quatenus uisa sap. uel pluribus uel præcipuis, sed de ratione formali sua est, ꝙ sit ex necessarijs & sic patet solutio ad quintam rationem. Erat sexta ratio ex ordine Aristo. qui semper ultimo loco, nobilio rẽ rẽ pertractet, ad hanc rationem, facilis est solutio, ꝙ iste ordo non semper seruatur ab Arist. nam in lib. de cœlo, primo pertractat de cœlo et eius natura, postea de elementis, & tamen cœlum est nobilius elemẽtis. similiter in secundo de anima.77. Arist. primo pertractat de sensu uisus q̃ de alijs, & tamẽ est nobilior eodem pacto in hoc lib. primo pertractat de conditionibus demonstratiõis simpliciter ꝙ propter quid, & quia, quæ omniũ est nobilissima, & hoc quia sectatus est ordinem nobilitatis ratio uero concludit, quando non sectatur ordinem nobilitatis, sed quando Aristo. procedit ordine nobilitatis ratio non tenet, immo primo procedit à magis nobili, & eo maxime cum ille ordo Solutio.6.

sit ad

sit ad placitum, dũmodo nõ sit contra regulas artis, & in hoc non dʒ imitari naturam, siquidẽ. nã nõ põt producere primo perfectã formã, quia illa præexigit alias priores, sed nõ sic se hʒ ĩ arte de ordine nobilitatis, bene uerũ eẽt ĩ ordine secũdũ necessariũ, et iõ Auer. noster in fine istius cap. in qt (quo uis aũt mõ res hẽat) expedit incipere ab ea re, quæ ẽ magis dilecta, quæ ẽ demõ. cũ faciat acquirere ueritatẽ, quæ omniũ est magis dilecta, ut declarat Auer. primo lib. destr. destr. in prohemio, et magis honoranda, si quidẽ per demõneʒ acquirimus scientiã per quã sumus similes dijs, ergo ordine nobilitatis, saltim dʒ præcedere, & si instares duabus alijs auctoritatibus supra adductis ꝙ lib. top. præcedit, cũ. Arist. in primo post. s. cap. co. 13. & 14. declaret propositionẽ top. ergo utitur ut declarata in lib. top. præterea primo post. cap. 27. inquit Ari. top. interrogare, non aũt demonstratorem & refert se ad librũ de syllogismo. per quem librũ non põt intelligere nisi librũ top. in quo de præmissa top. pertractat et de eius conditionibus, respondeo & ad primã, ꝙ nõ inconuenit artificem accipere quedã, quæ deseruiant suo proposito, tanq́; infra declaranda; sicut Ari. agit in primo post. cap. 22. ubi loquitur de definitione, & tamen ipsa utitur ut infra declaranda. similiter in secundo phy. in definitione naturæ, accipit motũ tanq́; infra declarandũ in. 3. lib. & hoc nõ incõuenit. ad secundã auctoritatẽ dico, ꝙ per librũ de syllogismo Arist. intelligit librum priorum. in quo de syllogismo absolute pertractatur, et ꝙ hoc sit uerũ Ari. refert se ad primũ caput primi priorũ. ubi habet non .n. interrogat sed sumit qui demonstrat, dialetica uero interrogatio contradictionis est, ecce quõ correspondent uerba & non incõuenit Ari. in lib. priorũ de interrogatione dialetica loqui ut deseruit suo proposito ibi, tanq́; postea infra declarãda, hæc sunt ea, quæ mihi uisa sunt pro explanatione eorum,

quæ Auer. in suis obscurissimis uerbis habet, sed ut nihil in hac materia amplius desideretur. super est ponere contradictionem unam maximam in dictis Auer. habet ipse in tractatu de locis topicis in cap. de regulis, quibus fiunt argumenta, quæ loca uocantur, quia hæc est pars sermonis syllogismorum, et quæ cõueniat, ꝙ legatur post. cognitionem syllogismi & specierum eius, et suorum modorum & ante librum demonstrationis, per quæ uerba pʒ Auer. uelle librum top. legi deberi ante librum demonstrationis, & post tractatum de syllogismo .s. post librum priorum uerũ nota ꝙ Auer. d. post cognitionẽ syllogismi & suarum specierum, per spẽs syllogismi non intelligas uere, spẽs .s. soph. reth. & poet. quia eẽt falsum, ꝙ lib. top. post poneretur his libris, & præcederet librum post. si quidem apud oẽs pʒ librum post. præcedere librum elencorum et poeticorum, & retho ergo, si lib. top. præcedret librum post. præcedere ẽt haberet illos. ideo per species syllogismi, intelligas maneries syllogismi .s. in prima, secunda, & tertia figura, quia postea. d. & modorũ eius ac si denominet figuras & modos syllogismorum, & hoc mõ debent intelligi illa uerba, aliter Auer. falsum diceret, sed ad principalem cõtradictionẽ respondeo ꝙ Auer. non loquitur de lib. top. & post. sed loquitur de usu regularũ top. et demõstratiuarum, quæ sunt prius docẽdæ ad rei inuestigationẽ, loquitur. n. de usu regularũ, et. d. ꝙ usus regularũ topicarũ nõ cõfert aliquã utilitatẽ necessariã, demonstratiuis præmissis, dat cãm ipse, quia præmissæ demõstratiuæ sunt perfectæ, quæ nõ indigẽt præmissis topicis, sed si aliquã afferunt utilitatẽ hoc est secũdum melius. d. Auer. ut hões forte, qui nõ credũt demõnĩ disponantur per probabiles rationes, ut dixit secundo meta. 15. & ꝙ hoc sit uerũ, uide qa supra. d. in loco allegato (et non est dubiũ ꝙ optimum in cognitione demõnis est ꝙ secernamus

ipsam

ipsam, & cognoscamus eius operationem] ergò ipsam præcedit cũ, sit secernenda à regulis topicis et illis non indigeat, sed si regulæ top. præcedũt, hoc est ad usum et exercitiũ hominũ, qui non sunt dispositi capere præmissas demõstratiuas, Et hæc est uera mẽs Auer. ut p3 inspicienti eius uerba] Nomen uero eius] Auer. *breuibus se expedit à nomine libri quem imitabimur. si quidẽ in cap. de titulo longissime hoc fuit declaratũ. tamen. d.* Auer. *ẽ notũ quod asseuerant expositores in lib. priorũ ibi enim uolentes oẽs greci dare causam tituli quare dicitur liber priorum dicunt propter librũ post. ut declaratũ fuit in cap. de titulo, similiter dicunt etiam oẽs* Ari. *proposuisse intentionẽ lib. post. quare uero dicatur liber post. iam non oportet iterum declarare.*

De proportiõe. Vltimo Aueror. *noster declarat de proportione quæ est cõparatio aliquorum ad inuicem secundũ magis & minus perfectũ, quæ sit proportio huius libri ad libros logices, & ut ex dictis iam facile quisq; cognoscet, cum iste liber tradat instrumenta, per quæ acqritur finis tantum. scilicet scire, ꝙ erit nobilior pars omnibus, quæ in logica considerantur, ideo dicit* Auerro. *est proportio eorum qui dominantur ad seruos. nam omnia, quæ tractantur in logica ordinantur ad librum hunc tanq; ad finem, & omnia, quæ logicus pertractat, ordinat ex hoc fine, ex fine si quidem oĩa ordinantur, quæ sunt ante finẽ, et maxime lib priorũ ordinatur ad lib. post. ut id, quod est ante finẽ ad fiẽ, sed aliæ partes ordinantur ut serui ad domium, quia omnia alia, quæ in logica tractãtur, intendũt hunc finẽ. s librum post. tanq̃. serui intendunt oẽs principis ualle: tanq; finẽ, quare lib. post. est ut dominus respectu eorũ, quibus dominatur et finis respectu eorũ, quæ ĩ sunt ante finem, non opus est uti declaratione in hoc, si quidẽ dictum fuit supra quante sit utilitas & nobilitas istius libri,* Ex quo persoluitur alud propositũ caput. *s. de necessitate libri est. n. tantæ necessitatis, ꝙ sine ipso nullus sciens dici potest, quo enim sciet nisi habeat instrumenta sciendi quõ illa habebit, nisi hunc librum continuo legat. immo nec physica, nec metaphy. nec mathematica inquiri possunt sine hoc præhabito libro, essent enim scientiæ frustatoriæ sine hoc lib. quia nũq; ad illas perueniremus, sed de huiusmodi necessitate satis, cum res se ipsa apud omnes sit clara.*

De necessitate.

HIC *Consequenti ordine de uia doctrinæ agendum esset, quæ est triplex demonstrationis genus, sed quoniam uia, qua scientia lib. post. acquiritur non est aliqua demonstrationum species, quæ quidem hic tractatur, id circo pro uia doctrinæ, quæ huius loci non est. resolutionem posuit, quæ eundem locum obtinet ad lib. post. quem uia doctrinæ ad alios* Aristo. *libros, de qua resolutione nihil est profecto, quod plura scribam, satis enim superius in cap. de inscriptione diximus.*

De resolutione hic accepta pro uia doctrinæ.

Postremo loco de auotbris nomine dicendum est, & si proprius est liber illius, cuius dicitur, quod Auerro. *consulto non meminit, nam nemo unquã dubitauit* Arist. *fuisse authorem, sed ne à ueteri ac laudata cõsuetudine discedam aliquid paucis ad hoc absoluam, sed de* Aristotele *nihil habeo amplius dicere, nisi quod antiquitas ita ab initio admirata ẽ, ut eum laudaret potius, quàm sectaretur, & apud posteros philosophiæ principatum semper obtinuit, mire doctus in disponenda doctrinarum institutione, sed lib. poste. esse* Aristo. *nemo fuit, qui aliter sentiret, nam præter inscriptionem & auctoritates, magnam fidẽ facit, stilus, breuitas ipsa, & subtilitas, quæ ab* Aristo. *non discrepant, alio qui* Aristo. *imperfectus esset.* Nam, *cum treis scientias inuenisset logicam, naturalem, & diuinam, quomodo artifex scientificus fuisset, nisi instrunenta, quibus illæ scientiæ acquiruntur, tradidisset, in quæ instrumenta* Aristo. *præcepta tradit in lib. post.*

De nomine autoris.

sed

sed in re concessa plura fortasse diximus, quam opus erat. Diximus igitur, quæ in principio proposuimus, & hæc habui, quæ in expositione huius prologi dicerem. Reliquum est ut Musis iuuantibus expositionem in lib. post. Aristo. & in singula commenta Auerro. primo quoque die in lucem afferam.

FINIS.

SERIES CHARTARUM.

ABCDEFGHIK.

Omnes Duerniores dempto K Ternione.

NEAPOLI
Apud Mathiam Cancrum
M. D. LI.